

SURREALISMEN OCH POLITIKEN

SURREALISMEN OCH POLITIKEN kompendium red M Forshage

INNEHÅLL:

FÖRSTA SEKTIONEN: INLEDNINGAR OCH UPPLYSNINGAR

1. Inledning
2. Historisk översikt
3. Surrealism and politics today

ANDRA SEKTIONEN: UTLÄNDSKA TEXTER

1. Aragon: Brev till Clarté (1924)
2. Franska surrealistgruppen: Deklaration av den 27/1 1925 (1925)
3. Franska surrealistgruppen: ur Revolution nu och alltid! (1925)
4. Breton: ur Leo Trotskij: Lenin (1925)
5. Naville: ur Revolutionen och de intellektuella (1925)
6. Breton: ur Självförsvar (1926)
7. Franska surrealistgruppen: ur I fullt dagsljus (1927)
8. Artaud: I fullständigt mörker, eller Surrealismens bluff (1927)
9. Franska surrealistgruppen: Telegram till Moskva (1930)
10. Belgiska surrealistgruppen: Den omedelbara aktionen (1934)
11. Breton: ur Tal på författarkongressen (1935)
12. Contre-Attaque: Plattform (1935)
13. Dalí: ur Brev till André Breton (1935)
14. Översikt över planen för Contre-Attaques pamfletter (1935)
15. Engelska surrealistgruppen: Vi ber om er uppmärksamhet (1937)
16. Breton & Trotskij: ur Manifest för en oberoende revolutionär konst (1938)
17. Teige: ur Surrealismen mot strömmen (1938)
18. Belgiska surrealistgruppen: ur Brev till belgiska kommunistpartiet (1946)
19. Franska surrealistgruppen: ur Oförsonlig brytning (1947)
20. Översikt över franska surrealistgruppens Surrealistiska biljetter i Le libertaire (1951-53)
21. Franska surrealistgruppen: ur Dubbelstjärna, brev till en grupp aktivister (1952)
22. Franska surrealistgruppen: ur Exemplet Kuba (1964)
23. Franska surrealistgruppen: ur Inte nu inte på det sättet (1966)

24. Franska surrealistgruppen: ur Brev till franska sektionen av Fjärde internationalen (1966)
25. Franska och tjeckiska surrealistgrupperna: ur Pragplattformen (1968)
26. Franska surrealistgruppen: ur L'Archibras specialnummer till majrevolten (1968)
27. Surrealistgruppen i Chicago: Framtidens fyr (1973)
28. Melmothgruppen: Passionens bana (1979)
29. P Rosemont & Jablonski: Miserabilism och antimiserabilism 1986 (1986)
30. P Rosemont: Revolution av en slump (1988)

TREDJE SEKTIONEN: SVENSKA TEXTER

1. Dygdens besvärligheter (1986)
2. "Nu får det vara slut på det roliga" (1986)
3. Avskaffa polisen och militären! Avbryt anti-vårdskampanjen! (1987)
4. (Angående den senaste tidens händelser...) (1987)
5. Om vikten av att gå för långt (1987)
6. Forshage & Pusey: (ur enkätsvar till internationell enkät) (1989)
7. Bergmark: Brott och vildhet – Personlighetsmarknaden och det moderna upproret (1989)
8. Bergmark & Jacobs: Oförudd historia (1989)
9. Offentlighet och nyfikenhet (1991)
10. Jacobs & Bergmark: ur Kampens villkor (1991)
11. Sten, sax eller påse (1995)
12. Edenborg: Materia (1995)
13. Röken av människans värdighet (1995)
14. Berg & Forshage: Surrealismen i den yttersta tiden (1996)
15. Olsson: ur Livets upplösning av fnasken som sväljer makten genom sin kultur (1996)
16. Skriket i säcken (1999)
17. Forshage: Brottstycken om vandalismen – Det asocialas sociala relevans (1999)
18. (ur Urbs nocturna 2) (1999)
19. (ledartext till Lösdrivaren 1) (2000)
20. (ledartext till Lösdrivaren 2-3) (2001)
21. (...Denna sommar är det en skam att vara journalist...) (2001)
22. Forshage: Om modernt stadsliv i allmänhet och Göteborg i synnerhet (2001)
23. 23 situationistiska varningar till en aktivistmiljö
24. Bergmark: Surrealistgruppen ett år efter Göteborgskravallerna (2002)
25. Om livets objektiva situation juni 2002 (2002)
26. Forshage: Om att röra sig (2002)

1. INLEDNING

M Forshage 2002

Föreliggande kompendium samlar en massa blandade texter som belyser relationen mellan surrealismen och politiken. Gammalt och nytt, hela texter och korta utdrag, publicerade saker och nyöversättningar, lysande eller storslaget dumt, rätt eller fel. Det rör sig om ett arbetsmaterial inom surrealistgruppen i Stockholm. Om andra ska få se det, eller om någon av oss själva hotar bli småaktigt benägen till missförstånd måste några saker först påpekas.

Till att börja med är det ett metodiskt val om man väljer att se politiken som en avgränsad sfär – ett visst fält av m e m väsentliga attityder och frågeställningar bland andra, eller att kalla alla ens attityder och strävanden i relation till det gemensamma som i slutändan pekar mot storskaliga förändringar för politik.

I det första fallet, politiken som avgränsad sfär, är det inte säkert att surrealismen har något särskilt att säga alls, och frågorna om ställningstaganden och engagemang i konkreta situationer är lika förutsättningslösa och förvirrade för oss som för vilka andra mer eller mindre bildade ärkeradikaler som helst, och det allmänna intresse det skulle kunna ha är bara orienterande eller historiskt.

Visserligen påstod vi i ”Sten, sax, påse” att ”Surrealismen har nog politiska konsekvenser. Den verkar implicera en avgörande kritik av politikens nuvarande gestaltning, och den borde också kunna lämna förödande originella bidrag till politiken. Den hittillsvarande socialistiska politikens misslyckande beror i hög grad på dess underskattning och åsidosättande av *det subjektiva* och av livets *helhet*. Det kan höra till surrealismens specifika bidrag att återinföra detta.”

Men det skrevs 1995 och har uppenbart blivit inaktuellt: sedan dess har som bekant de autonomistiska, postautonomistiska, zapatistiska och postsituationistiska begreppen och metoden spritt sig vida i de politiska miljöerna. I många av aktivistmiljöernas diskurser och praktiker kring radikal subjektivitet, den sociala fabriken, självvalorisering, skådespel, situationer, vandrande frågande, consultas, gatufester etc, liksom i deras kritik av politikens hittillsvarande avsubjektiverande och exkluderande gestaltning, finner vi just dessa element som vi 1995 tittade förgäves efter.

Däremot i det andra fallet, om alla våra emancipatoriska strävanden är politiska, då är förstås hela surrealismen en politisk rörelse, ja i de flesta avseenden mer politisk än den politiska sfären, och hela kroppen av dess teori och poesi är politiska dokument. I så fall kan vi inte tala om surrealism och politik som ett distinkt tema utan måste återigen närma oss surrealismen som en helhet via alla dess traditionella grundbegrepp. Surrealismens politiska bidrag måste då alla ses i ljus och skugga av det mest specifikt surrealistiska i överträffandet av just hela den sfär av taktisk-instrumentell-rationell pragmatism där politiken som separat sfär är fast rotad. Några av de här ingående texterna belyser förvisso just detta, men om det hade varit huvudsaken här hade urvalet sett mycket annorlunda ut.

I den mer separat politiska sfären är grundpelaren i surrealismens engagemang att bejaka den sociala revolutionära strävanden på alla plan: d v s på alla nivåer av organiseringen av den mänskliga existensen (flera av dessa nivåer skulle de flesta politiskt aktiva förskräckt avfärda som privata, maximalistiska, utopiska eller mentala). Surrealismen har som sin bestående huvudfiende den misärens väktare som är den borgerliga moralen: allra mest i dess mest effektiva repressiva institutioner familjen, arbetet, religionen och fosterlandet, men tillika i hela dess snäva rationalism, dess marknadsrelationer och förtjusning i egen vinning, dess polismakt, fängelser och sinnessjukhus, dess begrepp om lycka och om det privata.

De specifikt politiska frågor som brukat tematiseras i rörelsen utgår alla från en sådan gemensam grundinställning. Men med ett så s a s fundamentalt fundament står fältet väldigt öppet för diametralt skilda konkreta ställningstaganden. Ofta har det rört sig om för eller mot kompromisser med kommunistpartier, för att försöka lämna originella bidrag till politiken eller att föredra ren ”tail-ending”, för trotskism eller anarkism. Andra liknande frågor, generella eller specifika, är för eller emot aktivism, för individuellt eller kollektivt deltagande i politiska organisationer, för olika typer av stöd hit och dit, för kompromisser med kulturbyråkrati eller ej, för positionering och offentliga allianser eller för gatuaktivitet och basorganisering, etc.

Men den akuta frågan, för oss surrealisterna inför detta material, är inte att positionera oss, gräla och/eller kompromissa om de politiska ideologierna, metodikerna och sakfrågorna; utan att allsidigt diskutera vilken plats det politiska har i den surrealistiska aktiviteten och embarkera på en fruktbar strategi i det avseendet.

Därefter kan det vara bra att fundera på vilka omprioriteringar, tillägg och upplysningar som måste till om vi skulle passa på att offentliggöra det här materialet.

2:

Historisk översikt över relationerna mellan surrealiströrelsen och den politiska sfären

M Forshage

1922-25: Den "heroiska", "sömnpålopp" i surrealismens historia. Begreppet Den surrealistiska revolutionen innebär revolution framförallt mot den västerländska civilisationen som sådan, och i synnerhet mot familjen, fosterlandet, religionen och arbetet. Politiska teman dyker upp ganska lösryckt och godtyckligt, och underordnat den andliga revolten: de tidiga flörtarna med orientalism, nihilism och terrorism, hyllningen av Germaine Berton som hade skjutit den ledande fascistagitatorn Plateau (1924), Aragons raseri mot *Clarté*-kommunisterna och mot ryska revolutionen (1924), Artauds alla manifest och inte minst hans attack på antidrogkampanjerna 1925, "Öppna fängelserna upplös armén", "Deklaration av den 27/1 1925", blandade skandaler.

1925-29: Den "resonerande faser" inleds efter att Saint-Pol-Roux-banketten blev en festlig skandal och medförde surrealisternas brytning med hela kultursvängen. Nära allians sluts med *Clarté*-gruppen av unga arga intellektuella kommunister; Breton och Masson läser Marx på semestern, manifestet "Revolution nu och alltid" skrivs med anledning av Marockokrigen, Bretons recension "Trotskij: Lenin" (1925), den gemensamma tidningen "Inbördeskriget" som aldrig kom ut. Naville försöker, t ex med "Revolutionen och de intellektuella" (1926), få surrealisterna att inse att de för att förverkliga sina surrealistiska mål måste se till den sociala revolutionen i kommunistpartiets regim först och främst; Breton går i "Självförsvar" (1926) och menar att det skulle kunna medföra en total glömska av de mest grundläggande problemen med det mänskliga tillståndet som det är surrealismens särskilda bidrag att påminna om. Men det är en utdragen, hård och ovisst debatt inom gruppen om huruvida man ska gå med i kommunistpartiet individuellt, kollektivt eller inte alls, den s k Naville-krisen. "I fullt dagsljus" (1927) tillkännager några ledande surrealisternas anslutning, vilket väcker misstänksamma eller ilska reaktioner från belgiska surrealisterna & Artaud, och likväl möter man ändå bara trakasserier inom partiet. Vari består då den tidiga antistalinismen: jo i att försvara revolutionen som lössläppare av den mänskliga potentialen, gentemot Sovjetunionens nationalism, borgerliga moral och propagandakonst. Redan försvarar man Trotskij's person. Rue de Chateaufären (mars 1929) och Surrealismens andra manifest var de "dekanterings"-initiativ som

slutligt jagade iväg de sista opolitiska elementen (jämte många av de politiska!) – men det måste poängteras att politiken aldrig blev huvudfokus i den surrealistiska verksamheten; under den följande perioden (dvs sen de opolitiska, nihilistiska, gnostiska, mystiska, individualistiska, okoncenterade och litteratörerna försvunnit) var det snarare etik och kunskap.

1930-35: Surrealismens mest kristyngda, deprimerade och intellektuellt präglade epok. Eftersom man fortfarande inte var överens inom gruppen om partiet, och fortfarande motarbetades inom partiet, var surrealisternas gemensamma politiska aktivitet helt inriktad på sakfrågor: framför allt antireligiösa teman och antikoloniala kampanjer. Den nya tidningen döptes till *Surrealismen i Revolutionens tjänst*, och telegrammet till Moskva ter sig verkligen servilt å ena sidan men samtidigt käckt naivt och självständigt på det sätt som retade gallfeber på stalinisterna. Aragon & Sadoul åkte på författarkongress i Kharkov i dåvarande Sovjetunionen (den senare flydde ett fängelsestraff han dömts till för att ha skrivit hatbrev till en stjärnelev på officersakademien) och trivdes så i den kommunistiska gemenskapen att de började göra avbön för surrealismens olika borgerliga avvikelser (t ex psykoanalysen) (1930). Hemkommen publicerar Aragon dikten "Röd front" (1931) en hyllning till Sovjetunionen och Röda armén, som åtalas för uppmaning till mord på namngivna personer – särskilt sosseledare, det var Kominterns tredje period! – Surrealisterna ogillar dikten men försvarar den mot lagen, belgarna är oense och skriver egen broschyr, Aragon värjer sig mot surrealisternas försvar och bryter helt med surrealismen (1932) för att under resten av sitt liv vara en av franska kommunistpartiets ledande byråkrater (som in i det sista behårt försvarade Stalins terror) och dess mest envetna producent av socialist-realistiska pekoral. Även en handfull andra hoppar av för att vara helt partitrogna (enligt vissa källor bl a Buñuel). I "Mobilisering mot kriget är inte fred" och "Mordisk humanism" (1933) avslöjas klarsynt pacifismen respektive humanismen som försvar för den rådande imperialistiska exploateringen. Péret bor i Brasilien ett par år och misslyckas med att organisera surrealism där, är i stället politiskt aktiv, nämligen som trotskist. Surrealisterna släpps ett tag in i en kommunistpartifrontorganisation som heter AEAR och jobbar där hårt och lyckligt, tills de blir uteslutna för att de publicerade Alquiés kritiska brev om Sovjetunionen. Ett fascistiskt kupp försök 1934 gör att surrealisterna får vara med i kravaller, och de hör till de drivande i de följande uppropen och kommittéerna "Upp till kamp", "Leve generalstrejken" och "Intellektuellas Vaksamhetskommitté". Sedan kommer

Bretons *Surrealismens politiska ståndpunkt* med bl a föredraget "Konstens politiska ståndpunkt idag", hållet i Prag där surrealisterna hade en långt fruktbarare relation till sitt kommunistparti, och så den förfärliga kommunistiska författarkongressen i Paris 1935 där stalinisterna manövrerade ut surrealisterna i intriger som slutade med Crevels självmord och den slutgiltiga gravläggningen av försöken till samarbete mellan surrealistgruppen och kommunistpartiet.

1935-39: Under den här epoken vinner surrealismen stor internationell spridning och viss hegemoni inom den moderna konsten; men surrealistgruppen ägnar sig långt mer åt politik. Efter att ha givit upp alla kommunistpartiförsök bildar man tillsammans med ärkefienden Bataille (och hans krets som under namnet Souvarinianerna likt surrealisterna är politiskt aktiva som kritiska kommunister) Contre-Attaque (1935), ett försök till en teoretisk och praktisk marxistisk-surrealistisk-nietzscheansk politik. Dock kom den att väcka den batailleska "surfascismen": en surrealism som betonar helighet, mytologi, massmobilisering och fanatism, som leder till att Contre-Attaque spricker efter ett halvår (efter en handfull flygblad och öppna möten) och sen odlas vidare av Bataille med vänner i Sociologiska kollegiet och Acéphale. (Dalí gled iväg på en egen, mer opolitisk variant av "surfascism", men hans kritik av Contre-Attaque rymmer likväl i sin orda en hel rad mycket tänkvärda surrealistiska poänger.) Breton hör till de drivande i kampanjen mot moskvarättegångarna: detta innebär en politisk antistalinism plötsligt och inte bara förfasande inför den segrande moraliska reaktionen i Sovjetunionen; härigenom knyts allians med trotskisterna, t ex Serge, Rosmer & M Paz. Även den dödsdömde anarkisten Marcus Graham försvaras med kampanj. Belgiska surrealisterna skriver en antistalinistisk deklaration "Kniven i såret", och även tjeckerna börjar få problem med sina stalinister. Olika strategier intas inför spanska inbördeskriget: halva Tenerifes surrealistgrupp blir avrättad, Péret for för att slåss i POUM-milisen (och eventuellt i Durutti-kolonnen), engelska surrealisterna har diverse me m humanitära kampanjer i England och skickar folk som internationella observatörer, spanska surrealisterna slåss förstas, liksom t ex Low, Lam & Chavée. Henry Miller gör ett känt utspel där han gnällde på att surrealisterna hade begått självmord men aldrig mördat en tyrann. Eluard (men även Tzara, Char och Picasso) bryter med surrealismen för att de försvarar det individuella omdömet över varje kollektiv disciplin, och de egna verkens förträfflighet och immunitet mot varje exploatering – Eluard utbrister att han kan tänka sig att publicera dikter i en nazisttidning; hela det nämnda gänget blir kommunistpartiaktiva och

försvarar Stalins terror men fortsätter ändå skapa vilda och förträffliga verk och anpassar sig inte till socialistrealismens doktrin. Breton far till Mexico och möter Trotskij: de skriver ett gemensamt manifest För en oberoende revolutionär konst; därmed befinner sig surrealisterna plötsligt i storskaliga allianser med trotskisterna, man organiserar federationen FIARI med Clé, egyptiska surrealistgruppen är med, men i både belgiska och engelska gruppen fanns motsättningar mellan trotskister (+ anarkister) och stalinister. Vad gör rumänerna? chilenerna? andra?

1939-46: Krig: Många flyr eller går under jorden, och de fortsatta surrealistiska aktiviteterna får en desperat och provisorisk karaktär, inte minst politiskt där hårdkokta stalinister, trotskister och anarkister ska kämpa sida vid sida och göra upp med varandra utan att väcka underrättelse-tjänsternas nyfikenhet (t ex "la Main A Plume" i Paris, sydfrankrike och Bryssel). Det man enas om är bl a motståndet mot propagandadiktningen i vilken stalinisterna och högern unisont stämmer upp i de mest patetiska pekoral till fosterlandets och fredens lov, se Péret: "Poeternas vanära". Pérets flykt till Mexico har i efterhand blivit tolkad som en medveten strategi av abstentionism, från det-imperialistiska-kriget-som-inte-angår-oss. Engelska surrealisterna blir till sist (från 1943) helt och hållet anarkister: kända anarkister som Berneri & Woodcock deltar i surrealistaktiviteter, liksom Sansom, Ninn, Olday m fl; *Free Unions Libres*. Read propagerar (och får gehör för) sin mys-anarkist-surrealistiska teori om anarkistisk fostran till frihet genom konst ("Education through art", "Poetry and anarchism" m fl). *Freedom* åtalas för uppmaning till desertering, Sansom och Berneri hör till de åtalade, Read och andra är aktiva i försvarskampanj. I New York döps surrealisttidningen till VVV för trippelseger: först mot kriget, sen mot kapitalismen, sen mot förtrycket av anden. Bretons legitimitet börjar svikta genom hans kollaboration med de allierade i "Radio France libre", den demokratiska reträtten i *Arcane 17*, hans beredvillighet att avsvära sig sin roll i Haitiska revolutionen (som han faktiskt kom att uppvigla) för att komma tillbaka in i USA, hans nederlag i en debatt kring den dialektiska materialismens innebörd. Samtidigt återupptäcker han Fourier och skriver *Ode till Charles Fourier*. De serbiska surrealisterna är nästan mangrannt engagerade i partisanarmén och får regeringsposter i Titos oberoende socialistiska regim. Surrealistiska aktiviteter straffas i några fall med avrättning i Paris, medan de egyptiska och japanska surrealisterna fångas. Vad gör tjeckerna, rumänerna, latinamerikanerna?

1946-51: Stalinisterna har otrolig medvind efter att ha lett motståndsrörelsen i naziöckerade Europa och efter att Sovjetunionen står som krigssegrare. Massor av yngre surrealisterna tror åter att det är revolution på gång och man måste vara med i "arbetarklassens massorganisation"; en dissidentisk surrealiströrelse, den internationella Revolutionära Surrealismen (SR) organiseras för byråkratisugna surrealisterna – mer än 100 personer, inklusive alla belgiska surrealisterna, engagerar sig. Dock är kommunistpartierna lika lite intresserade av surrealisterna som vanligt, så experimentet blir kortlivat och övergår i andra rörelser som Cobra, Rörelsen för ett imaginistiskt Bauhaus (MIBI) och Phases medan Dotremont bittert skriver pamflett om "Socialistrealismen mot revolutionen". Även anarkistiska surrealisterna bildar små dissidentceller som "Tredje konvojen". Den återorganiserade "officiella" surrealismen får likväl en politiskt splittrad karaktär: 1. den demokratiskt-kompromissande etiska principiella antistalinistiska andan ("Oförsönlig brytning", Bretons "Samtal"), 2. den revolutionära och antireligiösa traditionalismen (inga kompromisser med staten, flummet och rekuperationen), 3. de ungas opolitiska ockultism och nihilism (är idén om "andra arken" en förening av den första och den tredje?): man enas bara kring specifika och mindre kontroversiella frågor som den gamla hederliga antikolonialismen ("Frihet är ett vietnamesiskt ord"), och Världsmedborgarrörelsen som var på modet. Bretons linje är likväl att insistera på surrealismens alla anspråk men konstatera att stalinismen gjort hela den kommunistiska politiken till något människofientligt och då finns det tyvärr, tyvärr inget politiskt parti att ansluta sig till (särskilt när maktblocken och atombombshotet uppmuntrar en idag svårbegriplig panik). Därför viss surrealistisk fundamentalism, därför betoningen på antirationalism och det stora intresset för esoterik, utopism och etik. Många surrealisterna är likväl politiskt aktiva enskilt i olika partier/sekter. Péret som varit hängiven Fjärde internationalen går till sammans med Younane och andra ur den 1949 för att bilda UOI ("Munis-tendensen"). Man har politiska kontakter med existentalisterna, och med Isous lettrism: idén om "ungdomen till makten".

1951-60: Det blir en dramatisk brytning med traditionalisterna inom surrealistgruppen i den (ganska smutsiga) "Carrouges/ Pastoureauffären" 1951. 1951-53 är perioden för kärlekshistorien med de franska anarkisterna: för att de förvaltade frihetens rena idé och inte besmutsade sig med kompromissande människofientlig realpolitik, man bidrog i *Le libertaire* med regelbundna "Surrealistiska biljetter" inklusive Bretons "Klara tornet", med filmkritik (en av gruppens huvudsysslor just då), med en allmän

"antirationalistisk offensiv" och en hård kampanj mot den socialistiska realismen, Pérets stora utspel mot fackföreningarna, bråket om Camus och slutliga brytningen med anarkisterna. Därefter är det fortfarande mycket "tredje vägen"-aktigt demokratiförsvar, med udden mot stalinism, nazism och förvisso rationalism/ framtidstro. Det nya uppseglande ledarskiktet i franska gruppen är förtjusta i att på franska intellektuellas vanliga maner ta initiativ till olika kommittéer och kampanjer bland intellektuella för det ena och det andra eller för att vara radikal i allmänhet, men också i att sätta hopp till färskastalinistregimer i tredje världen. Schuster & Mascolo får visst genomslag med sin anti-gaullistiska tidning "14e juli" 1958 men än mer med "121-manifestet" 1960 som uppmanar till desertering från Frankrikes kolonialkrig och blev åtalat och berömt. Samtidigt föds nya försök till "surfascism" (ungefär: radikalkonservatism med betoning på poesi) av Cirlot i Spanien och Hantai i Frankrike. Trotskister finns kvar. Var verkligen Mayoux ensam libertär? Politik tycks här vara något abstrakt för surrealisterna, samtidigt som de inte tycks riktigt fatta hur politiska de kan vara i sin surrealistiska verksamhet; just den här perioden är det t ex mycket hyllande av passionerade/upproriska brottslingar och av gamla utopister. Å andra sidan finns under tiden Debords lettristfalang, som nära samarbetar med belgiska surrealisterna, och snart övergår i den tidiga situationismen, med sina klart surrealistiska perspektiv om uppbrott och situationer, om kritiken av vardagslivet etc. Situationisterna bildas i gyttret av postsurrealistiska smårörelser, där de väsentligaste inslagen kommer från Rörelsen för ett imaginistiskt Bauhaus (MIBI) som nyligen varit stalinistsurrealisterna (SR) och från lettristerna som var m e m uppfostrade i surrealismen men ville vara radikalare än den.

1961-69: Den träiga politiska linjen från 50-talet håller i sig. Byråkrativurmen hos ledande franska surrealisterna leder till luddig antiimperialism och entusiastiskt försvar för Kuba, i deklamationer och slutligen i att surrealisterna deltar i den stora festivalen och kongressen för revolutionär kultur i Havanna 1967. Franska trotskisterna (PCI) startar en kampanj för att knyta surrealisterna till sig, bland annat vill de nystarta FIARI (66), men surrealisterna blir arga för att trotterna (och den surrealistiska konstnärgruppen "Rupture") inte fattar att den historiska situationen är så milsvitt skild från 30-talets slut och inte behöver något försvar för den konstnärliga friheten, men däremot är man intresserad av att få vara politiskt-byråkratiska tillsammans med trotskistledarna! En viktig fråga tycks vara revideringen av den revolutionära vokabulären, som man

upplever som mossig och överspelad av att arbetarklassen blivit uppköpt i konsumtions-samhället. Men se så man misstog sig! Av maj-revolten blir man tagen på sängen, man skriver några deklARATIONER om att man står till revolutionens förfogande ("Inga herdor för detta raseri") och deltar sen i det hårda arbetet för att hantera besvikelsen och skandalisera polisstaten som krossade revolten. *L'Archibras* specialnummer med bl a "Porträtt av fienden" och "Ned med Frankrike" kommer i början av Juni men beslag-tas och åtalas. Tänk att Pragplattformen skrevs i April 1968, under den stora upptrappningen, vilket gör dess alltigenom abstrakta politiska jargong ännu dammigare. Tänk på vad som hände samtidigt, läs situationistiska texter från samma tid. Trots några deklARATIONER om ambitioner till motsatsen är denna text och denna syn på poli-tiken alltigenom abstrakt: det är en byråkratisk syssla för en elit av bildade i avskildhet att ana-lysera vilken situation den klassiska revolutionära teorin befinner sig i, vilka aktuella rörelser och vilka STATER man ska ge sitt stöd – politik är alltså framförallt något som INTE finns i vardagslivet, inte på gator och torg. Fy fan vad mossigt. Fy fan vilka gamla byråkratarslen. Sen kampanjer man mot Sovjets inmarsch i Tjecko-slovakien, som tvingar tjeckiska surrealisterna under jorden efter att de med sin deklARATION "Det möjliga gentemot det befintliga" försöker nyan-sera Pragplattformen. Samtidigt startar dock den sentida surrealistiska verksamheten i USA, vars organisatörer är kända odogmatiska hyper-radikaler som samtidigt driver surrealistgruppen i Chicago, sektioner av anarkosyndikalistiska IWW, den egna politiska-surrealistiska tidningen *Rebel worker*, och samtidigt kallar sig "anarkist-horden" och Beatrörelsens vänsterflygel. De upprätthåller en hektisk verksamhet med en rasande ström av kampanjer, aktioner, flygblad, publikationer, organiseringsinitiativ. På besök i Europa samarbetar de amerikanska surrealisterna nära med engelska situationistgruppen som ger ut *Heatwave* och träffar även Debord (de europeiska surrealisterna gjorde alltså ingetdera). Vidare finns alltså samtidigt den sena situationismen med sina teoretiska huvudverk, sin avgörande roll i Majrevolten, sin skådespelskritik och återupp-väckande av rådsorganisering och sina dåd inom Kommittén för ockupationernas vidmakthållande. De situationistiska dissidenterna i Andra situatio-nistiska internationalen utvecklar väsentliga idéer och praktiker kring kollektivt skapande – men förfaller i skandinaviska Drakabygget politiskt snabbt till lam progig pacifism och populistiskt gnäll mot byråkrati, och i Tyskland till hårdkokt drogbohemeri, som organiserar "Kommune eins" som ger bohemterrorismen ett ansikte i de "Kringströvande haschrebellernas råd"

197§: Efter att de franska surrealistbyråkraterna 1969 påstått sig upplösa surrealismen blir rörelsen demokratiserad och förnygrad på det internationella planet. I Frankrike strider "kontinualister" (i *Bulletin de Liaison Surréaliste*) mot "likvidationister" (*Coupure, Maintenant*) och båda strider mot antisurrealistiska kampanjer från maoisterna (särskilt de maoistiska struk-turalisterna i *Tel quel*). Lyleaffären blir ett internationellt surrealistgräl om att ringa snuten eller ej. Franskar vurmar också för indianer, och för Marcuse, men har bara perifera kontakter med de radikala poststrukturalisterna, Foucault-Deleuze-Guattari. Det trotskistiska inslaget ökar igen när den ledande trotskistbyråkraten Lequenne och trotskisternas ledande intellektuelle Löwy blir aktiva surrealist. I USA odlas Chicagolinjens odogmatiska hyperradikalism vidare; "Framtidens fyr" och överallt i de amerikanska surrealisternas skrifter finns samma retoriska våldsamt och samma principiella upphetsade utfästelser; hela tiden parallellt med seriöst politiskt arbete och arbetarhistorievurm i IWW i Chicago och i Australien. Liksom i Frankrike vurmar de amerikanska surrealisterna för både Marcuse och indianer och bråkar med maoister och poststrukturalister. Revolutionen i Portugal skapar ännu en institutionaliserad surrealism med representanter på regeringsnivå. De engelska surrealisterna är fortsatt anarkistiska och situationistinfluerade och samarbetar med *Freedom*; "Passionens bana", men man har också ett inbördes bråk om trotskism, som också drar in frågor om sexism, homofobi etc. Tjeckiska sur-realisterna verkar underjordiskt och satsar mest på lekar och kollektiva experiment och just inte politik: Effenberger är inblandad i Charta 77 men "villkorligt". Stora meningsskiljaktigheter rymt i rörelsen internationellt angående dels situa-tionismen och dels feminismen.

198§: Chicagoanerna jobbar vidare: anti-fascistiska "Workers defense" och stora Hay-marketjubileet, det kända politiska programmet "Miserabilism och Antimiserabilism 1986" samt idén om "Revolution av en slump". Surrealisterna i Alabama brukar vanligtvis undvika politik men några bland dem försöker plötsligt driva ett huvudlöst projekt om att surrealisterna måste stödja Kuba. Löwy och Lequenne sitter som stora trotskister-surrealister i Frankrike, medan Bernard & Dauguet är tunga mysanarkister där, och privatanarkism med engagemang i tidningar och sakfrågekampanjer verkar vara dominerande bland franska surrealist (medan 60-talets byråkratiska ledarskikt kommit upp sig till äkta statliga byråkrater). I England pålitlig anarkism bland surrealisterna: *Raven, Freedom*, etc. Den nya och livliga svenska surrealistgruppen består ursprungligen till en stor del av trotskister från

SP, SF och Benny, och under dess första år sprider gruppen en rad flygblad som förenar traditionell vänsterretorik med surrealistiska maximalistiska krav, konspiratoriska civilisationskritiska analyser och poetiska utbrott. När SF splittras består ena halvan, RS-sekten, mest av surrealisterna. Samtidigt engagerar sig dissidentgruppen Agamexpeditionen i anarkistmiljön med husockupationer och 1987 års autonomikampanj och utgör större delen av universitetsanarkistgruppen FAS. Man har också en surrealistutställning på anarkistlokalen på Björngårdsgatan. Även de skånska surrealisterna (Dunganon) är anarkister (och ligger bland annat bakom när Klippans LS gick ur SAC för att gå med i AIA), och man skriver tillsammans ett enkätsvar till surrealistgrupperna bl a att det borde erkännas att surrealisterna borde kunna ha originella politiska bidrag att ge istället för bara "tail-ending" och att för övrigt klasskampsanarkism och autonomism borde stå surrealismen närmare än auktoritär trotskism. Surrealistgruppsmedlemmarna tröttnar snart på politiskt arbete och lämnar RS, men en trotskistisk grundsyn hänger kvar hos många, och märks t ex i den serie politiska analyser som Johannes Bergmark och Bruno Jacobs skriver: den lysande "Brott och vildhet" (där begreppet personlighetsmarknad först lanseras), försöket av konkretisera idén om "revolution av en slump" något i "Oförutsedd historia", och allra mest träaktigt trotskistiskt just i det stora avskedet till trotskismen i "Kampens villkor". Den övergripande politiska linjen hos surrealistgruppen kan snarast beskrivas som "politisk automatism" eller möjligen driftmystik: en reservationslös hänvändelse till det vilda och lössläppta, som bitvis stöder sig på Marcuse och på Duerr, och som gärna använder en blodtörstig revolutionsromantisk fraseologi. Agamexpeditionen kritiserar Surrealisgruppen mildt i *Freedom*, och attackerar dem sedan våldsamt för idén om "Revolution av en slump" i *Brand* – det senare inte minst utifrån sårade känslor över att inte betyda något som aktivister om revolutionen ändå sker av en slump. Tjeckerna har ambivalenta känslor inför socialismen utifrån egna dåliga erfarenheter: många försvarar Marx och grundläggande socialism på ett abstrakt, rent teoretiskt plan, många föredrar anarkismen, många ogillar politiska ställningstaganden ö h t, – en (Purs) går "surfascismens" väg in i ordensväsende, ockultism och slutligen nationalism – hursomhelst blir i Tjeckoslovakien plötsligt antistalinism åter ett aktuellt ämne inom surrealismen!

1998- : Politik tematiseras internationellt i rörelsen i en enkät 1994; svenska gruppen skriver "Sten, sax, påse" därtill. Franska gruppen svarar med blomsterdoftande generella fraser och låtsas inte om några motsättningar mellan politiskt

aktiva i trotskistiska partier, anarkistorganisationer och de båda förträffliga politiska tidskrifterna "Stormfågeln" (Schwartz) och "Tiqun" (Gayraud). Spanska surrealisterna odlar en sträng situationistisk hyperradikal jargong och samarbetar mycket med anarkister/ autonoma men är också fasligt svepande i sitt enkätsvar, liksom även Leedsarna (med reservation för sammanställarens taskiga minne och forna tendentiösa cynism gentemot surrealistiska kamrater). I den internationella utställningen/ kongressen i Prag/ Pilzen är det framförallt de spanska surrealisterna som förfäktar en hyperkritisk, politisk och ikonoklastisk linje (som den svenska gruppen också propagerar, men de orkar inte ta sig till Tjeckoslovakien). Särskilt de tjeckiska men även de franska surrealisterna vill uppenbarligen gärna hålla politiken på avstånd och göra det till en privat hobby för enskilda medlemmar. I England där en byråkratiskt och liberalt sinnad anarkism så länge varit självklar för surrealisterna (så även för den mycket aktiva Leeds-gruppen) dyker surrealist-trotskisten Woolrich upp och försöker organisera upp den hopplösa brittiska surrealismen i London, men får snart ge upp och flytta till en mindre ort, Leicester, och starta en surrealistgrupp där. Det tycks främst vara i Sverige och i USA som surrealisterna uppmärksammar och engagerar sig i den breda globala antikapitalistiska rörelse som uppstår/nyvaknar under decenniet. Visserligen finns perifera exempel på t ex hur en mindre amerikansk surrealistcell i Carbondale blandar in schizofren analys, råsituationism m m till en soppa och surrealisterna på flera andra håll i USA är påfallande tysta, men Chicagoanerna står i med agitationsmaterial, Autonomedia-antologier, tidningen *What are you going to do about it?*, tidskriften *Race traitor* och pamfletter, t ex en surrealistisk analys av Los Angeles-kravallerna; de nya surrealistgrupperna i Minnesota och i Portland, Oregon gör detsamma till Seattle-kravallerna och attacken mot World Trade Center. Med de moderna kravallerna, och med den allt större spridningen av nyorienterande politiska idéer som zapatism, autonomism, postautonomism/ empire-ism och postsituationism, tar nya politiska former steg i surrealiströrelsen, och framförallt de svenska surrealisterna är flitiga i samordnandet av protester i samband med toppmötena i Prag och Göteborg, liksom de är i organisationer som SAM, CNS och GU.

3. Surrealism and politics today

M Forshage 2002

During the summer we have dwelled a lot in a confused discussion about surrealism and politics, confused not so much regarding the individual statements which often have been very clear-sighted and non-controversial, but more in our arguing quite beside each other while being able to see a number of different separate issues as the central one. This led to parallel "internal campaigns" of *politicisation* of the group and "*surrealisation*" of the group, which the major proponents of each perceived as opposed to each other though in practice they were not only possible, but as we subsequently found out necessary, to combine.

Let us first recollect what the question of surrealism and politics is and where it has come today.

The question of surrealism and politics has of course been debated at great length over the years, though often at remarkably general, simplistic or non-contemporary (historic or just outdated) levels of discussion. Krzysztof and Michael have in their recent book *Surrealism against the current* summed up the remarkably clear and consequent surrealist line towards politics (this consequence has sometimes been upheld objectively in spite of the surrealists subjective confusion).

Beside the mainline, a number of alternative strategies, equally derivable from surrealist standpoints and sensibility – have kept popping up more or less regularly (Navilleist, Eluardist, Artaudist, Dalíist etc) and independent of whatever potential they might have had they have remained parentheses on the collective level largely because they have implied, in practice, a monstrous faith in individual reason and voluntarism and thus a break with basic collective surrealist solidarity.

On the other hand, let's not try to deny that the mainline and the various alliances and strategical moves under many circumstances probably are animated more by habit or by bureaucratic concerns than by inner dynamics of the cause and true poetic spirit.

Surrealism is shaped by the history of the movement's alliances and ruptures, but not in the sense that we are obliged to defend the victorious line of all previous conflicts (like a dogmatic self-defense in advance) but rather that it is important to see which strategies and experiments couldn't be compartmented within the organised movement at what times for what reasons, and recognise that in several cases such dissident/ renegade/ parasurrealist activities have been able to make important surrealist experiences circumstantially inaccessible to the organised movement. If our benjaminian taking sides with the losers of history should be anything more than polemic discontent over the outcome of history we must also acknowledge the vast unrealised possibilities and visions forming short buds from the development of our own movement.

The basic problem regarding surrealism and politics is, from the surrealist viewpoint, WHY POLITICS AT ALL, when politics in everybody's experience is the sphere *par preference* of stupid compromises, short-sighted tactics, lies and repressive consent, and that

devotion to a political cause seems to imply a basic recognition of the supremacy of instrumental, superficial, compromising concerns over the fundamental, maximalistic, non-conformist, all-encompassing ambitions of a non-restricted radical endeavour like surrealism.

This was a problem for a large number of surrealists during the original politisation of the french group in 1925-30, a problem that many individuals overcame by their solidarity with the common adventure but several regrettably didn't overcome (Artaud of course presenting the most moving explication of this refusal to compromise). Even nowadays it seems that for approximately half of all new people attracted to surrealism this represents a major obstacle. When our group was founded in the middle-80s, half of the people came from trotskyism and half from creative interests – for the latter, if perhaps it was surrealist works in written poetry and visual arts that triggered their enthusiasm, then the necessity of collective organisation, social nonconformism, the transformation of life in general, were tasks easily deduced or organically reached, but certain other aspects of shared surrealist culture had to be *learned*: the facts that surrealists in politics should be communists, that surrealists in music should prefer jazz and blues, that surrealists in drugs should prefer alcohol, etc etc, seemed rather arbitrary choices that were adopted in order to get into the surrealist culture on the whole as it seemed, and not at all by any inner necessity or evident cohesion.

But if the basic question remains, Why politics at all?, there is however not difficult to reach a compelling answer. Because of the urgent need to contribute to the possibilities of generalising all of the freedom, all of the transformation of life, all of the end of repression, all of the quest for the marvellous, that make our subjective starting point. Because of the objective choice: if we do not place our activities and works in open opposition to the current order and in the long run in the service of the overthrowing of this order, then they will probably regardless of our ambitions be absorbed to strengthen this order by making them form an individual cosmetic alternative within. Because it would seem arbitrary and self-righteous to refrain simply by idealist lust to exercise some free will from one of the historically most important battlefields of those comrades of the past and of other countries that we out of inner necessity have chosen to pick up the same cause as (NOTE: this latter argument actually strikes against the longing to leave visual arts behind that some of us and the spanish have expressed – in either case, it would seem either individualistic-pedantic or historyless-surrendering to actually try to go backwards instead of finding new, more relevant and more radical ways of pursuing this track). These are probably the most specific arguments – leaving aside the equally compelling ones that are more general (human, or civil, some would say) and not apply for the question why surrealists specifically should care about politics.

We are sad to see that some comrades even believe that it is still relevant to discuss surrealism's adherence to either anarchism or trotskyism. Though of course individual surrealists must be free to be politically active/ convinced in either camp, and that it may be perfectly relevant for surrealist groups to collaborate on specific

issues with either, or for surrealists to stress whatever specific and historic affinities they might find especially interesting, however it must be stressed that neither anarchism nor trotskyism has at any time been the political equivalent of surrealism, the objectively given ally of surrealism nor the political standpoint evidently deducible from surrealism. And even as individual alternatives they are both today clearly swaggering; *anarchism* in its ever inherent simplicism, which seems to imply in every single moment the possibility and even necessity of deducing the right political viewpoint from individual desire and individual reason alone and not at all from given objective circumstances or from any kind of complicated theory, *trotskyism* in its narrowminded traditionalism and bureaucracy, its fundamental assumption that nothing substantial has changed in society the past 70 years and that there remains a large revolutionary communist global workers movement that is merely cheated by stalinist usurpers of power of its organisations and states.

The notion of an original political line developed from surrealism have often been tempting but rarely got very far.

Still, it is remarkable to what extent situationist politics provide a good suggestion of a surrealist politics. Not only in its uncompromising critique of bureaucracy and self-sacrifice in revolutionary politics, not only in its analysis of the material reality of the symbolic order of power through a generalised system of *non-participating* in spectacle society, but above all in its insistence that all politics take as its starting point the fundamental frustration with present everyday life and its insistence on releasing the emancipatory/creative powers of subjectivity by an unloosing of the unknown through the construction of situations.

Actually, several people within the surrealist movement have for decades proclaimed the need to see the situationist movement as more or less an internal dissident project; just like the *surrealisme-revolutionnaire*, like Bataille and his circle – not only are the starting points surrealist, the participants close to or recently out of surrealism, but the aims and strategies themselves objectively surrealist. These groups are prominent examples of such groupings that have made important experiences that perhaps for one reason or another were impossible to arrive at within organised surrealism and then in retrospect have a lot to teach the surrealists. It seems highly relevant to regard the activity of the Situationist International as to a large degree consisting of the very project of developing autonomous surrealist politics.

It must be recognised too that in the 60's many notions that were far closer to surrealism than the endless pie throwing game of anarchism and trotskyism were broadly introduced into revolutionary politics, notably of course through the wide diffusion of situationist ideas (or for that part postsituationist or prosituationist) but remarkably heterogenous in origin and scope. Since then, such more or less objectively surrealist ideas have often been present as small-scale reminders, internal critiques etc in the marginals of traditional leftist movements. But at least in the ideas and struggles of the italian autonomous left the critique of everyday life seems to have retained a wider and more central role.

Today, with the globalisation movement and the international diffusion of zapatist, post-situationist, autonomist and post-autonomist influences, in many countries we see the traditional trotskyist and anarchist movement continue fading away at the same time as the "objectively surrealist ideas in politics" have gained a much broader diffusion and influence than ever. The situation in this respect may of course be very different in different countries, but in sweden, beside the eternally backward-minded parliamentarist tacticians and orthodox sect builders (but actually even within their ranks!) the notions of critique of everyday life, social factory, spectacle society, experimental strategies, questioningly wandering, refusal of work, exodus, radical subjectivity, construction of situations etc etc are becoming important guidelines in the whole extraparliamentary left movement. In this sense, we find politics today more surrealist than for several decades.

But, these notions, potentially or superficially surrealist as they may be, are everywhere intertwined with either traditional short-sighted utilistic strategies, violently anti-poetic postmodernist jibbering, ordinary fruitless individualism and dozens of minor brands of more or less bad ideas that may be judged compromising, conservative and even reactionary concerning matters of the mind, everyday life, and/ or morals. The political scene presents (to an even larger and much more important extent than the academic world) a vast arena of eclecticism and confusion where the most radical suggestions always seem to appear alongside with all kinds of banalities, misunderstandings and pure bullshit.

The sphere of political activism is founded in democracy, openness and voluntariness and thus doomed to dwell on the level of the least common denominator, whether that be in action, in the campaigns, demonstrations, interventions, sabotages performed, or in the rational-verbal compromise of analysis/ outlook. It is extremely important to keep in mind that this sphere of activism on the one hand will continue to create actions, methods, slogans and pamphlets that are more or less perfectly surrealist on the objective level, and on the other hand remains fundamentally apart from surrealism in the formers constituting aspect of compromise, its necessary eclecticism, its halt well before the magical invisible dividing line that demarcates surrealist activity in its epistemological break with common sense, its omnipotent poetic criterion, its insatiable creative hunger, its binding insistence on a radical experimental methodology and collectivity, its mental uncompromising. Surrealism can never *merge* into the activist sphere without mentally extinguishing the surrealist project in its specificity. Several bad experiences have been made.

(ur ett ännu oskickat brev till internationella surrealist)

2002

1. Louis Aragon: BREV TILL CLARTÉ

november 1924 (polemik i *Clarté*)

Paris 15/11 1924

Käre Bernier,

det har behagat er att avslöja som ett klavertramp den fras som vittnar om hur lite smak jag har för bolsjevikregimen och med den hela kommunismen. Ni ska emellertid veta att tanklöshet inte är min styrka, och att det inte kommer an på vare sig en människa eller ett parti att kräva att jag ska erkänna eller bortse från någonting. Om ni finner mig tillsluten inför den politiska andan, eller rentav våldsamt fientlig mot denna vanhedrande pragmatiska attityd som tillåter någon att med hjälp av en ideell moderantism anklaga någon som därpå resignerar, så är det, och detta får ni inte betvivla, för att jag alltid satt och fortsätter sätta revoltens anda högre än någon politik. Vad har ni gjort, när allt kommer omkring, ni vittberömda män av handling, så stolta att inte ha skämt ut era resurser, medan världens gång fortgår? Ryska revolutionen? Förlåt mig om jag rycker på axlarna. På idéernas plan är den i bästa fall en vag ministerkris. Det tycks verkligen som om ni borde behandla dem som offrat sin existens åt andens sak lite mindre självvåldigt. Jag upprepar i *Clarté* att de problem som den mänskliga existensen ställer inte låter sig härledas ur den miserabla lilla revolutionära aktivitet som ägt rum i östern under de sista åren. Jag ska tillägga att det bara är med ett verkligt missbruk av orden som man kan kalla den revolutionär.

Terrorn, tro mig, käre Bernier, jag vet vad jag talar om. Det kommer inte an på mig att varna för en eventuell kommunistregim i Frankrike. Jag stödjer varken en sådan framtida röra eller den rådande infamin. Man kan inte anklaga mig för att blicka bakåt. Mina ögon är fästa vid en punkt så avlägsen att ingen någonsin ska ursäktas min hänfulla syftning.

Se där varför jag inte låter någon läxa upp mig i namn av en social dogm, må det vara ni eller rentav Karl Marx.

vänligen,

Louis Aragon

översättning M Forshage

2. Franska surrealistgruppen: DEKLARATION AV DEN 27/1 1925

(flygblad)

Med hänsyn till att en falsk tolkning av vårt försök har fått allmän spridning på ett dumt sätt,

är vi angelägna om att förklara följande för hela den famlande kritiken, den litterära,

dramatiska, filosofiska, exegetiska och till och med den moderna teologiska:

§1 Vi har ingenting med litteraturen att skaffa;

Men vi är fullt kapabla att som alla andra använda oss av den vid behov.

§2. SURREALISMEN är inte ett nytt eller enklare uttrycksmedel, inte heller en poesins metafysik;

Den är ett medel för fullständig frigörelse av anden

OCH ALLT SOM LIKNAR DEN.

§3. Vi är fast beslutna om att göra Revolution.

§4. Vi har sammanfört ordet SURREALISM med ordet REVOLUTION endast för att visa denna revolutions oegennyttiga, ointresserade och till och med fullständigt förtvivalade karaktär.

§5. Vi gör inte anspråk på att förändra någonting i människornas seder, men väl tänker vi bevisa för dem hur bräckliga deras tankekonstruktioner är, och på vilken vacklande grund, över vilka källare, de byggt sina skälvande boningar.

§6. Vi slungar denna högtidliga varning mot samhället:

Må det se upp med sina förvillelser, vi ska inte missa ett enda av dess felsteg.

§7. Varje gång dess tänkande når en vändpunkt kommer samhället att finna oss där.

§8. Vi är specialister på revolt.

Det finns inte ett aktionssätt, som vi inte vid behov vore i stånd att använda.

§9. Vi säger i synnerhet till västvärlden:
SURREALISMEN FINNS

– Men vad är då denna nya *ism*, som vi hakar oss fast vid?

– SURREALISMEN är inte en poetisk form.

Den är ett skrik från anden, som vänder tillbaka till sig själv fast besluten att förtvivalat krossa sina bojar, också med materiella hammare om så behövs.

Från SURREALISTISKA FORSKNINGS-BYRÅN, 15, rue de Grenelle

Louis Aragon, Antonin Artaud, Jacques Baron, Joë Bousquet, J-A Boiffard, André Breton, Jean Carrive, René Crevel, Robert Desnos, Paul Éluard, Max Ernst, T Fraenkel, Francis Gérard, Michel Leiris, Georges Limbour, Mathias Lübeck, Georges Malkine, André Masson, Max Morise, Pierre Naville, Marcel Noll, Benjamin Péret, Raymond Queneau, Philippe Soupault, Dédé Sunbeam, Roland Tual.

Översättning Anders Lidén ur Moderna manifest (några småsaker korrigerade)
Enligt traditionen främst skriven av Artaud

3. Franska surrealistgruppen m fl: ur REVOLUTION NU OCH ALLTID!

augusti 1925 (deklaration, publicerad i flera tidskrifter och som pamflett)

Det är vårt förkastande av varje accepterad lag, vårt hopp om nya underjordiska krafter som ska störta historien, som får oss att vända blickarna mot Asien. Kategoriskt behöver vi frihet, men en frihet som baseras på våra djupaste andliga behov och våra kroppars mest mänskliga begär (det är faktiskt alltid de andra som är rädda). Tiden är ute för den samtida världen. Europas stereotypa gester, handlingar och lögnar har gått genom hela sin frånstötande cykel. Spinoza, Kant, Blake, Hegel, Schelling, Proudhon, Marx, Stirner, Baudelaire, Lautréamont, Nietzsche – denna uppräkningslista är i sig början på ert fall. Vi oroar oss inte för ett ögonblick för att detta våld ska ta oss med överraskning eller glida oss ur händerna. Vad oss anbelangar kan det inte vara nog vad som än händer. Allt man ska se i vårt uppträdande är den absoluta tillit vi har till en känsla vi alla delar: känslan av revolt, på vilket allt av värde är grundat.

53 signaturer, grupperade enligt Clartégruppen, Philosophiesgruppen, surrealistgruppen (28 signaturer), de belgiska surrealisterna och 5 isolerade individer

Översättning M Forshage

4. André Breton: ur LEO TROTSKIJS LENIN

oktober 1925 (recension i *La Révolution surréaliste* no 5)

Det är inte mindre sant att jag för min egen del absolut vägrar solidarisera mig med en eller

annan av mina vänner i den mån denne trots det möjligt att attackera kommunismen i namn av en eller annan princip – även om det är en så legitim princip som vägran till arbete. Jag tror verkligen att kommunismen är det enda organiserade system som kan åstadkomma den stora samhällsliga transformationen givet de svåra omständigheter den står inför. Den må vara god eller medioker i sig själv, försvarbar eller inte moraliskt, men hur kan man bortse från dess roll som instrumentet genom vilket gamla byggnader rivs ner, när den avslöjar sig som den mest underbara agenten någonsin för att ersätta en värld med en annan? För oss som revolutionärer är det knappast viktigt att veta om den gamla världen är att föredra framför någon annan – för domens ögonblick är ännu inte här. Då det torde vara avgörande att veta om den ryska revolutionen har nått sitt slut eller ej, tror jag att den inte har det. Kan en revolution av sådant djup, sådant liv, ha tagit slut? Är de nya värdena redan så ömtåliga som deras föregångare? Låt oss gå vidare; vi är inte skeptiska nog för att låta oss tillfredsställas av sådant prat. Om det finns män bland oss som fortfarande tvekar av en sådan rädsla, så är det självklart att jag gentemot denna oro, hur obetydlig den än är, reser vår gemensamma anda som endast vilar på den revolutionära verkligheten som bär oss framåt med alla medel och till varje pris.

Översättning M Forshage

5. Pierre Naville: ur REVOLUTIONEN OCH DE INTELLEKTUELLA

1926 (pamflett)

De moraliska skandaler som surrealismen väckt innebär inte nödvändigtvis att sociala och intellektuella värden kastas över ända: borgarklassen fruktar dem inte. Den absorberar dem med lätthet. Även surrealismens våldsamma attacker mot patriotismen har tagit skepnaden av en moralisk skandal. Sådana skandaler gör ingenting för ändra värdeskalen i den intellektuella hierarkin i en borgerlig republik.

/.../

1. antingen framhärda i den anarkistiska ordningens negativa attityd, en *a priori* felaktig attityd eftersom den inte rättfärdigar den idé om revolutionen som den påstår sig förfäktat, en attityd som dikteras av vägran att kompromissa med sin egen identitet och med individens helighet i en kamp som skulle leda till klasskampens disciplin;

2. eller resolut slå in på den revolutionära vägen, den enda revolutionära vägen, marxismens väg,

som skulle innebära erkännandet att all andlig kraft, som springer ur individen, är intimt sammanlänkad med en samhällelig verklighet som den faktiskt förutsätter.

Översättning M Forshage

6. André Breton: ur SJÄLVFÖRSVAR

september 1926 (pamflett)

...vår anslutning till det kommunistiska programmet – en entusiastiskt principiell anslutning, även om detta program i våra ögon representerar ett minimiprogram (NOT: Låt mig förklara. Vi är inte näsvisa nog att sätta något annat program mot det kommunistiska. Som vi ser det är detta program det enda som har dragit slutsatser av omständigheterna, som pekat ut sitt mål en gång för alla i relation till dess fullständiga chans att uppnå det, som både i sin teoretiska utveckling och sin praktik har råd med hela ödet. I andra läger finner vi enbart empirism och drömmier. Och likväl hittar vi luckor som det hopp vi ställer till kommunismens triumf inte fyller: är inte människan människans fiende, kommer inte uträkningen hejda världen, är inte varje hänvisning till livet och äran fäfang, osv? Hur ska man undvika sådana frågor, som inbegriper särskilda arrangemang som det är svårt att lämna utanför? Arrangemang av djup delaktighet, arrangemang som man inte alltid kan komma över genom att beakta ekonomiska faktorer. Om vår reträtt på den här punkten måste uppnås till varje pris, så må den uppnås. Om inte ska vi fortsatt reservera oss mot den totala kapitulationen inför en tro, som liksom varje annan tro förutsätter ett visst tillstånd av nåd.)

översättning M Forshage

7. En grupp franska surrealisterna: ur I FULLT DAGSLJUS

Maj 1927 (pamflett)

TILL PAUL NOUGÉ OCH CAMILLE
GOEMANS
139, rue Belliard, Bruxelles

Kära vänner,

ni ska veta hur mycket vi idag har ångrat att vi inte kunnat förklara våra handlingar för er, med jämna mellanrum, globalt, ganska summariskt. Vi hade önskat att ni skulle ha läckt till åskådarna

om våra aktuella svårigheter. Alla dessa svårigheter är inte alldeles samma som era. Den här olikheten är inte främmande för den olikhet i omdömet som delar oss i vissa frågor.

Nästan alla aktiviteter är likvärdiga. Den som en gång varit våran, på den punkt där vi mötts är gagnlöst att återvända till: lika bra som dåligt skapar den en bild som tagit form utanför oss, och som då vore bra om vi vore nöjda med. För er del litar ni alltså på att verkställa en plan av metodisk desorganisation och demoralisering, för vilket *Correspondance* är det bestående uttrycket. Ni litar på er och på oss. Ni väntar er av oss och av er själva att vi objektiverar vår revolutionära vilja inom ramen för vissa materialiserade bilder som ni kallar "omstörtande föremål". Då detta knappast är tillräckligt är tillverkandet av föremål inte utan risker, så att ni abstrakt kommer att hänga ihop med en reklamens mystik, en insinuationens, en mystik av vars och ens diskvalificering av ens egna medel, av aktiv diskretion, och slutligen av alla slags falsifikat. En viss nödvändig defaitism har aldrig tyckts oss tillräcklig. Utan fördomar om en genomtänkt frånvaro, som för övrigt medlemmar av det belgiska kommunistpartiet tillråder er, har vi gjort ett annat ställningstagande än ni efter att ha begrundat orsakerna: vi går med i franska kommunistpartiet, och bedömer framför allt att det inte ska innebära poänglösa reservationer för våran del då det bara skulle gynna vissa av våra fiender (som är våra värsta).

Se en artikel i *Drapeau rouge*, och framförallt ett svar på den artikeln som falskt auktoriserats, där ni släpar fram följande mot oss: "Tillfället har äntligen kommit att tillintetgöra den absurda karikatyr av vårt tänkande som cirkulerar i franska och belgiska kommunistpartierna... Marxismen har bidragit med ett förträffligt instrument: dess dialektik. Man kan inte längre låta den utnyttjas och plockas poänger med av åtaganden, människor och verk som exakt representerar föremålet för vårt hat. Ni har tyckt er ha anledning att ansluta er till kommunistpartiet. Ingen har förstått den sanna innebörden i detta steg. Det pågår ett försök att förminska er."

Lägg märke till att det inte cirkulerar någon karikatyr av vårt tänkande i det franska kommunistpartiet. Man hittar inte ens minsta reflex av detta tänkande. De blandade avvikelser som underställts marxismen har inte kunnat anföras någonting mot det. Det som exakt motsvarar föremålet för vårt hat är alltför omfattande för att kunna reduceras till ett verks eller en människas storlek. Ert fel i den här frågan är samma fel som dem som attackerar oss gör, och det är att tro att vi är upptagna med en särskild kampanj. Det är inte bara genom att reducera detta "omstörtande" föremål som man får en chans att reducera oss. Har ni någonsin sett ett liknande försök? Som ni

siktade på griper vi det bortom som det kommer ur.

Men vi uppskattar er känsla, och ni vet att vi förblir era vänner.

Louis Aragon, André Breton, Benjamin Péret, Pierre Unik, Paul Eluard.

PS. - Men att vi inte manat er att handla snarast möjligt? Kära vänner, ni vill skratta.

TILL ICKE-KOMMUNISTISKA SURREALISTER

Kära vänner,

tillsammans med oss har ni haft åsikten att surrealismen för att existera aldrig upphört att betrakta den dialektiska materialismen som sin, och att den under sin utveckling har försökt reducera med tidigare oanvända medel de blandade motsättningar som betingar den verkliga världens processer och aldrig har hittat reduktionen av dessa motsättningar annat än i idén om revolutionen. Det är att vi följer den hegelianska dialektiken som medfört att vissa av oss har kunnat se dess historiska upplösning i marxismen. Således betraktande marxismen och dess slutsatser i närvaro av en organisation som är ägnad åt demsamma på det revolutionära planet, har surrealismen aldrig haft en organisation att sätta emot, och vi har aldrig kunnat föreställa oss revolutionen som något annat än en konkret sak som all revolutionär vilja ska tjäna realiseringen av. Under dessa omständigheter har vi insett att surrealismen inte kan försumma, under dödsstraff, att döma ut de förmenta missförstånd som tillåter en att godtyckligt sätta upp en absolut idealism mot den historiska materialismen, och, när man tar med i beräkningarna den roll som tillerkänns den enskilde, att till varje pris försona den absoluta nonkonformismens synvinkel med en viss relativ konformism. När den ställer sig så, blir principen att ansluta surrealisterna till kommunistpartiet utan att alls överge den surrealistiska verksamheten, bara en logisk följd av utvecklingen av den surrealistiska idén och det enda ideologiska värdet.

Ni kanske ändå fortsätter undra om det inte räcker med surrealismen själv, att se anslutningen till kommunistpartiet som en abstraktion som denna anslutning reserverat sig mot. Men ni föreslår ingenting. Några av er låter hellre påskina ett visst tvivel. Är ni säkra på att återkallandet av det underbara, och företrädet som ges den poetiska lösningen, fortfarande kommer att tjäna er en dag efter alla hot? Är ni säkra på att ni inte omedvetet solidariserar er mot oss med dem för vilka dessa argument är döda bokstäver? Vi vet att ni inte vill

detta. Men ni följer blundande en streckad linje och för er är det stjärnbeströdda arbetet oundvikligt. All världens metoder kan inte tvinga er att öppna ögonen för att istället för våldsamma mirakel konstatera de oacceptabla realiteterna. Med stängda ögon har ni inte tagit ett steg (1). Det är bara att konstatera. För er del kanske ni vill göra upp räkningen med oss. Till vems nytta? Till vems nytta? Vi har inte de räkningar ni frågar efter: livet har inte återgett oss dem. Och när allt kommer omkring, är inte det att börja om oupphörligt? I världen, för världens del och varje dag utanför världen, blir vi mer eller mindre rätlinjigt det som vi inte varit. Leken som inte drar till sig ljusskenet är alltför rolig! Vårt uppträdande vetter åt ansvarslösheten som ett fönster utan ruta, med sina stora öppningar mot drömmen, kärleken och andra former av bedrägeri. Men det är en domän där man utan struntprat inte vet hur man möter missräkningen. Det är där vi föresätter oss att agera utan er. Denna typ av förtvivlan som man formar i kärleken eller i drömmen stöttar oss inte. Kanske skulle ni velat vara råa, mer än oss, råa som Lautréamont och Rimbaud skulle ha varit, sedda som om de skulle ha varit veritabla revolutionära aktivister. Det behöver inte påpekas att detta är onödigt och irrelevant (2). Revolutionen reser vardandets moral, att personliga sysselsättningar inte kan dominera den, och det att individerna kommer att offra sig är ingalunda förutsägbart. Aldrig, samtidigt som alla ni kallat er individualister, har ni åberopat er på det anarkistiska idealet. Hur ter sig detta möjligt för er idag? Sista långfredagen kunde de av oss som hjälpte till vid ett föredrag om "Kristus och hans representanter på jorden", inte utan att vädra sin indignation se en präst bestiga talarstolen, en präst som Anarkistunionen hade hämtat för att ha någon som sade emot! Dagens anarkister, som accepterar principen om fri diskussion, visar på den platonska karaktären av en sådan föreställning (3). De andra uppfattade utan tvivel attityd i detta fall som en borgerlig antiklerikalism. Det är uppenbart att den i huvudsak är dikterad av en resonerande och metodisk antiteism, som har sina skäl att finnas till i Frankrike 1927. Inte mera idag, vad ni än kan tänka om effektiviteten, inte av den kreativa handlingen, utan av attityden hos en man som ända till fullbordandet av målet underkastar sig denna handling: ingenting, varken smaken för oberoende, eller heroismen, eller bristen på respekt för lagen (och t ex i all sin skönhet deserteringen i krigstider), skulle sakna förmågan att prisge er åt anarkin.

Mellan er, som tror er kunna ge ert liv innebörden av en ren protest, och oss, som tar parti för att skänka vårt liv åt ett påtagligt yttre element som vi tror är mottagligt att bära denna protest

längre, finns det likväl inte en barriär. I sanning, vi tänker inte se en där det inte finns någon.

Vakta betydelsen av existensens relativitet åt oss.

André Breton, Louis Aragon, Benjamin Péret, Pierre Unik, Paul Éluard

Noter:

1) Med undantag bara för dig, kära Jean Genbach.

2) Att söka faddrar till revolutionen är en gammal skolastisk vana. Inte ser man författaren till en nylig pamflett (*Förevändning för att grunda ett organ för revolt*, av Edouard Kasyade) som på ett annat håll avspeglar intressanta sysslor, skämmas utförligt för professor Eddington, för Marcel Proust, för måleriet, för Bergson, etc. Idag de här, i morgon andra. Vi står inte ut.

3) Kan det vara så att skandalen för anarkister är att inte lyssna på en präst, medan det för oss är att hålla med om det prästen säger?

(enligt uppgift skriven av Eluard, Breton och Aragon)

Översättning: M Forshage (många dunkelheter hade kunnat redas upp av någon franskkunnig)

8. Antonin Artaud: I FULLSTÄNDIGT MÖRKER, eller SURREALISMENS BLUFF

1927 (pamflett)

Frågan om det var surrealisterna som slängde ut mig eller om jag självmant lämnade deras groteska parodi har sedan länge slutat vara relevant (1). Jag drog mig ur för att jag hade fått nog av den maskerad som hade uppförts alltför länge. Dessutom var jag övertygad om att inom den nya kontext surrealisterna hade valt, skulle de – precis som i varje annat fall – inte åstadkomma någonting. Händelsernas utveckling har inte motbevisat mig.

Angående frågan om Surrealismen står i överensstämmelse med Revolutionen eller om Revolutionen måste genomföras utanför det surrealistiska äventyret, börjar man undra om det spelar någon roll med tanke på hur lite inflytande surrealisterna har haft över sin tids idéer och handlingar.

I sanning! Man börjar undra om det fortfarande existerar ett surrealistiskt äventyr, eller om Surrealismen dog samma dag som Breton och

hans lärjungar anslöt sig till den kommunistiska rörelsen, för att i sakförhållandena och de omedelbara tingens rike söka höjdpunkten av en handling som normalt sett bara kan utvecklas i hjärnans innersta gränstrakter.

Vidare: om det var detta surrealisterna var ute efter vore det ändå ursäktligt. Deras mål skulle vara banalt och begränsat, men ändå existerande. Men har de det minsta mål att inrikta sig på och när brydde de sig om att formulera ett?

Arbetar de ens mot ett mål? Arbetar de med motiv? Tror surrealisterna att de kan rättfärdiga sina förväntningar utifrån det simpla faktum att de är medvetna om dem? Förväntningar är inte ett medvetandetillstånd. När man inte gör någonting riskerar man inte sin prestige. Men det är inte ett tillräckligt skäl för att folk ska prata om en.

De tror att de kan ta sig rätten att misstänkliggöra mig när jag talar om metamorfosen av själens innersta betingelser (2), som om jag uppfattade själen på samma motbjudande sätt som de gör det och som om det utifrån det Absolutas synvinkel skulle spela någon roll att världens sociala motorik förändrades eller att se hur makten bytte hand från bourgeoisien till proletariatet.

Jag har för mycket förakt för livet för att tro att någon form av förändring som skulle kunna utvecklas i den synliga världen på något sätt skulle kunna förändra mina motbjudande omständigheter. Vad som skiljer mig från surrealisterna är att de älskar livet lika mycket som jag avskyr det. Att njuta vid varje tillfälle och genom varje por i kroppen är grunden för deras tvångsföreställningar. Men är inte asketism en integrerad del av den sanna magin, även den mörkaste, även den mest ondskefulla? Även den diaboliske hedonisten har en asketisk sida, en viss anda av späkelse.

Jag talar inte om deras skrifter – som är briljanta – även om de är negerade utifrån det perspektiv som de är presenterade ur. Jag talar om deras grundläggande attityd, om hur hela deras liv utgör exempel. Jag hatar dem inte som individer. Jag förkastar och fördömer dem som grupp, men ger var och en den respekt och till och med vördnad han förtjänar utifrån sina verk eller tankar. Hur som helst ska jag inte likt dem vara barnslig nog att utföra en fullständig helomvändning och förneka dem all talang det ögonblick de upphör att vara mina vänner. Men det är tur nog inte heller fallet.

Fallet är snarare omplaceringen av världens spirituella centra, det synligas upplösning, omfigureringen av det möjliga som Surrealismen skulle genomföra. All materia börjar genom en andlig avvikelse. Bara en metafysisk opportunist eller ett obscen kräk är beroende av tingen och deras transformationer för vägledning. Ingen har någonsin förstått någonting och surrealisterna

själva kan inte förstå och förutse vad deras begär för Revolutionen kommer att leda dem till. Oförmögna att fantisera, att föreställa sig en Revolution som inte utvecklas inom den faktiska världens hopplösa gränser, tar de sin tillflykt till fördärvet, till en viss svaghets olycksalighet och impotens som är särskild för dem, för att kunna förklara deras slöhet, deras eviga sterilitet.

Surrealismen har aldrig betytt någonting för mig annat än en ny typ av magi. Fantasin, drömmen, hela den intensiva befrielsen av det omedvetna vars syfte är att föra fram till ytan allt det som själen har för vana att hemlighålla – detta måste nödvändigtvis införa djupgående transformationer i den synliga världen, i beteckningens värde och det skapades symbolik. Hela den konkreta verkligheten förändrar sitt sken och hinna och upphör att korrespondera med motsvarande mentala gester. Det som ligger bortom, det osynliga ersätter verkligheten. Världen räcker inte längre till.

Det är då man kan börja gallra bort illusioner och eliminera förfalskningar.

Må det ockultas tjocka väggar kollapsa en gång för alla på dessa impotenta pratvarnar som slänger bort sina liv på tillrättavisningar och tomma hot, på dessa revolutionärer som inte revolutionerar någonting.

Dessa råskinn som det skulle passa mig att konverteras av. Jag skulle verkligen behöva det. Jag erkänner att jag är svag och befläckad. Jag söker ett annat liv. Och allt som allt skulle jag hellre vilja vara i min position än deras (3).

Vad återstår av det surrealistiska äventyret? Inte så mycket annat än ett väldigt sviket hopp, men inom litteraturens domän kan de faktiskt ha bidragit med någonting. Denna ilska, denna dräpande avsky som rinner över det skrivna ordet utgör en fruktsam attityd som kanske är användbar någon gång framöver. Den har redan renat litteraturen, fört den närmare hjärnans innersta sanning. Men det är allt. Vad gäller positiva erövringar bortom litteraturen eller bildernas värld finns inga, trots att det var det som räknades. Genom en korrekt tillämpning av drömmen kunde det födas ett nytt sätt att vägleda ens tankar, ett nytt sätt att förhålla sig till det synliga. Psykologisk sanning barskrapades från all parasitisk, värdelös missbildning och var närmare att infångas än tidigare. Ett är säkert: vi var mer vid liv då, men det är kanske en av andens lagar att försakandet av verkligheten bara kan leda in i illusionernas rike. Inom vår gripbara domäns snäva ramar var vi under konstant tryck och utestängda från varje riktning. Vi har sett detta tydligt i den villfarelse som har lett revolutionärer av högsta nivå att bokstavligen överge denna nivå och tillskriva ordet "revolution" dess utilitära och

praktiska sida, den sociala sidan som påstås vara den enda giltiga, eftersom ingen annan vill fångas av orden. Underliga omkastningar av positioner, underliga utjämningsprocesser.

Blott för att undersöka en psykologisk inställning: tror någon att det här är tillräckligt, om den här inställningen karaktäriseras av slöhet? Surrealismens inre ande för den mot Revolutionen. Det är ett möjligt faktum. Den enda effektiva slutsatsen som är möjlig (säger de) och som många surrealisterna har vägrat godkänna; men för de andra, vad har hyllningen av Kommunismen gett dem, vad har det kostat dem? Det har inte fått dem att ta ett enda steg framåt. Denna tillblivandets moral som Revolutionen sågs vara beroende av – aldrig har jag känt dess nödvändighet inom min egen persons slutna cirkel. Över varje materiell nödvändighet placerar jag den logiska utvecklingen av min egen verklighet. Det är den enda logik som verkar giltig för mig, och inte någon högre logik vars strålning påverkar mig enbart då den berör min sensibilitet. Det finns ingen disciplin som jag känner mig tvingad att underkuva mig, hur rigorösa resonemangen som skulle övertala mig att omsluta den än skulle vara.

Två eller tre av livets och dödens principer är för mig viktigare än någon oviss lojalitet. Dessutom har jag aldrig stött på en logik som verkar vara någonting annat än *lånad*.

*

Surrealismen har dött av sina disciplars idiotiska sektarism. Vad som kvarstår är ett slags hybrid massa som surrealisterna är oförmögna att namnge. Ständigt vid det synligas utkanter, oförmögen att få ett fotfäste i livet söker Surrealismen fortfarande sitt utlopp, att etsa tiden. Maktlös att välja, att avgöra sin tillhörighet fullständigt till lögnen eller fullständigt till sanningen (den illusoriska andlighetens sanna lögner eller den falska sanningen av det omedelbara men destruktiva verkliga), hemsöker Surrealismen fortfarande det ogripbaras trakter, verklighetens obestämbara springa där man kilar in denna en gång så kraftfulla hävstång, som numera har fallit i eunuckernas händer. Men min välkända mentala svaghet och feighet vägrar att ta det minsta intresse i omvälvningar som enbart påverkar den externa, omedelbart synliga aspekten av verkligheten. Externa metamorfoser är enligt min åsikt någonting som enbart kan ges som en bonus. Den sociala nivån, den materiella nivån som surrealisterna inriktar sina patetiska försök till handling gentemot, deras ständigt verkningslösa hat, är för mig inget annat än en värdelös och uppenbar illusion.

Jag vet att kring den nuvarande tvisten har jag med mig alla fria män, alla sanna revolutionärer som tror att personlig frihet är mer värd än någon erövring som har åstadkommits på en relativ nivå.

*

Mitt tvivel inför all verklig handling?

Detta tvivel är absolut och tvåfaldigt. Strikt sett är det baserat på en djuprotad känsla om den fundamentala ynkligheten hos vilken handling som helst, spontan eller inte.

Det är den totala pessimismens synvinkel. Men en viss typ av pessimism bär med sig sin form av klarhet. Hopplöshetens klarhet, sinnenas klarhet som är uppretade och vid avgrundens rand. Längs med varje mänsklig handlings gruvliga relativitet, denna omedvetna spontanitet som driver en – trots allt elände – till handling.

Men även i det omedvetnas tvetydiga, ogripbara rike: impulser, perspektiv, insikter, ett helt liv som växer när man konfronteras med det och uppenbarar sig som ständigt förmöget att störa sinnet.

Här är då vårt gemensamma tvivel. Men med surrealisterna verkar detta tvivel ha skingrats till handlingens fördel. Men när väl denna handlings nödvändighet är erkänd skyndar de sig att förklara sig oförmögna till den. Det är ett rike som de är evigt alienerade från genom konfigurationen av sina sinnen. Och är det inte detta som jag ständigt har sagt om mig själv? Men jag har förstås till min fördel mina psykologiska och fysiologicaliska omständigheter som är desperat abnorma och som de själva aldrig vet hur de skulle kunna utnyttja.

Noter:

1. Jag kommer inte att fördjupa mig i det faktum att surrealisterna – i deras försök att utrota mig – inte har lyckats komma med något bättre än att använda mina egna skrifter. Det måste tydligt förstås att fotnoten som förekommer på sidan 6 och 7 i pamfletten ”I fullt dagsljus” och som är utformad för att underminera själva grundvalarna för min aktivitet, helt enkelt är en klumpmässig reproduktion, en dåligt förklädd kopia av fragment från mina manuskript som jag skickade till dem då jag bekymrade mig om att placera deras aktiviteter – mystifierade av eländigt hat och mållöshet – i sitt sanna ljus. Jag hade utifrån dessa fragment skrivit en artikel som refuserades av två eller tre tidningar (inklusive N.R.F.) eftersom den ansågs alltför komprometterande. Det spelar ingen roll genom vilken informatörs förtjänster som denna artikel hamnade i surrealisternas händer. Däremot spelar det roll att de fann

den tillräckligt förarglig för att försöka motarbeta dess effekter. Vad gäller de anklagelser som jag riktade mot dem och som de vänder tillbaka mot mig, så lämnar jag det till dem som känner mig väl och inte deras låga metoder att bedöma vem som har rätt.

Hela källan till våra förbittrade bråk kommer ur ordet ”Revolution”.

2. Som om någon som slutligen erfarit gränsen för sina handlingar, som vägrar driva sig själv bortom vad hans samvete uppfattar som denna gräns, är mindre värd intresset utifrån ett revolutionärt perspektiv än någon förledd bråkmakare som i den tröga värld vi lever i, en värld som är stängd och ständigt orörlig, tillskriver något uppriktigt tillstånd ansvaret att välja mellan handlingar och gester som alla vet att han inte kommer att genomföra.

Det är just detta som väckte min avsky gentemot Surrealismen: beaktandet av den inneboende impotensen, den medfödda svagheten hos dessa herrar, i kontrast mot deras ständigt skrytsamma attityd, deras hotelser i luften och hädelser i intet. Och vad gör de idag annat än att återigen stoltsera med sin impotens, sin oövervinneliga sterilitet? Det är för att jag vägrar att hänge mig bortom mig själv, för att jag kräver tystnad runt mig, och för att jag i både handling och tanke är trogen vad jag upplever som min djupa och obotliga maktlöshet, som dessa herrar utdömde min närvaro bland dem som opassande. Men vad de uppfattade som mest förkastligt och hädiskt var att jag vägrade tillskriva någon annan än mig själv ansvaret för att bestämma mina begränsningar, att jag envisades med att vara fri och själv vara herre över mina handlingar. Vad spelar hela världens Revolution för roll då jag vet att jag kommer att framlida i ändlös smärta och misär i denna boning som är mig själv? Den stund då varje person vägrar att beakta någonting annat än sin djupaste sensibilitet, bortom sitt innersta jag, är för mig utgångspunkten för den totala Revolutionen. Ingen revolution är värd något om den inte gagnar mig och såna som mig. De revolutionära krafterna i varje rörelser är de som är kapabla att ändra tingenas nuvarande fundament, att ändra verklighetens vinkel.

Men i ett brev till Kommunistpartiet erkänner de sin totala brist på beredskap inför den värld de precis har trätt in i. Vad mer: de erkänner att den typ av aktivitet som begärs av dem är oförenlig med deras egen mentalitet!

Det är här som vi – vad de än må tro – delar åtminstone en hämning som är likartad till sin essens, även om den är ett resultat av orsaker vars gravitet och betydelse är väldigt olika för dem och för mig. I sin senaste analys erkänner de sin oförmåga att utföra det som jag alltid har vägrat att försöka. De kan knappast göra mer än att

använda tiden till att förbereda det – putsa och förbättra sig själva likt någon Stendhal, dessa den kommunistiska revolutionens Amiels. För dem kommer Revolutionens idé aldrig bli någonting annat än en idé som inte ligger i farozonen att ens med tidens gång erhålla någon form av effektivitet.

Men ser de inte att de avslöjar tomheten i själva den surrealistiska rörelsen, i den obesmittade Surrealismen, när de känner behovet av att störa dess interna, sanna utveckling, och strand-sätta den med en förpliktelse i princip eller faktiskhet till det franska Kommunistpartiet? Är detta resultatet av denna rörelse av revolt, denna eldhärd vid grunden för all verklighet? Behövde Surrealismen för att överleva ta på sig formen av en materiell revolt, att identifiera sig själv med olika krav rörande åtta timmars arbetsdag, förändringen av lönerna eller kampen mot den höga levnadskostnaden? Vilken fars och själslig plumphet! Men det är ändå det de verkar säga: att förpliktelsen till det franska Kommunistpartiet framstod som den logiska slutsatsen av utvecklingen av den surrealistiska idén och dess enda ideologiska säkerhetsgaranti!!!

Men jag förnekar att surrealismens logiska utveckling har lett den till denna klart definierade form av revolution som kallas marxism. Jag har alltid tänkt att en rörelse så pass självständig som Surrealismen inte var mottaglig för den ordinära logikens processer. Men det är en motsägelse som knappast upptar surrealisternas mödor med tanke på hur benägna de är att inte förbise någonting som kan vara till deras fördel, någonting som tillfälligt kan vara till användning. – Tala till dem om Rationalitet och de kommer att svara med Irrationalitet, men tala till dem om Irrationalitet, Oordning, Inkoherens, Frihet så kommer de att svara med Nödvändighet, Lagar, Förpliktelser, Disciplin. Denna fundamentala illtro är grundvalen för deras maskineri.

3. Denna bestialitet som jag talar om och som revolterar ur dem är dock det som bäst särskiljer dem. Deras förkärlek för omedelbar tillfredsställelse – d.v.s. för materia – har gjort att de har förlorat sin ursprungliga orientering, deras stor-slagna förmåga att *fly*, vars hemligheter vi trodde skulle uppenbaras för oss alla. En andlig desorientering orsakad av småaktigt käbbel tvingar dem att slita varandra i bitar. I går var det jag och Soupault som lämnade gruppen i avsky. Innan det Roger Vitrac, vars uteslutning var ett av deras första smutsiga trick.

De kan yla hur mycket de vill i sitt hörn och förneka mitt påstående: Surrealismen har alltid varit en smygande utvidgning av det osynliga, att göra det omedvetna tillgängligt. Skatterna hos det osynliga omedvetna görs kännbara och vägleder språket utan omvägar, genom en enstaka impuls.

För mig är Ruysbroeck, Martínez Pasqualis, Böhme tillräckliga rättfärdiganden. Varje andlig handling – om den är rätt utförd – materialiserar sig av nödvändighet. Själens inre villkor! Men de bär med sig en helig förpliktelse av sten, av sann handling. Det är ett fastställt och obestriddigt faktum, tillämpat utan återvändo.

Översättning Jonas Enander

9. Franska surrealistgruppen: TELEGRAM TILL MOSKVA

1930 (en facsimil av telegrammet tjänade som ledartext i första numret av *Le Surréalisme au service de la Révolution*)

FRÅGA
INTERNATIONELLA BYRÅN FÖR REVOLUTIONÄR LITTERATUR ÖNSKAR FÅ FÖLJANDE FRÅGA BESVARAD VILKEN KOMMER ER POSITION ATT VARA OM IMPERIALISMEN FÖRKLARAR KRIG MOT SOVJETERNA STOP
ADRESS BOX 650 MOSKVA

SVAR
KAMRATER OM IMPERIALISMEN FÖRKLARAR KRIG MOT SOVJETERNA KOMMER VÅR POSITION ATT DEFINIERAS AV DIREKTIVEN SOM TREDJE INTERNATIONALEN STÄLLER TILL FRANSKA KOMMUNISTPARTIETS MEDLEMMAR

OM NI I ETT SÅDANT FALL FINNER BÄTTRE ANVÄNDNING FÖR VÅRA FÖRMÅGOR ÄR VI TILL ERT FÖRFOGANDE FÖR UPPGIFTER SOM EXAKT FORDRAS AV OSS I EGENSKAP AV INTELLEKTUELLA STOP ATT KASTA FRAM FÖRSLAG FÖR ER SKULLE VARA ATT ÖVERSKATTA VÅR ROLL OCH OMSTÄNDIGHETERNA I DEN RÅDANDE SITUATIONEN AV ICKE-VÄPNAD KONFLIKT TROR VI ATT DET ÄR ONÖDIGT ATT VÄNTA MED ATT FÖRSÄTTA DE MEDEL SOM ÄR MEST SPECIFIKT VÅRA I REVOLUTIONENS TJÄNST

ej undertecknad
(enligt uppgift skriven av Aragon & Breton)

Översättning M Forshage

10. Belgiska surrealistgruppen: DEN OMEDELBARA AKTIONEN

1934

*Jag har fått nog av att vara fri
med en hästs frihet
— Hespel*

Det är inte en vår epoks minsta paradoxer att ålägga oss de mest precisa uppmaningar till omedelbar handling samtidigt med de mest illusoriska skälen att fördröja denna handling.

Det gäller att göra sig kvitt dessa fantasmer. De förslag som man kommer att läsa nedan strävar ingalunda efter originalitet. Man vet sedan länge att originaliteten inte hör till våra starka sidor. En sådan pretention vore för övrigt alltför löjlig i det här sammanhanget. Skuggan tätnar på ett märkligt sätt tack vare så många distraktioner. Vi kommer för alltid att vara förlorade i den svarta natten... Det gäller alltså helt enkelt att omgående besvara frågan om livet eller döden.

Man måste slutligen ha modet att fördöma denna självbelåtna tvetydighet som lever kvar djupt inom oss och som liksom den sjuke till sina krämpor genom förhatliga och utsökta band binder oss fast till vad vi mest innerligt önskar tillintetgöra. Må man begrunda, för att belysa detta, Lenins fruktansvärda klarsynthet som fördömde mensjevikerna, dessa som inte upphör att exaltera revolutionen i exakt samma proportion som den skräck som den sätter i dem. Vem av oss skulle våga att inte känna sig lite i denna spegel? Det är inte utan anledning som vi som revolterar mot den borgerliga ideologin och arbetar för dess undergång inte upphör att på ett eller annat sätt tillhöra den.

Den mest använda ursäkten består i några få ord: all sann revolutionär handling kan utvecklas endast inom kommunistpartiet. Men i den politiska domänen har vi förvisso gett prov på en märklig klumpighet. Medan vi utan några som helst förbehåll anslöt oss till Partiet och ägnade oss åt de dagliga uppgifter som föreskrevs oss, uppvisade de flesta av oss en brist på anpassning som i våra egna liksom i andras ögon föreföll vara så oförenlig att modlösheten inte dröjde med att uppstå.

Det vore på sin plats att med någorlunda omsorg undersöka skälen till detta nederlag. Analysen skulle förmodligen avslöja vissa andliga komplex som genom sin blotta närvaro skulle räcka till att förklara den särskilda oförmåga som vi gett prov på.

Men vad som är viktigt här är att definitivt förringa de slutsatser som man kunnat dra av denna olyckliga erfarenhet.

Skall vi mycket längre acceptera påståendet att ingen värdefull revolutionär verksamhet idag kan utvecklas utanför Partiets aktivitet?

Sådana möjligheter finns som vi måste ta till oss.

Det gäller att snarast ägna sig åt att definiera dem, och vi har ansett att detta så känsliga arbete inte kunde göras med hjälp av ett strikt intellektuellt tillvägagångssätt till priset av en allmän summarisk teoretisk konstruktion.

Som exempel följer här resultatet av några försök av denna typ.

Första förslaget

I de revolutionära miljöerna tycks man tillerkänna den proletära poesin och den proletära litteraturen en stor betydelse. Detta accepterande är minst sagt förhastat. Vi kan inte tro på dess existens i ett kapitalistiskt samhälle som hittills behållit monopolet på kunskap och kultur. Den proletära poesin och den proletära litteraturen, eller rättare sagt de produkter som föregår dem, har vant sig att leva av en viss arbetarromantisk anda och av beskrivningar av scener av misär eller av revolt.

Den tilltro som vi sätter särskilt till de poetiska medlen såsom vi finner dem i arbete hos Lautréamont och Rimbaud, till exempel, och såsom vi redan sedan en tid begagnar oss av, berättigas av de djupa effekter som vi kunnat konstatera på svårförförda personer. Dessa har erhållit en långt mer effektiv medvetenhet om de revolutionära nödvändigheterna än mången småborgerlig läsare som är van att endast beröras av läsningen av sidor som beskriver en luntstake mödosamma arbete eller gruvans faror och olyckor. Låt oss bemöda oss att vidöppna portarna för den omskakande poesin som vi anstränger oss att hålla vid liv i denna domedagstid.

Den skändliga

Det är häpnadsväckande att se hur stort de religiösa idéernas inflytande är inom proletariatets olika skikt, även bland dem som fått en viss medvetenhet om de revolutionära nödvändigheterna. Den tid som förflutit sedan den första franska revolutionen, allt som binder oss vid den, den borgerliga demokratins redan långa välde, de fritänkande rörelserna och den obligatoriska skolgången har inte lyckats utrota avguderiets och de bigotta praktikerna i grunden. I områden som Borinage till exempel, är det vanligt att se barnen till en socialistisk eller kommunistisk aktivist ta emot första nattvarden, och samma aktivist se till att inte jordfästas utan sakrament. Exempel finns i överflöd som sträcker sig från det burleska till det fasansfulla. Vad sägs sålunda om det församlade prästpatrasket som förolämpade gruvarbetarnas lik i Paturages den 19 maj 1934? De socialdemokratiska anstiftarna, som alltid finns på plats när det gäller att förråda den revolutionära saken, organiserar underhållning och delar ut presenter vid tiden för första nattvarden av valoppportunism.

Innan man undersöker hur man kan lyckas ändra detta eländiga tillstånd, är det viktigt att konstatera hur de folkliga massorna betraktar det som fullständigt normalt och som icke bindande. I vissa fattiga kvarter tvekar inte arbetarföräldrar att föredra den religiösa skolan framför den statliga därför att man i den förra ger deras barn mer!

Vi är övertygade om att vad som gjorts emot religionen förblivit i stort sett ineffektivt, och att nya medel måste tas i beaktande.

Som det nu ter sig är surrealisterna de mest kvalificerade att ägna sig åt ett sådant arbete. För att inte förlora tid måste man sikta på huvudet: propagera religionernas skandalösa historia, göra livet omöjligt för unga präster, bidra till att misskreditera alla organisationer och sekter av typen Frälsningsarmen, Evangelisterna m fl genom att på alla tänkbara sätt förlöjliga dem. Tänk hur tjusigt det vore att föreslå den bästa delen av ungdomen den välförberedda och systematiska störningen av gudstjänster, dop, nattvarder, begravningar, etc. Man skulle också kunna ersätta de kors som man möter längs vägarna med bilder som inbjuder till kärlek eller med texter som poetiskt hyllar den omgivande naturen, i synnerhet om den är föga intagande.

Andra förslaget

De omedelbara uppgifterna kommer att bli resultatet av ett skapande som endast de tankevanor som är särskilt våra möjliggör. De syftar i första hand till att beröra människorna på ett sätt som förefaller oss vara önskvärdt: inblanda dem i okända händelser, få dem att höra oanade ord, bryta deras tänkandes gränser, för att de äntligen skall vara i stånd att uppfatta följande självklarhet: *allt är fortfarande möjligt*.

Förutom de medel som hittills använts utan stor mätbar framgång, finns det andra särskilt våldsamma som skulle tvinga de mest likgiltigas uppmärksamhet. Men deras utarbetande borde hållas hemligt. Det finns ännu fler som kan lyckas enbart om de sätts i verket på ett anonymt sätt.

Anonymiteten tycks oss i detta fall vara en strikt rättighet som bör begagnas utan skrupler. Den utgör en nödvändighet som hör ihop med den exceptionella karaktären hos de använda medlen, och är inte ett sätt att skydda sig.

Dessutom blir det tack vare anonymiteten möjligt att finna ett stort antal medel som man under andra omständigheter inte hade kunnat tänka på. Anonymiteten är ett nytt verktyg som står till buds för dem som tänker på världsrevolutionens tillblivelse som livsviktig plikt.

Tredje förslaget

Kontakter med de arbetare som är särskilt övergivna av kommunistpartiets aktivister – på grund av sitt begränsade antal eller av sitt avstånd från stora industriella centra, med andra ord på grund av den lokala och specifika karaktären av sitt arbete – kunde upprättas av dem av oss som en slumpmässig födelse eller någon annan omständighet ställer i gynnsamma förhållanden därtill. Det är inte ens fråga om föredrag eller om en personlig organisering av manifestationer (man

skulle dock kunna påtala detta för de specialiserade politikerna). Den tydliga framställningen av allt som ligger oss varmt om hjärtat för några av dessa arbetare skulle inte undgå att spridas vidare, och några oundvikliga förvrängningar skulle antagligen inte minska dessa ords effektivitet. Eftersom vi är vana vid att stå i kontakt med vissa av dessa arbetare, skulle vi inte kunna förvränga våra propåer på ett fruktbart sätt – lite grovhet kunde inte skada? Det är lätt för oss att visa för dem att de tjänar sina verktyg och maskiner snarare än att tjänas av dem; att få dem att se hela besynnerligheten och den dystra uppsynen av den dekor som de rör sig och dör i – byggen, sjukhus, fabriker, skolor, sportfält, stenbrott, gruvor och reformistiska fackföreningar. Utdelningen av vissa collage, hopsättningen av vissa figurer vars undergrävande verkan är säkerställd skulle inte sakna intresse – dessa eldfigurer skulle ta de motbudande eller likgiltiga bildernas plats och garantera nyttiga överraskningar.

Dessa är några exempel av mycket skiftande inriktning och situation.

Man kommer nu att obehindrat kunna tala om vår naivism, om vår grovhet. Det viktiga är helt enkelt att de som befinner sig i en mänsklig situation som liknar vår fortsätter denna utforskning på ett lyckosammare sätt.

åtskilliga signaturer

(enligt uppgift skriven av Nougé)

översättning B Jacobs & CM Edenborg ur *Experimentet fortsätter* (språkfel ändrade)

11. André Breton: ur TAL PÅ FÖRFATTAR-KONGRESSEN

juni 1935 (uppläst av Eluard på den internationella kommunistiska författarkongressen i Paris under sämsta omständigheter, sedan tryckt i pamfletten Surrealismens politiska ståndpunkt.)

Det är inte genom stereotypa deklamationer mot fascismen och kriget som vi skall lyckas med att för alltid befria den mänskliga anden från de gamla kedjor som håller den fången och från de nya som hotar den; utan genom att visa vår orubbliga trohet mot förnuftets och människans befriande krafter. Dessa befriande krafter har vi gång på gång erkänt och vi kommer att kämpa för att få dem erkända som sådana.

”Omvandla världen” sade Marx; ”förändra livet” sade Rimbaud. I dessa två paroller ser vi blott en.

12. CONTRE-ATTAQUE: PLATTFORM

publicerad Oktober 1935 som pamflett och som uppviglande avslutning i Bretons "Surrealismens politiska ståndpunkt"

CONTRE-ATTAQUE
REVOLUTIONÄRA INTELLEKTUELLAS KAMP-
ENHET

1. Resolution

1. Vi är våldsamt fientliga mot varje tendens, i vilken form det vara månne, att försöka ställa revolutionen i tjänst hos någon idé om nationen eller fosterlandet, och vi vänder oss till alla som med alla medel och reservationslöst är beslutna att bekämpa det kapitalistiska herraväldet och dess politiska institutioner.

2. Vi är beslutna att agera och inte diskutera, och vi betraktar som avfärdat allt det som oberoende av vilken politisk fraseologi det nyttjar är inkapabelt att omsättas i realistiska överväganden.

3. Vi erkänner att den befintliga regimen måste attackeras med förnyad taktik. De revolutionära rörelsernas traditionella taktik har aldrig framgångsrikt kommit till användning för att likvidera autokratier. Tillämpad gentemot de demokratiska regimerna har den två gånger lett arbetarrörelsen till katastrof. Vår väsentliga och brännande uppgift är att etablera en doktrin som är baserad på omedelbara erfarenheter. Under de här historiska omständigheterna måste oförmågan att dra lärdom av erfarenheten ses som kriminell.

4. Vi är medvetna om att kampens villkor fordrar av dem som är beslutna att ta makten ett nödvändigt våld som inte ger efter för ett annat, och trots vår motvilja mot de olika formerna av samhällelig auktoritet backar vi inte för denna oundvkliga nödvändighet, eller för något annat som åläggs oss som konsekvens av den kamp vi engagerar oss i.

5. Det tycks som folkfrontsprogrammet är dömt att misslyckas medan dess ledare ser ut att nå makten inom ramen för de borgerliga institutionerna. En folklig regering underställd den allmänna räddningen måste utöva DET BEVÄPNADE FOLKETS OFÖRSONLIGA DIKTATUR.

6. Det är inte ett oorganiserat uppror som tar makten. Det som idag avgör samhällets öde är den organiska organiseringen av en bred sammansättning av krafter som är disciplinerade, fanatiska, förmögna att genast utöva en oförsonlig auktoritet. En sådan sammansättning skulle samla dem som inte accepterar kursen mot avgrunden, mot ruinen, mot kriget, hos ett kapitalistiskt samhälle utan hjärna och utan ögon; den skulle rikta sig till alla dem som inte är nöjda med att vara drängar och slavar – som kräver att leva i enlighet med det mänskliga varats omedelbara våld – som vägrar att slappat låta sig nöjas med materiellt välstånd, inför den kollektiva anda och den exaltering av moralen utan vilka livet inte är ägnat åt den verkliga friheten.

DÖD ÅT ALLA KAPITALISMENS SLAVAR!

2. Kampenhetens grundläggande ställnings- taganden

7. Kampenheten består av marxister och icke-marxister. Bland de väsentliga punkter som den föresätter sig att utveckla som inte står i motsättning till de marxistiska grundprinciperna är:

- kapitalismens utveckling mot en destruktiv motsägelse

- socialiseringen av produktionsmedlen som medel för den aktuella historiska processen

- klasskampen som historisk faktor och som källa till väsentliga moraliska värden.

8. Samhällets historiska utveckling de sista tjugo åren karakteriseras av formeringen av helt nya sociala superstrukturer/ överbyggnader. Fram tills nyligen gick den sociala rörelsen endast framåt vad gäller likvideringen av de gamla autokratiska systemen. Denna likvidation skapade inget behov av en vetenskap om auktoritetens form. Nu finner vi oss ställda inför nya former som genast tagit en avgörande plats i det politiska spelet. Vi måste börja slå fast dagordningen för konstitueringen av den nya samhällsstrukturen. Vi hävdar att studiet av samhälleliga superstrukturer/ överbyggnader idag måste vara basen för varje revolutionär handling.

9. Det faktum att produktionsmedlen är producentkollektivets egendom utgör odiskutabelt den samhälleliga rättens grundval. Det är den juridiska princip som måste erkännas som den konstituerande principen för varje icke-alienerat samhälle.

10. Vi är säkra på att socialismen inte kommer att framskrida genom sänkningen av borgarnas levnadsstandard till arbetarnas. Det rör sig inte bara om en väsentlig princip utan om en metod som bestäms av ekonomiska omständigheter. De åtgärder som måste vidtas måste bidra till lösningen av krisen och inte till minskningen av konsumtionen. Den tunga industrins huvudgrenar måste socialiseras, men helheten av produktionsmedlen kommer inte överlämnas åt kollektivitetens förrän efter en övergångsperiod.

11. Vi upplivas inte av en asketisk fientlighet mot borgarnas välmåga. Det vi vill är att denna välmåga ska delas av alla som producerar den. För det första måste ett revolutionärt ingripande göra slut på den ekonomiska vanmakten: därmed för den fram kraften, den fullständiga makten, utan vilken människorna förblir dömda till lyxproduktion, till krig och misär.

12. Vår sak är arbetarnas och böndernas. Vi hävdar som princip det faktum att arbetarna och bönderna utgör basen inte bara för materiellt välstånd utan för all samhällelig kraft. För vår egen del ser vi intellektuella en föraktlig samhällelig organisation stoppa den mänskliga utvecklingen hos dem som arbetar med jorden och i fabriker. Vi tvekar inte att hävda nödvändigheten av dödsdomen för de ansvariga för ett sådant brott. Tvärtom sluter vi inte upp bakom de demagogiska tendenser som låter proletärerna tro att deras liv är det enda goda och verkligt mänskliga, att det som undanhålls dem skulle vara det onda. Vi sätter oss på samma nivå som arbetarna, vi vänder oss till deras vildaste och mest ambitiösa önskningar – som inte låter sig tillfredsställas inom ramen för det befintliga samhället: vi vänder oss till deras mänskliga instinkt som inte ryggas för någonting, till deras moraliska frihet, till deras våldsamhet. Tiden är inne att göra

ALLA till herrar och fysiskt tillintetgöra kapitalismens slavar.

13. Vi konstaterar att den nationalistiska reaktionen i andra länder förmått profitera på de politiska vapen som arbetarrörelsen skapat: vi tänker å vår sida försöka få vapen som fascismen skapat att tjäna oss, att använda människans grundläggande strävan efter känslomässig exaltering och fanatism. Men vi hävdar att den exaltering som ska ställas i tjänst hos det universella intresset för mänskligheten kommer att vara djupare och mer förkrossande, av en helt annan storslagenhet än den som nationalisterna använder för den sociala konservationen och egoistiska fosterlandsintressen.

14. Utan några reservationer måste revolutionen vara fullständigt våldsam eller kanske inte fullständigt våldsam. Den kan, som 18- och 1900-talens historia visar på, användas till förmån för de aggressiva kraven hos en förtryckande nationalism: men att vilja inskränka revolutionen till en nationell fråga i ett förtryckande och kolonialistiskt land visar bara på den intellektuella bristen och den politiska timiditeten hos den som slagit in på en sådan väg. Det är genom sin djupa mänskliga innebörd, sin universella innebörd, som revolutionen kommer att upphöja människorna, och inte genom ängsliga eftergifter åt deras egoism och deras lokala konservatism. Allt detta rättfärdigar vår vilja att resningen mot de styrande slavarna engagerar människorna på hela jorden oberoende av färg.

7/10 1935

Surrealister:

Adolphe Acker, Roger Blin, André Breton, Jacques Brunius, Claude Cahun, Paul Eluard, Arthur Harfaux, Maurice Heine, Maurice Henry, Georges Hugnet, Marcel Jean, Loris, Dora Maar, Leo Malet, Suzanne Malherbe, Georges Mouton, Henri Pastoureau, Benjamin Péret, Yves Tanguy, Robert Valançay

Bataillaner/Souvarinianer:

Pierre Aimery, Georges Ambrosino, Georges Bataille, Bernard, Jacques-André Boiffard, Louis Chavance, Jacques Chavy, René Chenon, Jean Dautry, Jean Delmas, Henri Dubief, Jean Duval, Jacques Fischbein, Lucien Foulon, Reya Garbarg, Janine Jane, Pierre Klossowsky, Germaine Pontabrie, Robert Pontabrie

(sorteringen av signaturerna utförd av övers)

översättning M Forshage

13. Salvador Dalí: BREV TILL ANDRÉ BRETON

(sannolikt slutet av 1935) (publicerat först i nylig tid)

Mycket kära Breton. Då jag liksom igår inte kan störa dig i dina "listor" genom att fortsätta visa upp mina åsikter, summerar jag i detta brev min ståndpunkt gentemot det nya politiska parti som du driver just nu.

För det första hyser jag en mycket stor sympati och beundran för dina åtaganden, som jag dock tyvärr inte betraktar som intressanta ur experimentell synvinkel – ärligt talat tar jag inte aktiv och militant del ty jag tror inte för mig rör det sig om ett AEAR för 1936 – MAN kan inte ta makten med ett parti av NYANS ty jag tänker allt stadigare att hela dramat vi lever inte skaffar oss politiska och taktiska fel utan väsentligen en kolossal ideologisk brist hos partierna till vänster MAN kan inte bli fanatiker bara sådär man måste framförallt definiera, finna de REALITETER som är förmögna att väcka den mänskliga fanatismen/ med dessa realiteter är det inte alls samma fråga – min moraliska och fullständiga anslutning till dig, jag kan inte delta aktivt i denna sak som jag inte kan låta bli att tänka på som kontinuerlig "parodi på sublimering".

Om du låter mig uppskatta jag att förbli i objektiv kontakt med ditt parti Jag ber dig visa detta brev för Bataille. Din Salvador Dalí.

Översättning M Forshage (obs rörligheten är autentisk)

14. översikt över planen för CONTRE-ATTAQUES PAMFLETTER

(Reklambroschyr?) November 1935

1. Död åt slavarna, av Breton och Bataille. "Rymmer principen i den moraliska attityd som omständigheterna ålägger oss: principen om förnyelse av det revolutionära våldet"
2. Folkfronten på gatan, av Bataille
3. Enkät till miliserna/ gripandet av makten och partierna
4. För en autonom bonderörelse, av Dautry och Dubief
5. De ekonomiska planerna
6. De centraleuropeiska revolutionerna vid krigsslutet, av Dautry och Aimery
7. Familjens liv, av Bernier och Bataille. "Basen för den samhälleliga moralen under kapitalismens värde är moralen som föräldrar påtvingar barn. Mot denna moral av inskränkningar sätter vi som utgångspunkt den spontana moral som utvecklas hos barnen under deras upptäcktsfärder och lekar. Bara denna turbulenta och glada moral, som sammanfaller med arbetarnas, kan få principen om fria samhälleliga band att ersätta de rådande produktionsförhållandenas misär."
8. Den hegelianska herre/slavdialektiken, den lysande nyckeln till andens fenomenologi och till den marxistiska läran
9. Fosterlandet eller jorden, av Kaan och Bataille
10. Sociala frågor och sexuella frågor, av Heine och Péret
11. Auktoriteten, slavarna och cheferna, av Bataille och Breton
12. Den moraliska revolutionens föregångare: Sades revolutionära extremism, av Heine

13. Den moraliska revolutionens föregångare: Fourier, av Klossowski
 14. Den moraliska revolutionens föregångare: Nietzsche, av Ambrosino och Gilet
 15. Polemik och aktualiteter

Översättning M Forshage

15. Engelska surrealistgruppen: ur VI BER OM ER UPPMÄRKSAMHET

Flygblad 1937

Om så bara i självförsvaret måste vi UPPHÖRA MED ALLA FORMER AV ICKE-INTERVENTION; INTERVENERA I POLITIKEN, INTERVENERA I FANTASIN.

REVOLUTIONEN vi kan åstadkomma måste syfta till UTVECKLANDET AV MEDVETENHET och UTVIDGAD TILLFREDSSTÄLLELSE AV BEGÄRET.

Ekonomisk rättvisa är det första målet för vår intervention, men vi kräver också försvaret av människans psykologiska rättigheter, frigörelsen av intelligensen och fantasin.

INTERVENERA SOM POETER, KONSTNÄRER OCH INTELLEKTUELLA GENOM VÅLDSAM ELLER SUBTIL SUBVERSION OCH GENOM ATT STIMULERA BEGÄRET

? signaturer

Översättning M Forshage

16. André Breton & Leo Trotskij: FÖR EN OBEROENDE REVOLUTIONÄR KONST

André Breton, Diego Rivera

juli 1938 (pamflett)

Man kan utan överdrift hävda att den mänskliga civilisationen aldrig hotats av så många faror som idag. Med hjälp av sina barbariska, det vill säga primitiva, metoder ödelade vandalerna den antika civilisationen i ett avgränsat hörn av Europa. För närvarande är det hela den mänskliga civilisationen i sitt historiska ödesenhet, som vacklar inför hotet från reaktionära krafter beväpnade med hela den moderna tekniken. Vi tänker inte blott på det krig som närmar sig. Redan nu, i fredstid, har vetenskapens och konstens situation blivit fullständigt outhärdlig.

Filosofiska, sociologiska, vetenskapliga eller konstnärliga landvinningar – vad beträffar det individuella i deras tillblivelse och vad beträffar de subjektiva kvaliteter som är verksamma för att frambringa en viss företeelse, som leder till något objektivet berikande – tillkommer som resultat av en betydelsefull *tillfäll-*

ighet, det vill säga som en mer eller mindre spontan yttring av *nödvändigheten*. Man skulle inte kunna bortse från ett sådant bidrag varken ur den allmänna konstskapens synpunkt (som verkar för att tolkningen av världen fullföljes) eller ur revolutionär synpunkt (som för en förändring av världen kräver att man skaffar sig en exakt uppfattning av de lagar som styr dess rörelse). I synnerhet skulle man inte kunna bortse från de andliga betingelser under vilka detta bidrag kan åstadkommas och därför låta bli att vaka över att garanti ges för att de specifika lagar som det intellektuella skapandet lyder respekteras.

Men dagens värld tvingar oss att konstatera det allt vanligare kränkandet av dessa lagar, en kränkning som nödvändigtvis motsvaras av en allt mer uppenbar nedvärdering inte bara av konstverket utan även av den "konstnärliga personligheten". Sedan Hitlers fascism i Tyskland undanröjt alla de konstnärer hos vilka i viss grad frihetskärleken får komma till tals, om den så bara var formell, har de, som ännu kunde samtycka till att hålla en penna eller en pensel, tvingats att bli regimen lakejer och att inom de yttre gränserna för den värsta konventionalism prisa den på order. Så när som på publiciteten har det varit på samma sätt i Sovjetunionen under den period av våldsamt reaktion som nu nått sin höjdpunkt.

Det är självklart att vi inte för ett ögonblick – hur populärt det än är just nu – solidariserar oss med fältropet "Varken kommunism eller fascism!", vilket svarar mot den konservativa och räddhågade filisténs natur – filisténs som håller sig fast vid kvarlevorna från det "demokratiska" förflutna. Den verkliga konsten, det vill säga den som inte nöjer sig med variationer på redan förefintliga modeller, utan som bemödar sig att ge ett uttryck åt dagens människors och mänsklighets inre behov hos i samtiden, kan inte vara annat än revolutionär, det vill säga inte eftersträva annat än en fullständig och radikal återuppbyggnad av samhället, om så bara vore för att lösgöra det intellektuella skapandet från de bojor som fjättrar det och låta hela mänskligheten höja sig till en nivå som bara enstaka genier uppnått i det förflutna. Samtidigt erkänner vi att endast den sociala revolutionen kan bana väg för en ny kultur. Om vi emellertid avsäger oss all solidaritet med dem som nu styr i Sovjetunionen, så är det just därför att de i våra ögon inte representerar kommunismen utan är dess mest perfida och farligaste fiender.

Under inflytande från den totalitära regimen i Sovjetunionen och genom de så kallade "kulturella" organ som den kontrollerar i andra länder har det över hela världen sänkt sig ett djupt mörker som förhindrar uppkomsten av varje slags andligt värde. Ett skymningstillstånd av gytta och blod som präglar människor som är utklädda till intellektuella och konstnärer, vilka av servilitet gjort en drivkraft, en pervers lek av att förneka sina egna principer, en vana av det fala, lögnaktiga vittnesbördet och en njutning av apologetin för brottet. Stalinetepokens officiella konst återspeglar med en grym påtaglighet, som är exempellös i historien, deras skändliga ansträngningar att bedra och att maskera sin verkliga roll som legoknektar.

Det dova ogillande, som i konstens värld blivit följderna av detta nesliga förnekande av de principer vilka konsten alltid lytt och som även stater grundade på slaveri inte kommit sig för att ifrågasätta så fullständigt, måste ge plats för ett obarmhärtigt fördömande. Den konstnärliga oppositionen är idag en av de krafter som effektivt kan bidra till att misskreditera och störta regimer under vilka varje känsla för människans storhet och även hennes värdighet förvittrar samtidigt med rätten för den exploaterade klassen att arbeta för en bättre värld. Den kommunistiska revolutionen hyser ingen fruktan för konsten. Den vet, att som slutsats av de undersökningar man kan göra av hur den konstnärliga kallelsen dansas i det sönderfallande kapitalistiska samhället, så kan denna kallelse inte definieras annat än som resultatet av en kollision mellan människan och vissa sociala former som är henne fiendliga. Frånsett den grad av medvetande som återstår att vinna är detta saktillstånd nog för att konstnären skall bli revolutionens givne bundsförvant. Den *sublimeringsmekanism* som inträffar i dessa fall och som psykoanalysen klarlagt, verkar för att återställa den rubbade jämvikten mellan det sammanhållna "jaget" och de undertryckta faktorerna. Detta återställande förverkligas till gagn för det "jagideal" som reser sig mot den närvarande, outhärdliga verkligheten, den inre världens krafter, i "det", som är *gemensamma för alla människor*, och som alltid strävar efter att utvecklas fritt i det dynamiska varat. Behovet av intellektets frigörelse måste blott följa sin egen väg för att till sist gå samman med och formas i denna ursprungliga nödvändighet: människans behov av frigörelse.

Av detta följer att konsten inte utan att förfalla kan finna sig att följa direktiv utifrån och att fogligt placera sig inom de gränser som vissa tror sig kunna dra upp åt den för pragmatiska, ytterst kortsiktiga syften. Det är då bättre att förlita sig på den förmåga att föregripa som är varje äkta konstnärs gåva och som innebär en (möjlig) början till lösning av de allvarliga motsättningarna i hans tid och som styr hans samtidas tänkande mot kravet på upprättande av en ny ordning.

Den uppfattning den unge Marx hade av författarens roll måste i våra dagar med kraft hävdas på nytt. Det är uppenbart att denna uppfattning på det konstnärliga och vetenskapliga planet måste vidgas att gälla olika kategorier av producenter och forskare. "Författaren", sade han, "måste naturligtvis tjäna pengar för att kunna leva och skriva, men han bör ingalunda leva och skriva för att tjäna pengar... Författaren betraktar ingalunda sitt arbete som ett *medel*. Det är ett *mål i sig*, det är så föga ett medel för honom själv och för andra att han vid behov offerar sitt liv för dess liv... Det primära villkoret för processens frihet består i att det inte är fråga om ett yrke." Det är mer än någonsin nödvändigt att framhålla detta yttrande gentemot dem som vill underkasta intellektuell verksamhet syften som är den främmande, som ignorerar alla de historiska faktorer som kännetecknar den och som utifrån föregivna statskäl anvisar ämnen åt konsten. Det fria valet av ämnen och absolut icke-tvång vad beträffar fältet för deras gestaltning är för konstnären ett värde som han är i sin fulla rätt att betrakta som oavvisligt. Ifråga om konstnärligt skapande är det av väsentlig betydelse att inbillningen undslipper varje tvång, att den inte under någon förevändning låter sig tvingas in i något formellt beroendeförhållande. Mot

dem som skulle försöka – om det nu blir idag eller imorgon – få oss att samtycka till att konsten underkastas en disciplin som vi anser vara radikalt oförenlig med dess metoder, ställer vi vår kompromisslösa vägran och vår uttryckliga vilja att hålla oss till formeln: *fullständig frihet i konsten*.

Vi medger naturligtvis att den revolutionära staten har rätt att försvara sig mot den aggressiva borgerliga reaktionen även då den döljer sig under vetenskapens eller konstens täckmantel. Men det är en avgrund mellan dessa nödvändiga och tillfälliga åtgärder för revolutionärt självförsvar och viljan att utöva ett styrande inflytande över det intellektuella skapandet i ett samhälle. Om revolutionen för utvecklandet av de materiella produktionskrafterna måste upprätta en centraliserad *socialistisk* regim, så måste den redan från början hävda och befästa en *anarkistisk* regim av individuell frihet i det intellektuella skapandet. Ingen auktoritet, inget tvång, inte minsta antydning till diktat. De olika sammanslutningar av vetenskapsmän och de kollektiva konstnärsgupper som kommer att arbeta för att lösa de uppgifter, som aldrig har varit så omfattande, kan bildas och utveckla en fruktbar gemenskap endast på grundval av fri skapande vänskap utan minsta tvång utifrån.

Av vad som just sagts följer tydligt att vi med vårt försvar för det fria skapandet ingalunda avser att rättfärdiga den politiska likgiltigheten och det är oss fjärran att vilja återuppväcka en så kallad "ren" konst, som i allmänhet tjänar reaktionens mest orena syften. Nej, vi har en alltför hög tanke om konstens funktion för att kunna vägra den inflytande över samhällets öde. Vi anser att konstens främsta uppgift i vår tid är att medvetet och aktivt medverka till att förbereda revolutionen. Emellertid kan inte konstnären tjäna befrielsekampen med mindre än att han subjektivt tillgodogjort sig dess sociala och individuella innehåll, med mindre än att han i sina nerver upplevt dess dramatik och betydelse, med mindre att han fritt säker att ge ett konstnärligt uttryck åt sin inre värld.

I vår tid, som kännetecknas av den demokratiska såväl som den fascistiska statens dödskamp, ser sig konstnären hotad att berövas rätten att leva och att fortsätta sitt arbete genom att man undandrar alla möjligheter för det att bli känt, och detta utan att han ens behöver klart uttrycka sin avvikande sociala mening. Det är naturligt att han då vänder sig till stalinistiska organisationer som erbjuder honom möjligheter att slippa ur sin isolering. Men om han gör avkall på allt som utgör hans eget budskap och accepterar den fruktansvärt förnedrande uppgivelse som dessa organisationer kräver av honom i utbyte mot vissa materiella fördelar, har demoraliseringen berövat honom hans *karaktär*, eller också gör detta det omöjligt för honom att bli kvar där. Han måste redan nu förstå att han plats är annorstädes, inte bland dem som förråder revolutionens sak samtidigt med människornas sak, utan bland dem som visar sin orubbliga trohet mot denna revolutionens principer, bland dem som således ensamma förblir i stånd att att förverkliga sig och att trygga hans rätt att i framtiden fritt få ge uttryck åt det mänskliga geniets alla livsformer.

Det här föreliggande uppropet vill finna en plats för att där samla revolutionära företrädare för konsten, för att tjäna revolutionen med konstens medel och försvara konstens egen frihet mot revolutionens usurpatörer. Vi är helt och fullt övertygade om att före-

trädare för ganska skiljaktiga estetiska, filosofiska och politiska riktningar kan mötas på detta område. Marxister kan här gå hand i hand med anarkister under förutsättning att de alla utan återvändo bryter med den reaktionära polisiära inställningen, om den nu representeras av Josef Stalin eller hans hejduk Oliver García.

Tusen sinom tusen isolerade tänkare och konstnärer som överröstas av bullret från förhatliga militariserade falsifikatörer är nu spridda runtom i världen. Talrika små lokala tidskrifter försöker kring sig gruppera unga krafter som söker nya vägar och inte subventioner. Varje progressiv riktning inom konsten brännmärks av fascismen som något urartat. Varje fritt skapande förklaras vara fascistiskt av stalinisterna. Den oberoende revolutionära konsten måste vinna enighet med kampen mot de reaktionära förföljelserna och med bestämdhet hävda sin rätt att existera. Ett sådant enande är syftet för den *Internationella federationen för oberoende revolutionär konst* (FIARI) som vi anser det nödvändigt att få till stånd.

Vi ämnar ingalunda påtvinga någon alla de åsikter som finns i detta upprop, vilket vi själva anser vara blott första steget på den nya vägen. Vi uppmanar alla företrädare för konsten, alla dess vänner och försvarare, vilka inte kan undgå att inse nödvändigheten av detta upprop, att omedelbart göra sin stämma hörd. Vi riktar samma uppmaning till alla oberoende vänsterpublikationer som är beredda att medverka i skapandet av den internationella federationen och i diskussionen av dess uppgifter och aktionsmöjligheter.

Då en första internationell kontakt åstadkommit genom tidningar och korrespondens, skall vi övergå till att organisera mindre lokala och nationella kongresser. I den efterföljande etappen kommer en världskongress att samlas vilken officiellt skall bekräfta grundandet av den internationella federationen.

Vad vi vill:
konstens oberoende – för revolutionen:
revolutionen – för konstens slutliga frigörelse.

Översättning Lars Lindvall & Magnus Hedlund i Trotskij: *Litteratur och revolution*

17. Karel Teige: ur SURREALISMEN MOT STRÖMMEN

1938

Även om vi riskerar att demagogiskt anklagas för kontrarevolutionär och ideologisk estetism eller för att fly den sociala verkligheten och ta asyl i Elfenbenstornet, så kommer vi likväl inte att föneka att de särskilda uppgifter och problem som vi ägnar all vår styrka och vårt arbete inte är mindre allvarliga och levande för oss än livet självt, ja att de är vårt liv /.../ Surrealistgruppen finner sig själv idag i en defensiv konfrontation vars polemik riktas åt två fronter, mot den akademiska och konservativa högern lika mycket som

mot tjeckiska kommunistpartiets kulturella linje, och den är mycket medveten om de krav som ställs av den situation som reflekterar den politiska spänningen för att underlätta samarbete mellan antifascistiska intellektuella, och först och främst samarbetet och kampenheten mellan de konstnärliga och ventskapliga avantgarderna för att utan partiskillnader utarbeta en acceptabel ideologisk bas för det socialistiska lägret, som kan hålla den gemensamma kampen för skapandets frihet under ständig beredskap gentemot alla försök att slå den i bojor.

Översättning M Forshage

18. Belgiska surrealistgruppen: ur BREV TILL BELGISKA KOMMUNISTPARTIET

1946

Icke desto mindre vill partiet få ut någonting av konstnärer som är oförmögna att uppfinna nya känslor, och ålägger dem att engagera sig i politisk agitation. Men eftersom konstnärer inte kan gå ut i strejk är absurditeten i politisk agitation bland konstnärer alltför tydlig.

Den enda riktiga attityd partiet kan inta med avseende på den estetiska frågan, och som det vägrar inta, är att ålägga konstnären att ge sina verk en revolutionär innebörd. Detta är vår övertygelse, och den hindrar oss från att delta i mötet i Antwerpen, som ska hållas med det absurda syftet att hitta sätt för konstnärer att engagera sig i politisk agitation.

(sägs vara till stor del skriven av Magritte)

Översättning M Forshage

19. Franska surrealistgruppen: ur OFÖRSONLIG BRYTNING

juli 1947 (pamflett)

Det politiska experiment inom surrealismen som fick den att cirkla kring kommunistpartiet i något tiotal år är definitivt avslutat. Att idag följa kommunistpartiet på dess stig av klassarbete framstår som totalt motsatt de skäl som fick surrealismen att engagera sig politiskt – motiv som lika mycket består av omedelbara krav i andens domäner, särskilt i den etiska sfären, som strävandet efter det avlägsna mål som är mänsklig frigörelse. Att detta parti öppet medger för vem som helst som vill lyssna att deltagandet i skötselns av den borgerliga staten motiveras av

dubbelspel och taktik, kan bara fördjupa det elakartade i dess förråderi. Det är otänkbart för oss, eller för vilken revolutionär som helst, att erkänna en politik som baseras på missbruk av borgerliga handlingssätt, en politik som helt förbiser de mest brännande etiska behoven och som, i syfte att koncentrera sig på vad som är föga mer än ett temporärt delmål och följaktligen tvivelaktigt, förlorar den slutliga mänskliga frigörelsen ur sikte. Vi är medvetna om sarkasmerna från dem som anklagar oss, bara för att vi har invändningar mot att taktiska åtgärder upphöjs till kategoriska imperativ, för att försöka återupprätta den hotade stabiliteten hos ett etiskt system som vanligen presenteras *sub species aeternatis* (ur evighetens synvinkel) för att framstå som mindre diskutabel. Till dessa kritiker kan vi bara säga att det mål de strävar efter – arbetarnas ekonomiska frigörelse – aldrig kan vara det slutgiltiga målet i vår strävan.

Vi tvekar inte att än en gång utropa, som vi gjort många gånger förr, att den Proletära Revolutionens frigörelse är eftersträvansvärd vad som än händer, även om varje försiktighetsmått måste vidtas för att förhindra proletariats diktatur att degenerera till partiets diktatur. Vi fördömer som brottslingar alla dem som försöker trotsa revolutionens oundgängliga vedergällning. Men som vi ser det är den proletära revolutionen bara ett medel, det vill säga, ett nära förestående mål som bestäms organiskt av ett senare mål. Om det finns allehanda andra mer akuta mål som tycks kapabla att främja dess realisering är dessa inte automatiskt rättfärdigade bara för det. Det slutliga resultatet av den historiska utvecklingen, slutet på andens olycka, anden som äntligen triumferar över sitt förflutna, är det enda som rättfärdigar folks handlingar. Bara de handlingar som inte kompromissar bort den moraliska lagens utveckling kan rättfärdigas, och det är just därför att vi inte tror på dess orörlighet (det vore lika absurt som historiens orörlighet) som vi inte accepterar att den begränsas, under förvändning av förberedelser för den proletära revolutionen, till regressiva sysslor av vilka politiskt samarbete med klassfienden bara är den allmänna aspekten. Med andra ord, vi kommer alltid att finna det acceptabelt att överskrida den givna morallagen, men endast för att överträffa den.

/.../

Moralisk mening är otvivelaktigt just den mänskliga realitet som kommunistpartiet trampar på varje dag. I några år kunde vi tro att detta trampande, som under vissa omständigheter (Moskvarättegångarna t ex) antagit karaktären av ett upphetsat taktstampande, var specifikt för den Stalinistiska attityden. Den tillit som vi satt till Trotskistiskt tänkande under den perioden förklaras av detta övervägande. Vi fortsätter vara särskilt intresserade av en sådan politik. Vi är

definitivt övertygade om att den inre revolutionen är lika viktig för individer som nationell frigörelse för populasen (den nationella frihet vi fortsätter kräva för kolonialfolk men förkastar som skyldig till de allra värsta tvetydigheter vad gäller Frankrikes nyliga historia), och om att samtidshistoriens allt överskuggande behov är det internationella handlandet av ett resolut internationellt parti, och vi har inga andra ambitioner på det politiska planet än att sätta vår tilltro till ett sådant parti och en sådan international. Men de moraliska nödvändigheter som vi understryker, som hitintills blivit relativt väl respekterade i proletära rörelser i opposition till Stalinismen, är inte osårbara för terror här heller. Surrealismen och dessa olika rörelser, till vilka vi också räknar Anarkismen (surrealismens moraliska skrupler finner säkert mer sympati bland anarkisterna än annorstädes), möts både i protesten mot det förhandenvarande och i oförsonliga och lysande krav på framtiden. Men den roll som Trotskismen och Anarkismen tar i framtida händelser – och hur denna roll spelas – beror framförallt på hur solid vår allians med dem är. Trotskijs personliga attityd – häpnadsväckande inspirerad och icke-reducerbar i sina perspektiv på moralproblemet – och hans underbara bidrag till den oupphörliga mänskliga upproriskheten, har gjort mycket för att sammanföra denna allians och sluta pakten. Det skulle likväl vara riskabelt för surrealismen att anta någon annan position i relation till dessa rörelser än att suspendera omdömet. Denna suspendering sträcker sig till själva regeln om politisk handling som dessa partier inamar. Naturligtvis kan vi bara sluta ett varaktigt förbund med ett partis politiska handlingar i samma utsträckning som denna handling inte fastnar i dilemmat vi ser i gathörnen idag: *ineffektiviteten* eller *kompromissen*. Det är surrealismens specifika öde att kräva oräkneliga reformer i den andliga domänen, särskilt etiska reformer, och den kommer naturligtvis att vägra delta i varje politiskt handlande som måste vara omoraliskt för att framstå som effektivt. Surrealismen kommer också, för att inte tvingas att avstå från mänsklighetens frigörelse som sitt slutliga mål, vägra delta i sådant politiskt handlande som tolererar ineffektivitet snarare än ifrågasätter förlegade principer.

50 signaturer

Översättning M Forshage

20. översikt över SURREALISTISKA BILJETTER

(Stående surrealistpalt i anarkisttidningen *Le libertaire* 1951-53)

1. Inledande deklaration
2. Benjamin Péret: Imperialism och nationalism
3. Jean Schuster: Drömmen och revolutionen (för en "antirationalistisk offensiv")
4. Jean-Louis Bédouin: Samma vilja att göra slut på't (revolten på alla plan)
5. Guy-René Doumayrou: Brödet och leken (om Fourier och arbetet)
6. Adriën Dax: Underställd konst – engagerad konst (mot socialistrealismen)
7. Gérard Legrand: Rationalism och levnadsskäl (anti-rationalistoffensiven)
8. Benjamin Péret: Poet, det vill säga revolutionär (mot den nationalistiska motståndspoesin, utdrag ur *Poeternas vanära*)
9. Bernard Roger: De levandes kyrkogård (mot arkitekturen)
10. Bort med maskerna! Bort med tassarna! (mot försonlig Jarry-uppsättning)
11. André Breton: Det klara tornet (om anarkismen som förvaltare av frihetens rena idé)
12. Jacqueline Sénard-Duprey: Förnuftet och säkerhetskoefficienterna (antirationalistoffensiven)
13. Jean-Louis Bédouin: Nya nunnor (kristet mode)
14. Benjamin Péret: Kan man falsifiera en poets hela verk och livserfarenhet? (mot olika angrepp på Jarry)
15. Gérard Legrand: Frihetens ansikte är ett kvinno-ansikte (om den galna kärleken)
16. Jean Schuster: Ej lämpad för tjänstgöring (mot socialistrealismen)
17. Guy-René Doumayrou: Avlösningen av svart-rockarna (om personlighet, frihet och byråkrati)
18. Ado Kyrou: Litteratur
19. Adriën Dax: Utfrågningar om en sensibilitetens kris (om auktoritet)
20. Jean Schuster: Måleriet till knout (mot socialistrealismen)
21. Jacqueline Sénard-Duprey: Katt = Klöver (om rationalism och ekologi)
22. Ado Kyrou: Evolution (polemik mot Camus om frihetens och revoltens väsen)
23. Georges Goldfayn: Brist att vinna (?)
24. Gérard Legrand: Herr Caillois små skor (polemik mot Caillois om poesi och motstånd)
25. Gérard Legrand: Vilka är mördarna? (om dödsstraff)
26. Jean Schuster: Meningen med ett möte (gräl med anarkisterna)
27. François Valorbe: Odelbar revolution (social och surrealistisk revolution hänger ihop)
28. Jean Schuster: En plats i solen (?)
29. Gérard Legrand: Djävulen går förbi (om Mauriac och nobelpris)
30. Jean-Louis Bédouin: Paul Eluard fortsättning och avslutning (nekrolog: Eluard äntligen död)
31. José Pierre: Fougeron eller måleriet i ledet (mot socialistrealismen)

samtidigt löpte i *Le libertaire* också:

- Pérets "Revolutionen och fackföreningarna" som följetong (vars innehåll sammanfattas av delarnas rubriker: **1-** Föregångarna **2-** Facket och klasskampen **3-** Fackföreningarna mot revolutionen **4-** Kritik av facket **5-** Fackföreningen, organ för den kapitalistiska staten **6-** Fabrikskommittén, den sociala revolutionens motor)
- Kyrous och Goldfayns filmrecensioner

- Bretons och surrealistgruppens officiella uttalanden och deklarationer i blandade ämnen, främst världsmedborgarrörelsen och situationen i fascistiska Spanien

21. Franska surrealisterna: ur DUBBEL-STJÄRNA, brev till en grupp aktivister

oktober 1952

Surrealismen är mån om att aldrig blanda ihop den revolutionära attityd som den antagit på den sociala nivån och dess allmänna poetiska attityd, som inte är mindre revolutionär men definieras på ett annat plan. Vi har ofta förklarat denna vilja, och vi hänvisar er till *Surrealismens politiska ståndpunkt*, *Poeternas vanära* och till den surrealistiska biljetten i *Le Libertaire* 25/2 1952. Kortfattat betraktar vi autentisk poesi som revolutionär i sig själv, och att underordna den under ett tillfälligt behov (att t ex se saker i deras mest fördelaktiga ljus, eller försöka uppmuntra en revolutionär resning) är alltså liktydigt med både en sterilisering av poesi och en utspädning av den revolutionära rörelsen /.../ En gång för alla, vår poetiska stig tar en annan riktning, som inte hindrar oss från att individuellt eller kollektivt delta i demonstrationer och debatter i rent politiska och sociala frågor, som t ex den artikelserie om fackföreningar som en av oss skrev i *Le Libertaire*. Dessa två aspekter av vår verksamhet är oskiljaktliga, samtidigt distinkta och komplexa. Båda tenderar (som det formuleras i nämnda biljett) "till det integrerade återskapandet av de krafter som mänskligheten berövats". Ni finner denna fras vag. Kamrater, måste vi varenda gång vi formulerar den här sortens nödvändighet upprepa att den för oss inte kan tillfredsställas utan en social revolution?

/.../

Det kan också vara värt att reda upp tvetydigheten kring ordet hermetism. Ni är inte okunniga om att det syftar på en filosofisk, vetenskaplig och poetisk tradition som går tillbaka till antiken och som lämnats vidare till oss i dess ockultation, för dem innebär en *revolutionär opposition* gentemot de tänkesätt som i västvärlden definieras av sammansmältningen av kristendom och rationalism. Vi tror oss ha förklarat den här punkten med all önskvärd klarhet (Legrands "Rationalism och levnadsskäl" i *Le libertaire*). Men ni tycks använda ordet hermetism i dess mest spridda och mest inklusiva form, där det rymmer vad som helst som undflyr rationell förståelse.

/.../

Anarkismen, skriver ni, har gått förbi revoltstadiet och strävar efter en total revolution. Vår attityd i den frågan har aldrig varierat och nyligen tuggade vi om det i pamfletten *Revolution efter*

mått. Kortfattat är det självklart för oss att revolt-stadiet måste passeras; vi har alltid sett både anarkistfederationen och surrealismen som revolutionära rörelser och inte bara som enskilda poler för revolt. Men vi understryker att revolutionären måste vara en rebell för att inte bli en byråkrat. Det är därför vår betoning på den totala revolten ingalunda rymmer en fördom om revolutionsidéns utfall utan endast bär vittne till omsorgen om den levande eld inom oss som skydda oss från varje underkastelse under något ideal, som hur förträffligt det än vore helt klart skulle förvandlas (om revolten saknades) till en dogm.

När vi å andra sidan talar om "specialiserade element" är det i den svaga bemärkelsen av frasen; åsyftande att surrealismens verkliga domän är perceptionens snarare än det socialas, men att den likväl gör anspråk på en plats i den sociala kampen, varför skulle vi annars samarbeta med er, kamrater? På samma sätt, om anarkismen är en helhet är det otvivelaktigt på den socioekonomiska nivån som dess intervention placeras i första hand. Återigen finner vi de två rörelserna komplementära.

översättning M Forshage

22. Franska surrealisterna: ur EXEMPLET KUBA

December 1964 (i *La Brèche*)

Surrealismen försöker inte definiera vad det kommande folket kommer att bli, eller avporträtta ett framtida paradis landskap. Vad den vill är att morgondagens folk skall vara annorlunda än våra alienerade samtida. För att uppnå detta ser den det som oundvikligt att vidareutveckla den kritiska analysen av de förhandenvarande samhällsformerna och i oppositionen mot dem provocera fram det våldsamma framvällandet av allt inom individen som alltför länge trängts bort och består bara i ett virtuellt tillstånd. Var inte detta Marx och Freuds ideal och mål?

En sann revolution måste förändra mänskligheten i dess sociala och individuella helhet. Det är inte nog att krossa kapitalismens ekonomiska strukturer och sätta en annan klass vid makten som utövar sitt herravälde enligt begrepp som ärvt från det gamla samhället: arbetets helighet, kärleken offrad för artens fortbestånd, personlighetskult, byråkratiseringen av konstnären som reduceras till propagandist, etc.

En autentisk revolution har inget att frukta från det fria tänkandet eller från en konstnärlig aktivitet som utesluter sekterism. *En revolution som försvarar skapandets frihet kan vara en revolution utan Thermidor.*

I den kubanska revolutionen, i det beundransvärda upproret i Sierra Maestra, i det kubanska folkets kamp för sin frihet, och i kubanska intellektuellas och konstnärers motstånd mot all dogmatism, ser och hyllar surrealismen en syskonrörelse.

Översättning M Forshage

23. Franska surrealisterna: INTE NU INTE PÅ DET SÄTTET

1966

Organisationer och grupper som baserar sig på Trotskistiskt tänkande har de sista månaderna föreslagit en återuppbyggnad av FIARI och frågat oss om vår syn på saken. Att sådana initiativ upprepats har fått oss att bidra med följande klarläggande.

Måste vi påminnas om perioden 1933-38? På den tiden såg alla katastrofernas accelererande följd framför sig. Under fem år tog nazismen makten i Berlin, Franco i Madrid, och det gamla gardet oskadliggjordes i Moskva. När har ett sådant ljus av järn någonsin fallit på själva idén om mänsklighet under så kort tid? Har den ens återhämtat sig helt idag? De extraordinära händelserna gjorde inte bara varje omedelbart revolutionärt hopp tvivelaktigt eller chimäriskt, utan alla var också medvetna om att krig var oundvikligt. Konstnärer och författare som tvingades fly från sina ursprungsländer utgjorde ett tydligt exempel på skadan som gjordes mot frihetens sak. Dokumenten från grundandet av FIARI deklarerade att frihetens sak är varje revolutionär konstnär. En sådan synvinkel, som surrealismen alltid byggt sina handlingar och förhoppningar på, gjorde det möjligt att 1938, när hela civilisationens öde stod på spel, åstadkomma det som de två nummer av *Clé* ägnades åt: att förkasta slavsystemet i konstnärliga frågor och kräva konstens oberoende.

Efter det kom kriget och elden måste gömmas under askan. Hur kan någon idag låta bli att se den omvälvning som ägt rum? Nazismen är död. Terrorbalansen försäkrar oss fredlig samexistens. De stora imperierna har slagit sig till ro. Det görs klart att krig från och med nu bara kommer att äga rum inom väl definierade spelplaner. Hur förhatligt det här läget än kan te sig är det läget 1966. De härskande klasserna i både öst och väst har givit prov på realism och måttlighet. På samma sätt har de som successivt återuppbyggt sina speciella profitmarginaler och de som förgyllt arvlösas öden demonstrerat reformismens praktiska seger. Till och med de koloniserade folken har, med blodet som fläckar rebellernas

fanor, de enda vi kan saluera, köpt sig rätten att skriva under med eget namn och att föra någonting bättre än en "niggers" liv; den revolutionära moralen kommer inte att sluta fördöma den förvärrade existens som deras nya herrar på vissa håll tvingar dem att underkasta sig, men åtminstone är det inte längre frågan om storskaliga brott mot anden, rasism och xenofobi.

Och förutsättningarna för konstnärligt skapande och uttrycksfrihet, hur kan man säga att de förvärrats? Snarare motsatsen, även österifrån, där de förblir allvarligt hotade, nås vi av åtskilliga dokument som visar att trots två nyliga rättgångar har makten i princip tvingats överge ett helt fält som tycks ryckas undan fötterna på dem (inte utan sporadiska brutala försök till återtagande). Och om vi kastar en blick på de kapitalistiska länderna? Där är ingenting sant, och allt är tillåtet. Skandal och subversion citeras på aktiemarknaden. Långt ifrån att utsättas för personlig fara eller dömas till tystnad inbjuds konstnärerna att skapa oppositionella arbeten av finansmakterna själva. Pressad att spela hovnarrens roll vet konstnären att hans samtycke är värt all ynnest och all omsorg från makten. Vad mera är, även den som vägrar äta ur den skålen löper inga risker.

Vid en tidigare punkt i historien kunde FIARI (sammanknutet av ett kampprogram som också var ett negativt program) finna medlen för positiv handling i sina kamp mot alla tiders blodigaste tyrannier i konstens oberoende, en subversiv idé i det läget: en revolutionär idé, som gav sina anhängare en sorts moralisk auktoritet. Detta är inte platsen att tolka 40-talets konst. Men en federation av revolutionära konstnärer idag, helt utan de vittsyftande ambitioner FIARI hade, kan inte åstadkomma någonting som inte kan åstadkommas lika bra utan den, till exempel vad gäller att fördöma Stalinismens långtidseffekter. I Paris är det delegaterna från Moskva själva, på den nyliga partikongressen, som förordar intellektuell djärvhet och oberoende.

Det måste sägas att bortsett från de fortsatta undantag som vi alltid kommer att reagera på så är konstens frihet väsentligen uppnådd. Konstnärens oberoende, som nu för tiden betingas främst av konstkritiken, är en fråga om personligt uppförande. Den mäter klart och tydligt den revolutionära viljan hos varje individ. Det som animerar oss är mindre idén om en revolution som vi löper stor risk att inte se, än rättfärdigandet av vår existens genom våra handlingar. Förvisso skrev Dax i *La Brèche* att "en union av revolutionära konstnärer av alla tendenser är alltid eftersträvansvärd". Men om "dess syften, i den väsentliga aspekten av dess anda, kanske inte kommer att skilja sig från FIARIs", så skulle vi akta oss för att spä på den rådande förvirringen genom att göra kampen mot kontroll av konsten

ett program att samlas kring. Det är lika irrelevant att bejaka konstnärens uttrycksfrihet i politiska frågor. Intellektuell fetischism kommer aldrig att vara ett steg på vägen till Revolutionen. Revolutionära mål och medel måste definieras i relation till den katastrofala situation som upprätthålls av reformismens ja-sägare. Idag har friheten långt mindre behov av försvarare än av uppfinnare.

För surrealiströrelsen:

Philippe Audoin, Vincent Bounoure, André Breton, Gérard Legrand, José Pierre, Jean Schuster

19/4 1966

Översättning M Forshage

24. Franska surrealist: ur BREV TILL FRANSKA SEKTIONEN AV FJÄRDE INTERNATIONALEN

1966

Vi stödjer en kritisk granskning av bruksvärdet hos den vokabulär som lanserades 1848. Visst är vi emot revisionism, men det tycks oss som denna vokabulär inte har någon fastare grund än intellektuella överförenklingar, och att det inte är möjligt att tala om Paris proletariat i samma termer som 1871 och 1934. Att döma av den goda vilja med vilken vi ser detta proletariat nappa på konsumtionsekonomins bete skulle våra skäl att leva ha försvunnit, om det inte vore för att surrealismen har deklarerat att omvandlingen av sensibiliteten är lika brännande som förbättringen av människornas liv. I samma utsträckning som reformismen har omvänt delar av proletariatet till borgerliga valmöjligheter, så tror vi att oberoende av vilken bekvämlighet som många finner i dem, är det mer nödvändigt än någonsin att fördöma dessa valmöjligheter som fallor och som nya former av alienation. Det skälet ensamt är gott nog: det är nödvändigt att göra sig av med de skolastiska elementen i en vokabulär som inte låter sig anpassas till dagens politiska realiteter, och slutligen att se Marxismen inte som en doktrin utan som en metod för handling.

För vår del har vi i surrealismen ingen doktrin till vårt förfogande. Vi kan inte ens tala om en surrealistisk metod eftersom den i praktiken inte kan vara något annat än vårt liv som vi önskar att det vore, i tanke och handling. Snarare än att vara stolta över framgångar i småsaker måste vi bli medvetna, varje dag, om bristen som våra hopp lämnar oss i. Vi måste ta ansvar för en överväldigande passivitet. Reaktionen har makten överallt. I ett stort antal länder inklusive vårt, spekulerar makten med en liberal fasad som försonar

delar av vänstern med dem, blandar valkortleken och ger den erkännande utifrån en tolerant centrism.

/.../

Fastslåendet av insatserna som krävs för att skapa ett revolutionärt program idag står inte att finna inom ramen för en federation där olika tendenser konfronteras utan att vinna något på det. I det avseendet tycks det oss viktigare att upprätthålla och göra fruktbarare det utbyte av idéer som äger rum mellan surrealismen och det trotskistiska tänkandets arvtagare. Vi skulle inte bara kunna föra samman våra handlingar på de omedelbara realiteternas plan, utan också sätta upp målet inte att skapa en gruppering där idéerna oundvikligen skulle spädas ut, utan att diskutera ovan nämnda frågor utan fördomar om de praktiska perspektiv de skulle kunna leda till.

(för ”surrealiströrelsen”: sex signaturer)

20/11 1966

Översättning M Forshage

25. Franska och tjeckiska surrealistgrupperna: ur PRAGPLATTFORMEN

1968

Den revolutionära teorin och den revolutionära praktiken måste tänkas om från grunden. Marxismen-leninismen måste deskraliseras. Marxismen kan åter bli ett effektivt vapen i det kommunistiska idealets tjänst – det är dock nödvändigt att avlasta den från hela den polemik som tynger ned själva ideologin och som var ett resultat av den taktiska nödvändighet som Marx och Engels tvingades till för att bekämpa teoretiker av första klass som Stirner, Proudhon och Bakunin, och, inte utan respekt, Charles Fouriers geniala idéer. I Marx tänkande måste man sedan skilja vad som tillät stalinismen från vad som borde ha omöjliggjort den. Beträffande leninismen är det på sin plats att reservera sig mot den allmänt erkända principen om partiets ledande roll, en princip som var avgörande för den stalinistiska apparatens uppkomst. Vi tror dock att det inte är självklart att Lenin kunde agera annorlunda under de speciella omständigheter som betingade hans verksamhet. Det viktiga är alltså inte att historiskt fördöma, utan istället att ur den tragiska erfarenheten av bolsjevismens polisiära avvikelse dra lärdom som gynnar dagens vaksamhet.

Man måste slutligen bekämpa ekonomismen och framförallt, när det gäller den marxistiska ekonomin, återupprätta det revolutionära målets absoluta överordnande över den revolutionära ekonomin. I dess nuvarande fas lutar det surrealistiska tänkandet fullständigt på dynamiken hos den revoltanda som prioriterar sina ekonomiska målsättningar enbart för att slå ner alla ekonomister, som förväntar sig en djup och verklig

förändring enbart av den ömsesidiga multipliceringen av de intellektuella och emotionella processerna: dessas utveckling i marxismen, i psykoanalysen, analogins och dialektikens ömsesidiga fruktsamhet som de hermetiska vetenskaperna fortfarande vittnar om, frigör de instinktiva källor som de mänskliga samhällena utgår från. Genom de samtidiga upplösningar och återbildningar som kampen mellan lustprincipen och realitetsprincipen orsakar, leds dessa historiska former till att återspegla de nya medvetenhetstillstånden, de nya etapperna i tänkandets historia, tänkandets segrar över det dåliga samvetet, de snara segrar som det kommer att erövra gentemot sin egen ständiga uppsplittring. Det är i denna mening som filosofin utgör en utlösare tack vare vilket tänkandet av vetenskaplig eller filosofisk typ kan spränga den klassiska kritikens och den reaktionära stagnationens orörliga ansikte-mot-ansikte genom en permanent konflikt som drabbar konstitutionerna såväl som mentaliteten.

Det är därför surrealisterna inte tvekar att framhäva exempel av revolutionärer som, i likhet med Fourier, Marx, Engels, Lenin, Trotskij eller Che Guevara gav den revolutionära dynamiken sitt största sociala eko. De kommer att göra allt för att stödja nya rörelser som går i samma riktning, såsom den som leds av Rudi Dutschke. Och på samma sätt som den revolutionära ekonomin, enligt oss, måste ge plats för det revolutionära målets krav, hävdar vi den revolutionära aktivitetens prioritet över de tillfälliga resultaten av denna aktivitet, över resultat vars stärkning skulle stadfästa den orörlighet, eller leda till de allvarliga skador som vi sett med stalinismen. Under dessa omständigheter måste återuppbyggnadens krafter, enligt oss, samlas kring idén om den permanenta revolutionen, Marx geniala formel som senare utvecklades av Trotskij, och vars nuvarande innehåll måste tolkas i förhållande till de nya former som antagits av de repressiva systemen. I det avseendet är vi övertygade om att vad som politiskt pågår i de länder där socialismen är under återuppbyggnad (Kuba, Tjeckoslovakien) lämnar dessa länders framtid helt öppen. I den process som dessa initierade ser vi den sanna föreningen av tänkandets revolutionära dynamik med den objektiva frigörelsen i livsbetingelserna. I dag ser vi i Kuba och Tjeckoslovakien de två punkter i världen där de första förutsättningarna uppfylls för formeringen en nya mänsklig medvetenhet mot högerens och vänsterns förtryck, genom den direkta kontakten och föreningen mellan arbetarklassen och intelligentsian utan medling av en partiapparat som alltid bär med sig risken för en ny stalinism.

Den nuvarande situationen i världen gör det möjligt att hoppas på ett återupplivande av den revolutionära ideologin. De till stor del verbala attackerna från Moskva- och Peking-ledarnas sida mot den amerikanska imperialismen överdriver allt mindre i förhållande till dem som är imperialismens direkta offer. Det vietnamesiska folkets motstånd, gerillans fortsatta kamp i Latinamerika trots Che Guevaras död, Black Powers växande inflytande i själva USA vittnar om riktigheten av de teser som antogs vid OLAS-konferensen i Havanna i augusti 1967 och som uttalar sig för väpnad kamp. Parallellt med detta, i de nationer där dess makt utövas, underkastas Moskvas auktoritära centralism hårda prov. Slutligen bidrar ungdomsrörelsen på de polska, franska och tyska universitetet

till en ny jäsning i den revolutionära ideologins begrepp.

Utöver allt detta leder ett nytt fenomen av vikt till att ungdomen reser sig i alla länder mot förtryckets alla former. Oavsett vilka målsättningar som öppet deklarerats av dessa rörelser och oavsett deras skillnader i olika länder, har de våldet och en oböjlig vägran gentemot institutionerna gemensamt. Deras spontanitet lider inte av några negativa brister, till skillnad från vad den press som tjänar ordningen vill få oss att tro, då den i olika grad går hand i hand med en ökande medvetenhet om de grundläggande ideologiska problemen. Ungdomens mest avancerade element kämpar mot en teknokratisk ordning som försöker upprätta sitt världsherravälde genom att stödja sig både på polisiär skrämsel och på konsumtionens lockelse. Det är nödvändigt att anpassa parollen "klass mot klass", som i många länder inte räcker för att uttrycka dagens sociala verklighet, till det faktum att den moderna civilisationens mekanismer, genom "avkastningsprincipen" (Marcuse) har tillfört denna kamp nya särdrag. Och det är absolut inte bland kommunistpartierna (bland andra franska och tjeckiska kommunistpartierna) apparatchiki, vars grundläggande arbete består i att förlama eller immobilisera allt revolutionärt tänkande, som man kommer att hitta uttrycket för en verklig politisk förnyelse. Det är snarare från studentminoriteterna som man kan förvänta sig de avgörande impulserna. "Surrealismen", skriver Breton, "föddes ur en gränslös bekännelse till ungdomens geni". Endast den människa som fortfarande inte bekvämt anpassat sig i världen är förmögen att ta de risker som skapandet och revolten innebär och som, för oss, utgör en enda aktivitet. Det är där, och där enbart, som surrealister måste föra sin kamp, för allt intellektuellt och ideologiskt arv måste värderas ur den befriande förändringen och ur den befriande längtans vinkel. Vi har inget till övers för ackumuleringen av kunnande.

signerad av 28 franska surrealister, skulle ha varit (men blev ej) signerad av 21 tjeckiska surrealister och 11 utländska surrealister i Frankrike, när den publicerades i *L'Archibras* nr 5 i november 1968. Den skrevs i April 1968 av i tur och ordning Schuster, Effenberger och Bounoure.

översatt av Bruno Jacobs (&?)

26. Franska surrealistgruppen: ur *L'ARCHIBRAS* SPECIALNUMMER TILL MAJ-REVOLTEN

Juni 1968

ur PORTRÄTT AV FIENDEN

Realismen är när polisverkligheten ensam ockuperar hela verkligheten.

General de Gaulle, den franska republikens president: en borgerlig, militaristisk, presidentisk, antirepublikansk och fransk realist. Högsta realis-

tiska överhuvud över den reella polisen, realistisk organisatör av reell repression; realistisk försvarare av den hotade kapitalismen, genom det samarbetsprojekt som delar profiten i två delar: en reell för kapitalismen och en fiktiv för arbetarna.

Franska kommunistpartiet och dess filialer: en realistisk apparat för att stävja kommunismens rop vid dess källa. Realistiska polisinformatorer om revolutionärer.

Alla de politiska partierna, alla fackföreningarna: realistiska institutioner som animeras av rädslan för fantasin som utvecklar medvetenheten och av rädslan för begäret som förändrar verkligheten.

(...)

Kulturens realism: döda idéer blandade med levande idéer, under nationsflaggor, inom folklorens ramverk och inom den intellektuella kasten som föraktfullt sprider den genom massmedierna.

Perceptionens realism: *Déjà vu*.

Det öppna eller dolda men otvivelaktigt realistiska klassarbetet.

Hungerns realism som vet att vänta på order från befälhavande realister. Hungerns realitet som saknar tålmod.

Den realistiska viljan till realistiska reformer mot revolutionens krav.

Rekuperationens realistiska taktik.

Informationens objektiva realism.

Realismen i enigheten med polisinformatorer och förrädare, utan sinne för historiska realiteter.

(...)

Auktoritetens realism. Faderns, ledarens, chefens, lärarens, prästens.

Hierarkins realism. Förmannens, mellanhandens, apparatchikins, den frivillige officerarens.

Kommersens realism.

Framstegets realism.

Disciplinens realism.

Det apolitiska realism.

Duglighetens realism.

Servilitetens realism.

Det goda medborgarskapets realism.

Allt realistiskt är senilt. Allt senilt är realistiskt.

Den 3 maj 1968 dömdes realismen till döden. Revolutionens sak, som består i sin realitet, är att ställa den framför dödsskvadronen.

*

ur NED MED FRANKRIKE!

Det är nödvändigt att en gång för alla göra upp dem som sätter dekorationer i knapphållet. Det här landet har förvandlats till en perfekt svinstia. Det är absolut oacceptabelt att leva omgiven av grisar

förärade med olika titlar; den ärrade kämpegrisen, den sportiga grisen, arbetargrisen, den reproduktiva grisen, den litterära grisen etc. När man tycks vilja mocka i deras bås skriker alla dessa grisar "Länge leve Frankrike!" och inför fanan bildar de den heliga enheten av trikolortrynen.

(...)

Vi är inte skyldiga någon något. Den som idag tycker sig vara värd respekt förtjänar i själva verket några rejäla örfilar. Tiden för skamlöshet har kommit till sist.

Ned med vårt arv; framförallt, ned med det nationella arvet! Ned med patriotiska och patroniserande patrimoni!

(...)

Inbördeskriget är det enda rättfärdiga kriget eftersom man vet varför man dödar sin fiende.

Fransmän och fransyskor, vi vädjar till er illvilja.

*

APRIL 1968 är länge sen. Ärret är rent och absolut. De enda ord från förr som i hemlighet beväpnar revolutionen efter att orden dödat av en nödvändig formalism är de som flydde ut i öknerna.

Jag surrealismen är en annan, en fri fånge av en vind vars kontroll – egen eller annorledes – den förbjuder.

Allt beror från och med nu på kvantiteten av passion – alltings mått som intet kan mäta – som kastas ut på gatorna. Jag surrealismen – upplöst i den anonyma revolutionen – passionens skapare.

osignerad (enligt uppgift skriven av Bounoure, Courtot, LeBrun, Legrand, Pierre, Schuster, Sebbag & Silbermann)

Översättning M Forshage

27. Surrealistgruppen i Chicago: FRAMTIDENS FYR

1973 (publicerad i *City lights anthology* 1974)

Död åt miserabilismen!

Pessimismen finns till enbart för att drivas så långt det går.

Oavsett vad vi är, sörjer vi inte de falska stegen längs den förlorade tidens ändlösa rulltrappa.

Livet är tråkigt, samhället är tråkigt, konsten är tråkig och framför allt är tråkigheten tråkig.

Endast genom att förtvivla och sedan förtvivla om förtvivlan kan mänskligheten verkligen se och börja handla medvetet i det underbaras tjänst. Denna preliminära kränkning av reglerna banar väg för en helt ny lek,

vår lek, det vill säga subversion, sublim kärlek och exaltering av friheten.

Trots konstkritikernas och museinekrologernas gnälliga invändningar är den surrealistiska leken i grunden *århundradets brott*. Den kan lekas endast av dem som vet att den bara kan lekas för alltid.

Allt eller inget är mottot för detta absolut moderna och ständigt förnyade brotts brott som magnetiserar våra tankar och handlingar och leder dem genom den allerstades närvarande dimman av hyckleri som den svartaste korpen tagen ur det rödaste lejonets vänstra öga.

Dem som frågar varför surrealismen undgått kriminologernas uppmärksamhet svarar vi: av samma skäl som den slår tillbaka alla rekuperationsansträngningar från alla specialisters sida – den politiska diletterens, konstclownens, alla som jagar efter ett historiskt berättigande för sin eländiga impotens. Liksom de Stora Osynliga befinner sig surrealismen utom räckhåll, rentav bortom referensskalan, för dessa atomiserade myror vars ambitioner inte sträcker sig längre än att ersätta de "intellektuella" eller de andra angivarna som fortsätter att tjäna vakterna av vardagslivets allmänna fängelse.

Det är ingen tillfällighet som alla skuggboxarna i den kompetitiva ideologins bedövande halvljus som inte verkar ha något bättre att göra än att fullända de fruktlösa "intellektuella" uttryckssättens motbudande slag och pareringar, erkänner just oss som sina *värsta fiender*.

Rapport till salamanderrådet

Femhundra år efter Copernicus födelse finns det fortfarande sådant som präster, snutar och egendomsägare. Om antalet kungar har minskat, har antalet *kassaapparater* ökat sanslöst. Bara dessa fakta räcker för att få oss att undra hur så många människor bär sig åt för att hålla sig från att löpa amok. Från dagstidningarnas rubriker till de akademiska tidskrifternas fotnoter är det råttor och åter råttor som ansvarar för "Verkligheten". Där passerar vi gränsen för argumentation:

Salvador Allendes "revolution" kollapsade som en luftballong inför alliansen mellan militären och småborgerligheten.

Sionismen står i maskopi med ett banditgång av arabiska politiker med alla de sedvanliga grymheterna som följd.

Påven, som olyckligtvis överlevde ett heroiskt mordförsök 1970, överlägger med Dalai Lama.

Självordsfrekvensen ökar.

Bilarbetarförbundets ledande byråkrater i Detroit anlitar en legion av klubbväpnade ligister för att attackera fackanslutna bilarbetare som befinner sig i vild strejk. En hög polisrepresentant kommenterar: "Jag är glad att facket är på vår sida".

De avskyvärda "maktblocken" omsveper jorden på samma sätt som de upplåsta varelserna i Tex Averys suveräna tecknade film *King Size Canary* från 1947. Alienationens repressiva organisation, förströrelsens och förvirringens organisering fortsätter åt alla håll med sin lömska tekniska förfining bakom de skiftande och mer eller mindre utbytbara etiketterna nöjen, litteratur, turism, politik, mystik, pornografi, diplomati, sport, patriotism, juridik, reklam, spekulation, psykologi etc.

I slutet av *King Size Canary* ställer den tomma flaskan Jumbo-Gros träffsäkert frågan: Varthän nu?

Revolution x Revolution x Revolution: Revolution3

Ingenting kunde vara tydligare: vi är inte fria, du är inte fri, ingen är fri.

Nästan lika uppenbart är emellertid det faktum att de som gör anspråk på att förkroppsliga frihetens sak, den sentimentala "vänstern" – och vi talar om hela den amerikanska vänstern utom en handfull individer och aktioner – hukar sig i blygsamhet, skäms för sig själva, stryps av sin egen krage, snubblar på sina brutna löften, saknar all djärvhet, fantasi, klarsynthet och initiativ. Det har aldrig varit så uppenbart som idag varför Marx sade "jag är ingen marxist". När Revolutionens idé väl reducerats till fantomen av en halvhjärtat väntad messias, blir "teori" oundvikligen endast den godtyckliga förberedelsen av den retrospektiva menyn för en alltigenom abstrakt och illusorisk framtidens obevistade banketter. I sina galna anfall i sökandet efter vägar *ut ur sig själva* (akademiska sinekurer, låga poster i den eller den fackföreningen, en eller två sidor i New York Review of Books, för att inte nämna vaga drömmar om bekväma poster inom byråkratin i en framtida "socialistisk" stat) har vänsterekterna ohjälpligt komprometterat sin revolutionära integritet. Enkelt uttryckt: de är *inte seriösa*. De saknar helt all *umor*, Jacques Vaché har aldrig funnits för dem. De darrar inför "teoretiska" darrningar som knappast förmår spräcka ett äggskal och än mindre vardagslivets skorpa. Under tiden är flera miljoner amerikanska arbetare överens med surrealisterna på en grundläggande punkt: nödvändigheten av att avskaffa arbetet.

Men om vänstern till stor del är fången i en retrograd mytologi (ekonomism i den ena eller andra formen) är klasskampen förvisso ingen myt. Trots de olika "partiernas" groteska förvirring är surrealisterna oupplösligt förenade med *proletariatets parti* i den mening Marx avsåg. Det kan inte nog understrykas att det inte finns någon lösning på något som helst socialt problem utanför ramarna för arbetarrådets absoluta makt. Men i egenskap av surrealist är vi framförallt intresserade av problem kring de *mänskliga betingelserna*, vilka då de uppstod före kapitalismens födelse inte kan förväntas automatiskt försvinna med dess störtande. Om surrealisterna inom proletariatets parti intagit positionen av *moraliska iakttagare* är det för att det surrealistiska perspektivet sträcker sig längre än till det proletära maktövertagandet.

Av uppenbara historiska skäl tar surrealismen här och nu, på den historiska nivån, formen av en militant minoritet. Mellan den gamla poesin (som upprätthöll sin ställning, om än mödosamt, inom "kulturens" tarvliga ramar) och den generaliserade poesin helt utanför dikten, såsom den förkunnades av Lautréamont, fungerar den nuvarande surrealistiska praktiken som en oundgänglig revolutionär övergång. Surrealismens poetiska erövringar är inte mindre än dess erövringar inom bildkonsten de första skärmytslingarna i ett utdraget krig.

Det vore absurt att förneka att en surrealistisk dikt eller en surrealistisk målning för de flesta människor idag innehåller ett element av obegriplighet. Men det vore mer än absurt, om inte oärligt, att misstolka eller

förvränga karaktären av det hinder som finns mellan surrealistiska verk och majoriteten i samhället.

Vad som hindrar de flesta från att omedelbart kunna uppskatta en surrealistisk dikt eller en surrealistisk målning är inte en produkt av ett försök från författarens eller målarens sida att upphöja sin egen personlighet över eller bortom andra i namn av en påstådd "individuell frigörelse". Ett sådant hinder, eller rättare sagt en sådan utmaning, är snarare den naturliga konsekvensen av det surrealistiska budskapets autenticitet i en värld där människor dagligen i sitt liv tvingas acceptera och gå förbi falska löften, kalla sig själva och varandra vid falska namn och ge vika för svek i sina mest ärliga stunder. Grunden för alla surrealistiska ansträngningar inom poesi, bildkonst, politisk handling och vetenskaplig forskning, har alltid varit krossandet av alla former av mänsklig exploatering med former av inspiration genom att hävda de mänskliga drivkrafternas och behovens företrädare: kärlek, frihet, det underbara.

Som den definierades av titeln för Lenins första tidning – *Gnistan (Iskra)* – är uppgiften för de revolutionära kommunisterna såväl i de kapitalistiska som i de monstros byråkratiserade "socialistiska" länderna att greppa och expandera de övergångsmässiga ögonblicken av klarsynthet som passerar fram och tillbaka bland arbetarna på fabrikerna, i gruvorna, på skepps-däcken. Surrealisternas uppgift är inte mindre i den andra, kontinuerligt skiftande sfären, vardagslivet – i de jättelika bostadskomplexens gångar, i parkerna och framförallt på gatorna: att förstärka de tillfälliga glimtar som uppstår mellan män och kvinnor tillsammans, mellan män och kvinnor var för sig (vilket sammanfattas av den ständiga förväntan att en avgörande uppenbarelse vilket ögonblick som helst ska dyka upp ur folkmassan och igenkännas utan minsta tvekan) till ett obegränsat fyrsken av frihet.

Den permanenta surrealistiska revolutionen är vardagslivets permanenta revolution, den permanenta festivalen av män och kvinnor som firar frihetens tillblivelse. Med poesins och filosofins förhålligande på gatorna, på hustaken, på bangårdarna, vid kusten och överallt annars, med avskaffandet av motsättningen mellan dröm och handling, mellan det kollektiva och det individuella, det subjektiva och det objektiva, mellan stad och land etc, kommer surrealismen att upphöra att vara en minoritet. När poesin väl rest sig ur de sista resterna av dess alienerade former till den vardagliga passionerade lockelsens levande dröm, kommer den surrealistiska leken att lekas av alla.

Förräderi är sötare än honung

Vi vägrar nöja oss med att bara vara vår tids mest hatade män och kvinnor.

Fåglarnas språk har inte glömts.

De som anklagar oss för att byta ämne förtjänar ett slag på käften.

Vi skulle kunna säga, i Pythagoras anda, att det aldrig är för tidigt att lära sig drömma det odrömda.

Inbillningskraften är revolutionär eller ingenting.

Revolutionen kommer att vara surrealistisk eller ingen alls.

Thom Burns, Lucy Catlett, Jean-Jacques Dauben, Robert Day, Paul Garon, Robert Green, Louise Hudson, Joseph Jablonski, Timothy R. Johnson, Jocelyn Koslofsky, Wayne Kral, Philip Lamantia, Peter Manti, Diane Meucci, Patrick Mullins, Ronald Lee Papp, Janet Parker, Nancy Peters, Franklin Rosemont, Penelope Rosemont, Stephen Schwartz, Richard Waara, Laurence Weisberg

översättning Bruno Jacobs ur *Surrealism!*-pamfletten

28. Melmothgruppen: PASSIONENS BANA

1979

Han (poeten) reser sig mot alla, inklusive de revolutionärer som antar en exklusivt politisk inställning och därmed godtyckligt isolerar politiken från den kulturella rörelsen i stort, och som förespråkar de kulturella aktiviteternas underordning under den sociala revolutionens prestationer.

- Benjamin Péret, "Péret har ordet" (1943)

Citatet (1) kommer från Pérets inledning till en antologi med gamla amerikanska myter, där denne surrealistpoet ger uttryck före sitt hopp om att poesin skulle kunna bli ett idiom tillgängligt för massorna, som ett stamfolks gemensamma mytologi. Om ett förverkligande av Ducasses föreskrift att "poesin måste göras av alla" ska komma till stånd, så följer det enligt Péret därav att den måste skalas av alla sina konstfärdigheter och snobberier och göras tillgänglig för alla. Samtidigt måste alla befrias från klasssamhällets förtryck av den sociala revolutionen.

Under tiden, det medger Péret, blir poeten förkastad av samhället. Han måste därför överträffa sig själv och tala ut i den autentiska känslans ordalag. Då han gör det kommer han att genomföra en handling av revolutionära proportioner, han slår sönder elfbens-tornet och kommunicerar genom det som delas allra djupast av alla människor. Samtidigt som han slår ett slag för revolutionen måste han akta sig för att låta sitt språk smittas av bekymmer om dess rent politiska konnotationer. Han måste vara trogen sina egna djupare innebörder, insisterar Péret, och får inte låta sitt verk kanaliseras till yttlig propaganda eller reklam.

Pérets anmärkningar är historiskt situerade i en tid då han blev medveten om den servila funktionalism som poesin reducerades till i den franska motståndsrörelsen: hans deklARATION *Poeternas vanära* (1945) skulle bli en mer explicit attack på dem som sätter konsten i den politiska ändamålsenlighetens tjänst och därmed degraderar den. Péret understryker att propagandapoesin i nationalismens namn är djupt antisurrealistisk. En autentisk dikt å andra sidan släpper lös en fläkt av sann frihet; den kan inte reduceras till någon mediocker uppgift, utan väller fram på ett sätt som förbådar mänsklighetens verkliga frigörelse i internationell skala.

Även om omständigheterna är annorlunda idag i det land vi lever i, så kan vi knappast låta bli att vara överens med Péret. Vi står nu inför en situation där det precis lika mycket handlar om att politiken infiltreras

av konstnärer som hänger med och skälmskt står med sin politiska etikett som en variant av esteticismens sprättiga blomma i knapphålet. På andra håll ser vi politiken infiltrera konsten och reducera den till en nivå av konsumtionsprodukt. Detta åstadkoms ofta med subtilare rekuperationsmetoder, med vilka statsmaskineriet lyckas annektera uttryck för revolt som under andra omständigheter skulle undergräva dess makt: genom att uppmuntra vissa former av avvikelser och t o m betala för dem tömmer staten dem på kraft och mening. De blir förfälskade tecken, bräckliga som kartong.

I Storbritannien är vi omgivna av mekanismer som blott alltför väl tar hand om oss. Vålfärdstaten ser efter våra kroppar och försöker dessutom se efter våra hjärnor. Där det handlar om konstnärlig kreativitet försöker myndigheterna göra den till en vara som kan kontrolleras och t o m marknadsföras. Den kreativa handlingen är individens instinktiva rättighet. Och definitionen av kreativiteten som en funktion av samhällssystemet är ett direkt upphävande av den rätten. De subventioner som öses över konstnären av Brittiska Konstrådet lämnas över i det fria uttryckets namn; men pengarna han tar emot kommer att fungera som en osynlig ram som precis ringar in vad han än gör för att se till att dess innebörd assimileras i varusystemet. Även om inte själva verket bokstavligen marknadsförs, så paketeras det likafullt i en kapitalistisk definition och värderas därmed på det systemets villkor. Det är en del av den process vi kallar kulturimperialism.

Att skapa i revolutionär anda måste därför innebära att vägra ta emot den pseudouppskattning och det stöd från de instanser som försöker avleda den autentiska energins ström. Poeten måste vara en speciell sorts moralist, som aldrig samarbetar med fienden, som är angelägen att se till att hans verk inte glider in i zoner där rekuperation blir möjlig. Idag måste vi acceptera att Dadarevolten historiserats och återtagits som respektabel museipjä. Vi kan se delar av högborgerligheten köa för att se sina dubbelgångares skådespel i Buñuels filmer. Bara ett par veckor efter majhändelserna 1968 kunde man i Paris köpa minnen i form av gatstenar med äkthetsintyg, och inskriptioner precis som på en semestersouvernir. Redan hade revolten blivit skådespel.

Vi undrar om det är oundvikligt att den ursprungliga kraften hos en protesthandling ska nötas under tidens tand och så småningom falla offer för rekuperation i en eller annan form. Den revolutionära konstnären måste gentemot detta sträva efter att upprätthålla ett utrymme av autencitet där hans budskap förblir maximalt utmanande. Péret förblir en av de sällsynta poeter vars verk fortfarande fastnar i halsen på rekuperatorerna. Hans motto, som han förblev trogen hela livet, borde vara alla genuina poeters motto, idag mer än någonsin: "Jag äter inte av detta bröd".

Surrealismen och situationismen utforskade möjligheterna att slåss mot kulturimperialismen genom att använda *détournement* - subversiva procedurer som vänder samhällets vapen mot det själv genom att föra in nya rebelliska innebörder i den glättiga kapitalistiska texten. Att klottra på en reklamaffisch, så att dess ursprungliga innebörd av luredrejeri ger plats åt något akut och revolutionärt, kan vara ett effektivt sätt att riva genom dagens mediers förbindliga omslagspapper

och avslöja den skälvalande kroppen av instinktsnjutning istället för mekanisk njutning.

Problemet för den revolutionära konsten är att på en gång vara sabotage och skapa delaktighet som en gest av folklig medbrottlighet som underminerar maktutövningen. I synnerhet klottret utgör en underbar symbol för anarkistisk konst; den produceras anonymt och som av en osynlig hand (har du någonsin sett en klottrare i aktion?) och utgör det spontana uttrycket för en glädje eller en förtvivlan som alla kan delta i, och dess omedelbarhet skär rätt genom de officiella uttrycksformernas falskhet. Det är sant att t o m klottet har ramats in av den förhärskande kulturen i form av dyra fotoalbum, men ändå kan klottret i den ursprungliga aktens stund vara det "kreativa intet" (Stirner) där allt som är värt att säga yttrar sig.

Herbert Marcuse har skrivit att "brytningen med herraväldets kontinuum måste också vara en brytning med herraväldets vokabulär". Den vokabulär vi söker nå är den som tillhör det poetiska, det må bara verbalt, visuellt eller något annat. Det är det friska andetaget, den frätande cocktailen, den frihetliga impulsen i sitt mest övertygande stillstånd. Artaud skrev att "den djupa anarkins anda är själva grunden för poesin". Alla autentiska uttryck för hemliga begär blir kollektiva i det ögonblick de yttras, och det uttrycket antar sedan karaktären av en enhällig röst. Den surrealistiska rösten strävar efter att bygga slott över gapet mellan subjektivitet och objektivitet, och utveckla dess rymd, framtidens rymd, utifrån skillnaden – av ren övergångskaraktär – mellan dikten som görs av en och dikten som görs av alla. Modellen för autentisk kommunikation finns i den spontana fusionen av subjektiviteter på barrikaden eller i de älskandes säng. "Revolutionärt tänkande kan inte undgå att vara amoröst" (Annie LeBrun)

Det går inte att förneka att vi i lika hög grad som 1943 lever i ett samhälle där allt motverkar att poesin tas på allvar av massorna. Vi kan bara hoppas att vi är på rätt spår i vårt engagemang i ett poetiskt äventyr som försöker skapa en ny läsning, en ny förnimmelse av världen. Och den sanna poesin vi söker får inte vara otillgänglig för dem som verkligen behöver den. Under tiden lever vi i händerna på de kulturmandariner som finansierar, infiltrerar och avleder den sanna kraften hos det poetiska. I Storbritannien tenderar poeter att vara det dominerande systemets boskap, och dens elitistiska språk är den estetiska motsvarigheten till de belåtna parlamentsledamöternas monotona tal. Företällningen om en *konvulsiv* bild i en dikt – om en rad som kan *förändra någons liv* – är omöjlig att upprätthålla i det samtida brittiska författandets kontext. Löddrande banalitet, lantlig sentimentalitet, självreflekterande sexuell morbiditet, syntaktiska spindelnät – det är de tillåtna varianterna av litteratur, som tränger undan den sanna röst som *överskrider* litteraturen och talar till oss i den intima ton som är ensam om att nå vår tveklösa lojalitet. "Det är som om jag gått vilse och någon plötsligt kommer med nyheter om mig själv" (André Breton)

Man kan inte vänta sig annat än att det rådande samhällssystemet är ute efter att undertrycka originalitet i konsten. Mindre självklart är kanske det faktum, som surrealismens historia har visat på, att den politiska vänstern är förfärande ointresserad av experimentella konstformer, och om de alls tar notis om vad

som försiggår tenderar de att automatiskt förkasta all konstnärlig aktivitet som inte direkt skraddarsys för propagandasystemet som en ren lyx, antingen irrelevant eller direkt reaktionär. Breton fann på trettioalet att de franska kommunisterna var oförmögna att förstå hur det kunde finnas en meningsfull analogi mellan konstnärlig och politisk revolt. Det därpå följande stalinistiska hyllandet av doktrinen om den socialistiska realismen bekräftade att sovjetstaten inte var förenlig med fritt uttryck inom konsten: dess ömkliga behandling av Osip Mandelstam bland så många andra gör klart i vilken fruktansvärd mån en polisstat kan bemöda sig att kväva originalitet och individuellt tänkande: "Det är bara i det här landet som man har verklig respekt för poesin – folk blir mördade för den."

Som surrealisterna tror vi på en poesi som kan stå i egen rätt och samtidigt vara partner åt den sociala revolutionens sak. I en djupare bemärkelse kan hursomhelst revolutionären och poeten inte hållas åtskilda. För vad är poesin om inte en revolutionär aktivitet, och vad är revolutionen om inte ett poem i aktion? Vi hävdar att den sanna dikten är en som förändrar förnimmelser och därmed bidrar till förändringen av materiella förutsättningar i den verkliga världen. Uppfinnandet av ett nytt språk – "en dag tillgängligt för alla sinnen" som Rimbaud formulerar det (2) – måste inta sin plats i den revolutionära kalendern jämte alla andra angelägna förändringar. Dunkelt och gåtfullt kan det te sig för tillfället, men en dag kommer detta lyriska språk, detta språk av praxis, öppna sig för alla som en genomskinlig blomma.

Således kan den poesi vi söker inte vara annat än anarkistisk. Den innebär den formidabla kollapsen av de strukturer som bestämmer vår rådande mentalitet och vaggar in oss i tron att monotonin i våra vardagsliv är på något sätt "naturlig". Poeten, säger Péret, är den integrala nonkonformisten som står vid hela det kulturella framåtskridandets yttre punkt och slår till med hela sin styrka för att "krossa de barriärer av vana och rutin som fortsätter dyka upp". Hans dikt maler inte ner sina ord i monopolretorikens maskineri. Istället lyfter den på trollsländevingar i metaforens morgon och låser upp stadsmurens port för att avslöja begärets fruktsamma horsionter. Som Wilhelm Tell's armborst, som Emile Henrys bomb, som Vendôme-kolonnen för Courbets händer, driver diktens passionerade bana den rakt mot det integrerade uttryckandet *och* förverkligandet av friheten. Och som Artaud sade, "all sann frihet är svart".

MELMOTH

London 14 juli 1979

Clive Ball, Roger Cardinal, Pauline Drayson, Salah Faiq, Paul Hammond, Conroy Maddox, Michael Richardson, John Welson, Haifa Zangana

Noter:

1) Den här texten är avsedd för den italienska tidskriften *Anarchos*, som bad oss kommentera Péret-citatet om konstnärens roll i den revolutionära rörelsen.

2) Det är inte alls säkert att Ducasses ofta citerade "Poesin måste göras av alla" syftar på alla människor.

Kontexten tillåter också en läsning där det syftar på alla sinnen, med ett eko från Rimbaud.

översatt av M Forshage

29. Penelope Rosemont & Joseph Jablonski: MISERABILISM OCH ANTIMISERABILISM 1986 - Några särdrag i den nuvarande perioden och några möjligheter till surrealistiskt ingripande

I *Internationella Surrealistbulletinen* 1986

1. Extrema ekonomiska sönderslitningar som i stor utsträckning orsakas av multinationella företag som är t o m mäktigare än nationella stater. Enorm expansion av reklamindustrin. Internationalisering av standardvaror. Överväldigande närvaro av bilar, skräpmat, cigaretter etc.

Använd surrealistiska föremål för att utmana varufetischismen, för att befria människornas uppfattningar om föremål och om verkligheten, och därigenom bidra till störtandet av de härskande exploaterande ideologierna och till att åter väcka praktiken av poesin som görs av alla. Använd collage och andra metoder att "tvinga inspirationen" – från utsökta as till fotomorfer, från kubomani till gommage – för att undergräva reklamens förslavande "budskap" och för att befria bilder från förtryckande sammanhang.

2. Politisk stagnation med alltmer auktoritära regimer i de utvecklade länderna; byråkratisk förlamning av den organiserade arbetarrörelsen. Tilltagande revolt i hela Tredje Världen. "Terrorismens" löjliga spöke som används som rökridd för att krossa allt motstånd. Återuppkomsten av fascistiska grupper i många länder. Världsomfattande ökning av antalet fängelser.

Delta i så stor utsträckning som möjligt i den revolutionära och den antirasistiska kampen. Slå fast autentiska kommunistiska alternativ. Stöd vilda arbetaraktioner och intitiativ från basen. Använd humorn i attacken av all patologisk politik och i avslöjandet av de verkliga terroristerna: kapitalistklassen och staten. Följ den objektiva slumpen för att finna vägar ut ur de miserabilistiska återvändsgränderna. Öppna fängelserna! Upplös armén!

3. Snabb industrialisering av Tredje Världen. Global utrotning av stamfolk. Förstörelse av naturen. Uppkomsten av en ny form av nykolonialt styre – *tortyrokrati* – som initierades av CIA.

Försvara och prisa de "primitiva" folkens och Tredje Världens poesi, idéer och levnadssätt mot det industriella massmordets försvarare.

Utarbeta ytterst radikala uppfattningar om mänsklighetens förhållande till naturen. Utveckla teorin om den "rena psykiska automatismen" och om lösningen av motsättningar. "Det finns ingen lösning utanför kärleken" (André Breton).

4. Katastrofalt utökande av den profithungriga kulturindustrins inflytande över all form av kreativitet. All betydande förnyelse, utom från marginala och eftertryckligt oppositionella individers och gruppers sida, har i praktiken kvävts. Uppkomsten av "minimalistiska" och nyfascistiska tendenser. Sterilisering av det mesta i den "populära" kulturen (serier, film, radio etc). Endast musiken utgör ett dymnamiskt expanderande uttryckssätt som i stor utsträckning bygger på Tredje Världens och minoriteters kulturer men som alltmer inskränks av "underhållnings"-magnaternas kommersiella krav.

Betona nyheter som skapats av surrealismen och dess allierade oberoende av borgarklassens kulturella apparat. Visa den kostnadsmedvetna "konstnärliga" sterilitetens gunstlingar i sitt rätta ljus, som misärens uppköpta försvarare. Försvara den surrealistiska revolutionen inom musiken och sprid dess glans till andra uttrycksformer. Påskynda surrealistiska intrång i andra konstarter. Avslöja, stör och sabotera den Officiella Kulturen. Slå fast poesins företrädesrätt i alla tider och oavsett konsekvenserna!

5. Snabb utveckling av informationsteknologin: kommunikationer, datorer, video. Televisionen blir statsmaktens oundgängliga attribut.

Avmystifiera nyteknokraternas manipulativa mytologi. Föreslå sympatiskt inställda personer inom den nya teknologin åtgärder för att vända dessa ännu så länge förtryckakande uppfinningar till möjliga frigörande (surrealistiska) funktioner. Attackera och underminera TV:s dödande fantasiliv: passivisering i Kapitalets tjänst. Dröm och försvara drömmar!

6. Universell militarisering, kärnvapenspridning och den hemliga militära "rymdkapplöpningen" som används av superstater för att verka allsmäktiga och för att underblåsa en kalla krigets paranoia som skulle legitimera deras herravälde. Återkomsten av "patriotiska" villfarelser.

Bekämpa den befängda myten om en "fri värld" som skulle vara värd att försvara med hjälp av kärnvapenterror och global förintelse. Utveckla nya strategier och nya taktiker som inspireras av den surrealistiska forskningen för agitation och verksamhet mot värnplikten och kriget. Kontra myten om krigets oundvikliga karaktär och det påstådda behovet av en dödar-elit.

7. Etablerade religioner gör en löjlig comeback genom att utnyttja den modernaste teknologin. Återuppkomsten av en religiös politik: TV-evangelism, "frigörelseteologi" och halvreligiösa nyfascistiska kulturer.

Understryk poesins oförenlighet med religion. Attackera oförtrutet det religiösa bedrägeriet och avslöja dess roll i det sexuella och det politiska förtrycket. För löjliga vetenskapsmän och professorer som erbjuder religionen ett hycklande tröstande munväder i utbyte mot sinnesro och en del av kakan.

8. Allt fler kvinnor lämnar sina hem för att bli överexploaterade löneslavar. Kvinnorörelsen träder in i en konservativ fas.

Skaffa fram information och analyser beträffande nya möjligheter att organisera kvinnornas motstånd och revolt på arbetsplatserna och i hemmen. Främja direkta aktioner. Försvara kvinnans frigörelse gentemot den härskande klassens "feministiska" elit. Förnya löftet om social förändring som är implicit i all erotisk revolt. Mobilisera humorn mot patriarkatet! Ingen återgång till de sexuella gettona eller till de erotiska skygglapparna!

10. Skolor och universitet är fullständigt integrerade i den repressiva apparaten och totalt dominerade av regering och kapital. Kunskap för sanningens skull och förbättringen av mänsklighetens framtidsutsikter ignoreras och t o m förhindras för att skydda industrins förvaltare, den politiska makten och det religiösa etablissemanget. En stigande läs- och skrivokunnighet i utvecklade länder och i synnerhet i USA.

Initiera en masskampanj för att informera barn och ungdomar (liksom deras föräldrar) att eleverna "utbildas" för räntabilitet, underordning och död, inte för frihet och för framsteg i det mänskliga livet genom kunskap. Avslöja den dominerande roll som de som har intresse i att främja okunnighet spelar inom utbildningssystemet. Skapa alternativa utbildningsmöjligheter – möten, forum, utflykter etc. Utveckla en pedagogik av revolt.

11. Vardagslivets accelererande tempo. Arbetets intensifiering: längre arbetstid, mindre betalt. En "fritid" som helt domineras av trivialiteter och konsumtionstvång.

Uppmuntra arbetarnas revolt på verkstadsgolvet. Främja medvetenheten om poesins praktik gentemot alienerat arbete och alienerad ledig tid. Lek surrealistiska lekar för att omintetgöra arbetets etik och för att underlätta den kollektiva strävan efter njutning och upptäckter. Utveckla teorin om leken och lekens roll i det socialistiska återuppbygget. Mana till bojkott av alla kommersiella högtrycksfritidsaktiviteter. Återuppliva och

experimentera med förindustriella sätt att utnyttja ledig tid.

12. Ökad sammanbindning och ökad monolitism av hittills skilda delar av den repressiva strukturen. Och i kontrast mot detta åtskiljandet av – och konkurrensen mellan – grupper som eftersträvar radikala sociala förändringar.

Utvidga de existerande upproriska strömningarnas medvetenhet. Förklara de parlamentariska och andra reformistiska (i grunden miserabilistiska) dellösningarnas totala misslyckande. Bilda kampallianser med varje grupp, med alla grupper, vars syften och verksamhet i grunden står i opposition till en social ordning som är baserad på privilegier och makt. Sträva efter att ena alla antimiserabilistiska krafter. Börja var som helst och fortsätt i riktning mot den surrealistiska revolutionen.

Översättning Bruno Jacobs (med klåfingriga ändringar av redaktören)

30. Penelope Rosemont: REVOLUTION AV EN SLUMP

1988 (svenska översättningen publicerades faktiskt före originaltexten som kom i *Arsenal* 1989)

Revolutioner är Stora Oförutsägbara. Överallt hägrar de, större än livet på en skala som är nästan omöjlig att begripa. Förändring i enformigheten tycks nästan lika avlägsen som en resa till Mars, och ända händer dessa saker. Revolutioner inom teknologin kan man få för fem öre dussinet, medan social revolution iallafall i USA fås att framstå som så sällsynt att den ligger utom all möjlighet. Ändå är få saker säkrare än att härskande klasser har kommit och gått genom historien.

Mars är närmare än någonsin!

Men det är också säkert att revolutioner - riktiga revolutioner - aldrig är strukturerade och planerade. De är inte välutvecklade scenarier för salongsrevolutionärer.

Jordbävningsslika föds revolutioner i djupen av tumult och konflikt, och de kan förutsägas, designas eller kopieras lika lite som jordens skälvnningar.

Eller så följer revolutioner, likt vulkaner, endast sina egna tvingande nödvändigheters lackmus. Bakom den till synes stillsamma skorpan sjuder det inre alltid och på ett ögonblick – vilket ögonblick som helst – kan människornas sinnen göra språng, en elektrisk förbindelse är

upprättad – Revolution! – gamla vägar överges under det att staten faller sönder.

Det rapporteras om en 50% chans för en större jordbävning i San Fransisco under de kommande tio åren. Chansen för revolution rapporteras hur som helst inte, ty våra härskare vill att vi ska tro att det inte existerar någon. Men en blick över gränserna avslöjar en hel värld sjudande som aldrig förr – av revolution. Teknologin har inte fört med sig lycka till denna planet och kapitalismen har inte gjort något annat än förstorat och mångfaldigat (och profiterat på) dödsredskapen.

När en revolution äger rum, är den alltid förvånande, slumpmässig, utan förberedande besvär eller föregripande offentlig kungörelse. Till samma grad som den är förväntad blir den omöjlig, ty det finns de vars enda mål är att hejda den, förebygga den eller om nödvändigt krossa den. De traditionella metoderna för att döda revolter med hjälp av nationalismens och religionens gifter, används idag vidsträckt av de oroliga nationernas ledare, som väl känner till att de sitter på vulkaner av frodiga och storartade revolutioner. Precis som gud är en löjligt omodern idé, är även staten det. Ironiskt nog är de multinationella kapitalisterna mer medvetna om detta än många radikaler, ty deras direkta erfarenhet av världsekonomin har visat dem att det finns företag som är större, rikare och mäktigare än 99% av världens myndigheter. Naturligtvis inser också dessa företag också att utan alla dessa stater som sköter dödandet åt dem skulle deras dagar vara räknade.

Varje revolution under modern tid har skett av en slump. Varenda en av dem har varit fullständiga överraskningar för "experterna" på dessa områden – den förvirrade militären och de befängda politikerna – trots att miljarder spenderas av underrättelseavdelningar, på deras egna politiska seismografer (dvs angivare, informatörer och spioner) just för att hålla sig medvetna i sådana frågor innan det är för sent.

Maj 68-resningen i Frankrike var inte bara oförutsedd utan också betraktad som en *impossibilité absolue*. Vem kunde tro det – en nästan-revolution i en modern, civiliserad, fullt industrialiserad, kapitalistisk stat! Sånt händer bara "någon annanstans", eller hur?

Sanningen att säga, är enformighetens stabilitet *alltid* en fernissa, och i varje land i världen i dag är denna fernissa tunnare än någonsin.

Revolutioner inträffar oftast i tredje världen, där poesins tredje öga kanske ser klarare, och i alla fall tycks kapabelt att skilja de levande från de döda. Då vi lever i hjärtat av den balsamerade girigheten känner vi oss ofta avskurna från världsrevolutionens spirande stjälk. Men krafterna som sätter den avgörande förändringens

rörelser i arbete på den liten punkt av klotet, kommer obevekligt att eka ut till alla andra punkter. Den politiska geologin har sina egna lagar, och slumpen och begäret utför likt den gamla mulvaden sina gömda konstver under ytan.

Om revolutionen endast kommer genom slumpen, måste vi vara redo för den vid varje tidpunkt! Vi måste leva så att vi förväntar oss det oförväntade, tillåter möjligheterna för en revolution att växa, och blåser liv i dem närhelst vi kan. Vi måste ta chanser och därigenom mångdubbla chansen för att slumpen ska fungera!

Hur tar man chanser? Störta skenbilderna! Var oförsonlig! Var obeveklig! Var skapande! Använd din inbillningskraft! Klipp av dina band till slaverisystemet! Släng dammluckorna genom fönstret! Förstör hos dig själv myten om att förändring är omöjlig! Och *upptäck dina begär*, ty endast de som kan skilja sina riktiga begär från dem som markandsförs åt dem är kapabla att göra revolution!

Självutnämnda ledare, små gäng av militariserade konspiratörer: dessa skapar inte revolutionens musik. Varför låta oss ridas av dödens krafter när vi kan spela tillsammans i Bremen och leda råttorna ner i avgrunden?

Slumpen är revolutionens hemlighet – slumpen mångfaldigad av möten genom tiden, slumpen omfamnad av de många det Underbaras sak.

Revolutioner sker *alltid* av en slump: av stjärnljus, av drömmare, av det otroliga, av de maktlösa!

Denna gång är det mot den mest kraftfulla samling förtryckande krafter som någonsin existerat. Det blir ont om tid. Det gäller allt eller inget – *vår sista chans!*

Men i varje ögonblick vaknar slumpen, träder fram över horisonten och sträcker på sig! I varje ögonblick förser slumpen oss med nya nycklar till dess låsta dörrar! Och medan den gör det, är det den inandade slumpen, den utvecklingsbara slumpen, den lysande slumpen – en självaste slumpens slumpologi – som vägleder våra handlingar och klargör våra drömmar!

översatt av ?

SVENSKA TEXTER

Första avdelningen: Hänfört självförtroende och revoltbegär (de tidiga utbrotten) 1986–1987

1. DYGDENS BESVÄRLIGHETER

SURREALISMEN BEVÄPNAR

Medan den "kommunistiska" vänstern och dess "progressiva" allierade tävlar med högern, näringslivet och börshajarna om vem som sörjer mest, blomstrar den skummaste statliga nekrofili bakom roshögarna. Rosorna är blodröda.

Massmedierna spelar grovt på dina skuld känslor, din dödsångest, din sexualskräck och din undermedvetna blodtörst. De nationella myterna om Folkhemmet, Freden, Demokratin, Skötsamheten, Familjeidyllen, Fosterlandet och Snällheten mobiliseras i en storslagen offensiv för att dölja den i blågula fanor förklädda otvivelaktiga järnhårda sanningen: Den oförsönlige motsättningen mellan arbetar- och borgarklassen och det svenska samhällets imperialistiska karaktär.

Fyra och fyra i leden, medborgare!

I synnerhet du som uppsakattade honom utnyttjas nu för en politik som riktas rakt emot dina behov och intressen.

Samtidigt sprider de heroiska svarta massorna (bl a med hjälp av Voodoo, denna underbara svarta magi), de arabiska horderna och den revolutionära stormen som sveper över hela Latinamerika en tilltagande skräck bland världens borgarklass och dess förrädiska agenter som snart med sann revolutionär hänsynslöshet kommer att slängas i samma elektronugn. "Ska det vara i fem eller två minuter?" är den enda reflexion som de kommer att ägna dessa, medan de med ryggar vända mot bränderna äter en underbar segermåltid.

Vi vet att det kommer dagar då vi kan tala med barnen (vi har för övrigt redan börjat). Vi vet att det kommer dagar då parollen ÅT VAR OCH EN EFTER LÅNGTAN kommer att förverkligas. Vi vet att de dagar då ingen längre kan förstå innebörden av ordet polis inte är avlägsna. Vi vet det, och mannen i gathörnet som du mötte i din barndom, med den där egendomliga hatten, visste också. När du frågade svarade han: –Jag förväntar mig en sjöjungfru ridandes på sina sjöelefanter som är klädda i lustiga färger och ackompanjerade av lustig musik. Du tittade i vattenpölen och sen på solen, och därefter såg du att hans förväntningar skulle infrias.

Det hycklade skenet av deras ikoner må glöda för fullt, men den surrealistiska bilan kommer ändå att tränga djupare än bara genom borgarnas nackar och kasta ut underbara kaskader av begärens magma i den brinnande natt som får oss att betrakta våra önskningar som realiteter.

SURREALISMEN ÄR VAD SOM KOMMER ATT BLI!

(flygblad till dagen för Olof Palmes begravning, mars 1986)

2. "NU FÅR DET VARA SLUT PÅ DET ROLIGA"

"Det var på den tiden polisen försökte bli populär hos allmänheten. – Jag minns hur det var."

(Polisdialog ur Buñuels "Borgarklassens diskreta charm")

Det är bland allmänheten känt att polisen försvarar ordningen, d v s, med andra ord: klassutsugningen, privategendomen, familjen, äktenskapet, den protestantiska moralen, religionen, snällheten, tristessen, fördumningen, barnförtrycket, den sexuella svälten, m m.

Trots detta kan vi idag se dessa fräcka beväpnade lakejer offentligt applådera sig själva och ösa osmaklig polispropaganda över den obeväpnade befolkningen. Detta och polisvåldet över huvud taget måste få ett slut! På den punkten är vi överens med fartsyndarna, falskmyntarna, bankrånarna, fylleristerna, vandalererna, m fl.

"I nöd och lust" bullrar de gaphalsiga snutarna vidare i sin polispropaganda för sitt nekrofila äktenskap med staten. Tre stinkande institutioner med samma stinkande syfte. Vi kastar ut barnet med badvattnet: Polisen och staten med äktenskapet! NÖDEN är polisernas förtjänst! LUSTEN har ingen plats där det finns oblodiga poliser!

Brottets herravälde

Om det är poliserna som sägs stå för "det goda" så hävdar vi, i förhållande till det, oundvikligen "det onda": Marie Madeleine d'Aubray, D A F Sades Juliette, Saint-Juste, Maturins Melmoth, Lautréamonts Maldoror, C J L Almqvists Johannes, Dariéns Randal, Jean Baptiste Troppmann, Fantomas, Dr Mabuse, Bonnot-gänget, Al Capone, Clark Olofsson, Mr "C", Benjamin Mendoza, barnen (vilka är födda att ignorera lagen men uppfostras till laglydighet) och deras äldre allierade: de "sinnessjuka", m fl.

Surrealismen är århundradets brott som opererar i de regioner där uttryck som samhälle, spara, budgetunderskott, lagen, skuld känsla, vänta, ordning, skola, måndag, o s v, framstår som ett groteskt men dock så fruktansvärt skämt.

GÖR POLISENS DAG TILL DEN BLODIGA POLISENS DAG!

SURREALISTGRUPPEN

ENKÄT:

Hur kommer du att fira den dag då polisen äntligen avskaffas?

Jag kommer att

(flygblad till Polisens dag, augusti 1986)

3. AVSKAFFA POLISEN OCH MILITÄREN! AVBRYT ANTIVÅLDSKAMPANJEN!

Alltför länge har befolkningen i det här landet tvingats underkasta sig statens uppfostringskampanjer, den ena groteskare än den andra. Den senaste, – Antivåldskampanjen, utspelas nu mitt framför våra ögon.

Denna kampanj, som syftar till att förstärka var och ens redan alltför mäktiga **inre polis** byggd av **skuld-känslor**, kan bara mötas med våldsamerhet i proportion till det till tänderna beväpnade förtryck som den nuvarande civilisationen är.

I en situation som idag, då varje tanke, varje handling utanför de fruktansvärda kassaapparaternas värde möts med en armada av argument som mobiliserar skuld och plikt-känslorna (eller för de som lyckats kuva denna fiende – övermannas av de många poliserna), **kan inte** våldet betraktas som något annat än den proportionella produkten av den tyngd som lagts på den erotiska impulsen.

Vi ser dessutom våldet som en väsentlig beståndsdel av övergångskaraktär i Kärlekens omkristallisering till livets drivkraft.

I förhållande till **miserabilisterna** (d v s de som försvarar eländets herravälde) hävdar vi en "återgång till generella värden" – **generaliserat klasskrig!**

Det mänskliga begäret och vanvetet gör sig dock, **trots** statens hetskampanjer, påmint varje dag och varje natt vid gathörnen, på fabriken, på skoltoaletterna, ja, t o m på bankerna, och behåller sin makt att skratta det förnedrade vardagslivet rakt i ansiktet.

Ingen kan förneka att surrealismen finns till just för att generalisera och fördjupa dessa ögonblick!

För att en gång för alla göra slut på denna ordning, krävs:

- * **Omedelbart avskaffande av polisen och militären – beväpna invandrarungdomen!**
- * **Upplös familjen!**
- * **Kamp mot skuld- och plikt-känslan!**
- * **Trygga din framtid – desertera från skolplikten!**
- * **Undergräv arbetets moral – avskaffa löne-slaveriet!**

SURREALISTGRUPPEN

(Flygblad till Antivåldsgalan, Januari 1987. Även avtryckt i *Total Brand* 14, 1987)

4. (Angående den senaste tidens händelser...)

Angående den senaste tidens händelser i Stockholm som polisen har mött med att visa att de minsann inte är mycket sämre än sina kollegor i vilken latin-amerikansk diktatur som helst, säger vi:

I förhållande till verklighetens möjliga, dolda innehåll lider ni av ett hjälplöst underläge, mot den kommande stormvågen driven av undertryckta aggressioner och brinnande längtan efter ett ANNAT liv, hjälper ingen kravallutrustning.

Staten, kapitalet och regeringen kommer att fortsätta dra åt tumskruvarna tills vi skriker! I det avseendet har arbetarrörelsen i det här landet förhållit sig alldeles för passivt alldeles för länge. Under tiden, innan massorna börjar göra intrång inom politikens sfär (vad vi väntar på dessa dagar då de kommer att påtvinga sina egna lösningar!), konstaterar vi att en viss irritation gör sig märkbar inom maktens olika boningar i form av framför allt skandaler. Den svenska "demokratiska" börjar likna de flesta andra, och i dess namn görs helt andra saker, tecknet på dess ohjälpliga förfall.

Surrealismen kräver "åt var och en efter begär" tills detta motto är förverkligat. Vi försvarar därför varje uttryck, varje försök som riktar sig mot samhällets förtryckapparater och mekanismer, från psykiskt förtryck över religionen och familjen till det svenska kapitalets hejdlösa utsugning av arbetare i såväl Sverige som bl a Sydafrika, den svenska regeringens åtstramningspolitik och allt annat snusk som pågår.

Det är människosläktets begär efter Frihet och Njutning det gäller.

(ur *Nakna läppar/Surrealistisk Uppvigling* 2, juli 1987)

5. OM VIKTEN AV ATT GÅ FÖR LÅNGT

Slavtransporterna till och från slitet och släpet för överlevnaden förblir, trots att slavfösarna numera har ersatts av utbildningens, massmedias och underhållningsindustrins koordinering av folkets önsknings och behov, fortfarande slavtransporter.

Men under den senaste tiden har några djärva individer tagit upp en heroisk kamp mot detta svinaktiga slöseri. För sina tjänster får de betalt av samhället genom att kallas "vandaler" och "kriminella", genom att förföljas av polis och hetskampanjer i massmedia som drar sitt strå till ordningens gösselstack genom att föröka producera en s k "allmän opinion".

Ungdomarna har gått för långt, heter det, det är fullt och obegripligt, skurras det, men är det så konstigt att de använder andra *medel* då de faktiskt befinner sig *utanför* den *redan i förväg uppgjorda debatten*? Har de kanske inte hittat ett nytt sätt att utnyttja de eländiga slavtransporterna, detta i ett samhälle där det är kö t o m till kassaapparaterna?

Dessa ansträngningar vandaliseras samvetslöst av samhället utan att ifrågasättas – ingen talar om att låta konstnärerna själva tvätta bort sin oftast långt mer impotenta konst från stadens gallerier och museer.

Dessa "ungdomar i riskzonen" som inte bara "försöker tala om att de finns" eller "egentligen söker kontakt med de vuxna" har klart och tydligt visat den NYA ANDAN som krävs för att utlösa det historiska raseri som är nödvändigt för att kasta ett samhälle byggt på Naturens och Människans totala underkastelse under produktionen överbord. Endast genom att gå för långt kan sanningen om sakernas fruktansvärda tillstånd framträda och endast här väntar oss det Skälvande Livet.

Tiden har kommit att anamma den NYA ANDAN och GÅ FÖR LÅNGT mot bossarna, på fackföreningsmötena, mot de folkvalda härskarna och deras marknadsförare massmedia, GÅ FÖR LÅNGT för att GÅ LÄNGRE i Drömmandet, i Lättjan, i Humorn, i Lusten, i Tänkandet och i Kärleken, dessa domäner som mitt framför ögonen på poliserna (av alla de slag) utgör löftet om en värld där dessa krafter spelar fritt och utgör det återuppfunna livet självt.

Och sannerligen är vi inte alltfler som ställer oss bakom dessa blygsamma omedelbara krav:

1. *Total sexuell frihet, erotiseringen av vardagslivet, utbredningen av njutningen bortom de borgerliga föreställningarna om skuld och plikt,*
2. *Globalt fördrivande av löneslaveriet genom odlandet av inspirerad lättja.*
3. *Barnens befrielse från all patriarkal dominans.*
4. *Utbredandet av vildheten överallt vid alla tillfällen och med alla medel.*
5. *Krossandet av Familjen, Religionen och Staten – det nödvändiga första steget mot ett lustfullt liv för alla.*

SURREALISTGRUPPEN

(Flygblad December(?) 1987)

Andra avdelningen: Skrik i säcken (ansatser, landvinningar, förvirringar och polemiker från en främmande kust) 1989–1995

6. (ur enkätsvar till Internationell enkät)

VII. Politik

Det är ett sorgligt faktum att surrealismen inte har varit kapabel att skapa en koherent politisk attityd som är adekvat i relation till tiden vi lever i. Den politiska attityd som utarbetades tidigt i rörelsens historia – att politisk verksamhet skall betraktas som en nödvändig men separat aktivitetssfär, där surrealismen reduceras till "*tail ending*" efter de till synes mest radikala krafterna vid varje givet ögonblick, framstår inte som möjlig att upprätthålla. Det borde vara möjligt för surrealismen att lämna originella bidrag till en revolutionär praxis och teori. Antagligen skulle en realistisk politisk teori finna fruktbara områden att utforska i resultaten från rådskommunismen, den holländska och tyska vänstern, och från den italienska vänstern, i autonomi, klasskampsanarkism och i den modernistiska politiska miljön (DeBordigistisk). Surrealister bör vara fria att engagera sig i de organisationer och använda de kampformer som finns tillgängliga idag – men det framstår som om åtskilliga tendenser som knappast var adekvata ens i det förflutna, som socialdemokratisk reformism och auktoritär trotskism, borde stå i rätt slående motsättning till surrealismens otåliga frihetsbegär. Det är dags att utsätta de gamla teorierna, även dem som tycks mest oförsonliga, för sträng kritik; det är inte trettioålet längre.

(Juni 1989)

För Agamexpeditionen: Mattias Forshage
För Dunganon: Tony Pusey

(ur kompendiet *International enquiry 1988–1990*, Stockholm 1990. Svensk version rekonstruerad av M Forshage)

7. Johannes Bergmark: BROTT OCH VILDHET – PERSONLIGHETSMARKNADEN OCH DET MODERNA UPPRORET

"I ett samhälle, där alla önsknings och lustar reglerats på förhand, är brottet i alla dess former från liderlighet till revolt det enda förutsedda kryphålet, som lagen underförstått tillåter för att ge utlopp åt de levande krafter, som inte kan användas i samhällsmaskineriets reglerade mekanism och som den fattige inte kan undansticka"

"...jag frågade mig hur länge dagens samhälle skulle hålla sig uppe utan tjuvar och horor. – Åh! säger Ida, det var en stor fråga! Vill ni veta min åsikt? Det är att det inte skulle klara sig mer än fem minuter, Överfarten var kort och vacker. I Calais finner vi oss ensamma i vår kupé."

“Den enda fråga som återstår att lösa idag den om Tjuven; och han ingår förstås i alla frågor.”

(Georges Darien, *Tjuven*, 1897, s 67, 100, 155 i sv uppl från 1976)

Surrealismen är århundradets brott. Men ett brott är bara brott så länge lagen finns som förbjuder det. Vilken handling som helst har i sig själv ingen moralisk karaktär. Brottet såsom medvetet risktagande gentemot den lagstiftande övermakten eller den osjälviska handlingen av en fri vilja – båda är underkastade det moralsystem som dömer dem att kallas brott, den första på det individuella planet och den andra på det sociala.

Brottet behövs för att lagen ska finnas. Lagens moral bygger på att brottet är *upprörande*. Funnes inga brott skulle medvetandet inte kunna ursäktas sitt förtryck, skulle det inte behöva *vara på sin vakt mot det avvikande*.

Men även om samhällets (inklusive lagens och moralens) ideologi uttrycker en strävan efter den Fläckfria Perfektionen, att upprätthålla *illusionen* om ett möjligt slutligt tillstånd där saker en gång för alla har ordnats upp (se t ex “nedrustningsförhandlingarnas” språk!), så kan det inte annat än indirekt, liksom “inom parentes”, erkänna att dess verkliga kraftkälla är just otyglade krafter som inte låter sig inordnas bestämt. Den borgerliga kulturen är inte annat än en skräckfylld orgie i längtan efter det vilda, slumpmässiga, omskakande, okända, riskfyllda och farliga. Inom musik, konst, humor och tydligast i romaner och film eftersom de kan simulera livet mest konkret, genomförs dagligen och för “massorna” ritualer för att exteriorisera hotet och *passionerna* inifrån, dvs det egna begärets fria röst. En obotlig längtan – för hur skulle något samhälle kunna finnas utan att utnyttja den vilda naturen? Hur skulle den kommersiella marknaden kunna hållas igång utan att också vädja till strikt irrationella – och irrationalistiska – krafter inom människorna, som inte bara är “ren natur”, utan den form den borträngda vildheten tar då den tränger ut ur civilisationens sprickor: desperation, besvikelse, längtan efter yra eller sinnesförvirring, hämndbegär och även självförakt? Att inte borgarna själva kan undkomma sådana lockelser, ja säkert har ännu svårare att tygla dem, framgår också av Marx text (som det verkar som om vi är först om att publicera på svenska) [intill denna text återfanns Marx: “Brottets produktivitet”] – han, som brukar framställas som en torr materialist som bara bryr sig om tingen och “ignorerar människans inre”!

Man säger “inget brott utan straff” – och visst är brottets lockelse förstärkt av att det är förbjudet: Äventyrets kraft överhuvudtaget, ligger i den radikala motsättningen mellan individ och kollektiv (representerat och symboliserat av lag eller moral) och upprortet mot den. Men denna triviala sanning som upprepas till leda, är ingen ursäkt utan just det som ger brottet värde. “Det underbara är populärt” sade den franske surrealisterna Ado Kyrou. Och som Sade aldrig tröttnade på att påpeka, är Naturens lagar likgiltiga för människans, och bryter mot dessa dagligen. Människans lycka kan bara stå i proportion till den grad i vilken hon lyckas förverkliga sina egna begär, självständigt från varje föreställning om en dömande gud, lag eller regel.

En regel är ett lås. Låset är en utestängare eller en innestängare. Ingenting låter sig stängas ute eller inne. Om inte regeln rycks ur sina sprintar, kommer naturen att hitta en bakväg och slå sig eller in eller ut med våld.

Inte heller är lagen utan straff. Detta är naturligtvis ännu tydligare – däremot inte att straffet mer och mer tenderar att *föregå* domen! Efter de uttryckliga beklanelserna, straffen och förlåtelse hos katolicismen, blir lutheranismens moral med sitt privata förhållande till gud en rationalisering av förhållandet mellan lag och straff, medan den *kapitalistiska sekulariseringen* för dem ännu närmare. Existentialismens filosofiska rättfärdigande av moralen baserad på skuld känslorna är ännu en fortsättning på den kristna filosofins förtryck, oavsett alla “radikala” framtoningar den kan ha. Men den största sammansmältningen sker i det vardagliga, sociala livet (vilket naturligtvis kan integrera ensamheten!), där regler och straff byter namn till *normalitet* och *skuldkänslor*. Livet går sålunda vidare, genom det som Herbert Marcuse i *Människans befrielse* (1969) kallade förtryckets “biologisering”, eftersom det är så djupt undermedvetet att det kan uppfattas som medfött. Den tjeckiske surrealisterna Vratislav Effenberger (se de valda verk som Surrealistförlaget publicerar inom kort) [nej då – red anm] har också pekat på att själva språket styrs av den ekonomiska lagen – att orden blivit varor med bytesvärde. Det sociala livet – som tror sig självt om att upprätthållas med språkets medel – bär också byteshandelns alla egenskaper, med skulder, fordringar, egendomens fetischering och all den status som är förenad med egendom. En brottsling på det sociala planet är lätt att känna igen: det är en som *inte investerar för en framtida hedervärd avkastning* och en som *inte betalar igen sina skulder*.

Det är dags att de som gör anspråk på en revolutionär omdaning av tillvaron baserar sin kritik på en ny teori om förtrycket man säger sig bekämpa. Våldigt få “marxister” har t ex ens hälften av den förståelse Marx uppenbarligen hade om allmängiltigheten av de ekonomiska lagarna. (Andra, ofta negligerade sidor hos Marx belyses av F Rosemonts viktiga artikel i *Arsenal* #4 vilken Surrealistförlaget distribuerar i Sverige.) En ny ekonomisk teori kan inte begränsa sig till frågorna om klassrelationerna på arbetsplatserna. Den måste integrera den sociala ekonomin, dvs handelsmarknaden av *personlighetsvärden* både på “privat” och offentlig nivå. Kändismarknadens kupper, tjuverier och köpslåenden är *inte* – såsom vänsterns position normalt skulle vara – bara en “avspegling” av ekonomin på det “kulturella” området, utan ekonomins, dvs den kvantitativa reproduktionens, eller vad som riktigt brukar kallas “industrisamhällets”, *utvidgning* till en marknad som tycks bli alltmer lönsam jämfört med den “klassiskt” kapitalistiska varuproduktionen.

Det kapitalistiska samhället är nu definitivt inne i en våldsamt regressiv fas. Ekonomins självständiga operationer har inte kunnat klara sig, utan gradvis ersatts av rent politiska medel – borgarklassens makt behöver allt militantere försvar mot världsrevolutionen. Men ytterligare ett steg i denna förskjutning skulle kunna konstateras: en allt viktigare del – som kanske (åtminstone i “västvärlden”) också håller på att ersätta samhällets “politisering” är *personlighetsmarknadens* spel. Televisionsapparaternas och tidningarnas allt större dominans i “massornas” liv kan inte passera förbi obemärkt. Samhällets desperata brist på personligheter som dess eget förtryck är skyldigt till men som

utgör ett hot mot den borgerliga kulturens rörlighet försöker man avvärja genom att bidra till varje – verkligen varje! – form av investering i personlighets-ekonomi. Det är inte bara studieförbund osv detta gäller, utan fr a massmedia , och där fr a TV. Det har för länge sedan visat sig att kapitalismen varit villig att betala med ekonomiska förluster för att vinna politiska segrar. Det tycks som om de nu är villiga att betala med politiska förluster om de kan vinna personlighets-ekonomiska segrar – eller snarare om det blir större fart på personlighetsbörsen. Därför integreras alla personlighetstyper – rebellen, den seriöse, den rolige, den vackre, den löjlige, den ynklige, den kunnige, den arge, den sexige, den duktige – personlighetsmarknadens form, vilken genom sin fria konkurrens av förtryckande kvantifiering, suger in kollektivets libido i en neutraliserande eklekticism som kortsluter begärets förmåga att överträda ekonomins funktionssätt och materialisera det Osedda Underbara.

Hur går detta till? Jo, exakt på samma sätt som reklam fungerar: en erotisk impuls “kittlas”, passerar genom det “biologiserade” förtrycket och *kvantifieras*. En kändis av varje sort *för alla*. En journalistisk fras av varje sort *för alla*. Den industrialiserade personligheten inramas av såväl TV-rutor som av bussfönster och det spelar ingen roll vilken av dem som kom först. Genom att se ut som på TV, och tala som tidningen, bekräftas den igenkännande “trevlighet” som framstår som enda skydd mot det “kaos” som utgör begärets dialektik mellan fruktan och passion. Ekonomiserad individualitet, kvantifierat “förtroende”, köpta och sålda känslor och åsikter.

Den rituella exterioriseringen av det inre ökändas hot kvantifieras också som en realitet, som ett nödvändigt “missstag”: hustrumisshandling, självmord, tortyr är lika hemska som filmernas zombies och lustmördare. Det är inte överdrivet att säga att våldsfilmerna framkallar våld, men det är lögn att TV-våldet inte föddes ur det verkliga behov av våld som det föder åter. Det är inte antingen hönan eller ägget det är fel på, utan hönsgården.

Jag tror inte att man alltför lätt kan avfärda denna hypotes som ett idealistiskt påfund. Ekonomi är fortfarande kapitalistisk, javisst! – men vad är dess drivkraft? Hur många marxister har egentligen brytt sig om vad Marx menade med att “varans hemlighet är dess fetischkaraktär” (*Kapitalet*, band 1) – eller uppmärksammat att denna gåta är i grunden densamma som Freud ville lösa, den om människans fåfånga? Varför insisterade Freud – i motsats till den populäraste och mer “positiva” av hans lärjungar – på att “*Ananke*” är ofrånkomligt i samhället – att dödslängtan och olycka är vad som grundlägger ett socialt liv? Varför hävdade Freud att poeterna måste ligga inne med hemligheten om drömmens natur? En felsägning och en felskrivning undervisade mig: “Klisterdom” och “Vetenskal” är det andliga klister och det intellektets skal vi sitter fast och är instängda i. Kristendomen, existentialismen, teknokratien, cynismen – hela den borgerliga ideologins moderna ansikte är i grunden metoder att försvara *personlighetsekonomin gentemot begäret eller den revolutionära vildheten*.

Det ordnade kan inte annat än profitera på det vilda. Det vilda kan inte annat än göra uppror mot det ordnade. Och, med Lautréamonts ord: *Det onda gör uppror mot det goda. Det kan inte annat. (Poésies)* Vad som är på väg att gå under, håller hårdare i sina

tyg. Vad som är på väg att födas, kommer alltid ut tillsammans med blod och slem, med ögonen slutna och med naken hud. Det första det har att säga är ett vrål. Det nyfödda barnet, den sanna brottslingen och revolutionären kommer att likna varandra alltmer. Men precis som föräldern definierar sig såsom *mogen*, lagen såsom *rätt*, och samhället som *gemensamt ansvar*, tvingas den som identifierar sin uppgift i livet bara med de krav som kommer från begäret, att bli fiende till vad man inte kan uppfatta som något annat än “kollektivet” (revolutionären Georges Dariën namngav en tidning han medverkade i till “*Ennemi du Peuple*” – Folkets fiende) – som fömedlar förtrycket genom dessa roller. Den negativitet vi då påtvingas bekräftar oavsiktligt samhällets “positivitet”.

Ett specialfall som bara bekräftar detta, är det fall Freud beskrev, där en *brottsling drevs till brott av sina skuld-känslor* och bara kunde befria sig från dessa genom nya brott. Det negativa beteendet behöver inte ha en negativ struktur. En enkel negativitet är bara en spegelbild av det allmänna “negativa”. Det enkla negativa är det positiva hund, som inte biter husse i benet utan skäller på den som husse inte orkar ta hand om själv. Denna liknelse passar utmärkt på den “positiva” vänstern, vars formella negativitet tryggt ligger i förvar på personlighetsmarknadens bankfack tillsammans med de officiella “syndarna”. Vänstern är i allmänhet en frikyrka som kanske är emot Vatikanen men erkänner samma gud. De tror på den positiva moralen, den positiva personligheten etc. Dess kritik av ekonomi är en ynkelig ursäkt för dess uppslutning till personlighetskvantifieringens förtryck. De “socialistiska” länderna kan möjligen kallas socialistiska i formellt ekonomisk bemärkelse – och t o m detta i allt mindre grad – men de är helt integrerade, och alltmer i o m perestrojkans (jag höll på att skriva “persojkans”) lössläppande av den fria marknaden på personlighetskvantifiering, i den kapitalistiska sociala varufetischismen. Gorbatsjov uppträder som rockstjärna, vänstern och alla andra hävdar “Människan före vinsten”, alltså personlighetsekonomin före ekonomi. Den gamla maoismens “tjäna folket”, där “folket” i *medveten* mening bara kan betyda folkets försök att vara som folk, dvs dess försoningsförsök, dyker upp i moderna (dvs anpassade) former.

Man ser här att vänstern undermedvetet tycks sträva efter att vinna borgerlighetens förtroende genom att göra investeringar på den kapitalistiska personlighetsbörsen. Man strävar efter att i alla avseenden utom de mest *abstrakt tekniska* – vilka blir ett alltmer tomt skal kring den totala uppslutningen kring personlighetsmarknadens hela funktionssätt – ge sig in på den borgerliga kulturens börs för att lansera sin egen produkt, svår att skilja från de uttryckligt borgerliga.

Man förstår inte vilken innebörd moralen har. En moral som tjänar revolten kan inte vara “bättre än” den officiella. Den måste *indefatta det onda* för att kunna överträffa den gott-ont-dualism som tjänar förtrycket. Vänstern ursäktar varje moralisk eftergift – i då fall de erkänner eller förstår den – med ett grovt “före” och “efter” revolutionen. Men i o m att man abstraherar ekonomi till den strikt materiella varuhandeln och reducerar revolutionens princip till en fråga om detta a priori, förbigår man den revolutionära nödvändighetens djup och förräder den *åtråvärda* innebörden av revolution. Det är därför inte konstigt att själva den framtid då revolutionen förmodas ske i sig blir komplett

abstraherad – på samma nivå som de kristnas “himmelrike”. Tiden blir aldrig “mogen” för revolution och politiken blir rent administrativ, i *väntan* på denna Yttersta Dag. I Marx och Lenin har man bara tagit fasta på de element som lättast kan förmås att kompromissa med den borgerliga ideologins struktur, för att ursäkta sina tendenser till historisk determinism, kulturell nihilism (dvs opportunism) och byråkratiska (dvs personlighetsindustriella och därför borgerliga) metoder. Man har exempelvis inte fäst annat än taktiskt avseende vid *stilen*, eller, för att undvika löjliga missförstånd, *andan* av deras filosofi. Att läsa Marx är att läsa hans revolutionära vrede, fräckhet, ironi, humor och även poesi. De s a s “vilda” aspekterna och idéerna i hans tänkande är minst lika viktiga i hans filosofiska attityd som de rationellt vetenskapliga resonemang han idag är mest känd (och delvis okänd) för. Av hans djupa entusiasm för Fourier minns “marxisterna” nu bara att denne *förkastades* som utopist.

Vänstern av idag är en skandal, vilket bara framgår tydligare när man läser dess eget helgon, vilket inte drog sig för att dra ner byxorna på helgonen, och som roade sig med att skriva pjäser till Djävulen.

Man återfinner givetvis inte “lyckan” enkelt i det “onda”, men man måste gå genom *vildheten*. För de som vägrar att tänka med annat än det “filosofiska” tänkandet, är det svårt att förklara de domäner som ligger utanför det som låter sig “tänkas”. Där kan bara abstrakta negationer finnas. Det omedvetna, säger Freud, känner inte negativitet. Motsatserna är illusion; ännu mer: motsatserna är ideologi. Vi får lära oss att allt har en motsats, att det gäller att “*stå*” på ena sidan, och stå kvar. När ingen motsats kan påvisas, uppfins ett *Intet*, som i allvarigare fall får namnet Döden. På det viset blir “existensen” av Intet och Döden (vilka är lika logiskt omöjliga som gud) till verkliga hot, trots att de bara är ideologi. Läxan lyder: Livet står mot Dödens vacuum (inte mot förtryckets bojor)!

De “österländska” intighetsteorierna, och fr a i deras västerländska varianter, är den motsatta ståndpunkten i förhållande till samma dualism, baserad på samma skräck för det okända. Der “arkaiska” folken använde troligen Intet, Döden och motsatserna (dvs *motkrafterna*) i livets tjänst för att uppnå kunskap, erfarenhet om livets vidd. Varken död eller försvar mot död, rörelser istället för dualism.

Vad kan då ideologin garantera? Ideologin, eller *rädslans behov av en avledande kontrast* (“Gränser är heliga” sade Bildt), mer exakt dualismen, är civilisationens skydd mot vildheten, som är *rörelsen av det okända*, vilket alltid är ett hot om en förtryckande makt. Det vilda har blivit ett hot mot ordningen trots att det självt inte erkänner några bestämda relationer. (Vildheten erkänner inte gränserna till vildheten, och utesluter därför inte något förnuft.) Detta har nu den tyske etnologen Hans Peter Duerr nu uppmärksammat sedan ett antal år (se *Drömtid, Om gränsen mellan det vilda och det civiliserade* 1982, *Sedna eller kärleken till livet* 1987, *Satyricon, Essäer och intervjuer* 1988), fr a genom att visa vilken enorm betydelse det vilda har för primitiva samhällen och även för civiliserade – men då genom att det förnekas och bortträngs, så att det kommer tillbaks bakom ryggen på oss som ett hot. Hans analys är i stort sett överensstämmande med Freuds, även om han går tillväga på ett annat sätt, och hans ställningstagande mot vår industriella civilisation

överensstämmer i stort sett med surrealismens, även om han inte uttryckligen nämner den. Shamanerna och häxorna strävar genom sina flygresor efter att få sin mänskliga identitet *uppenbarad* vid *gränsen* för vad som gör dem till det de är. Denna strävan är exakt vad som gör att surrealismen och många poetiska själar genom historien insisterar på uttryck för vildheten såsom ren psykisk automatism, slump, dröm, hallucination, förälskelse, rus, omskakning och dårskap.

Det största brottet är att bryta både med lagen och sin egen brottslighet. Århundradenas – *historiens* – brott tilverkas i de vilda begärens laboratorium. Det enkla brottet är skaparen av rörelse, revolt, liv. Det stora brottet är rörelse, revolt, liv.

(ur *Krystall/Surrealistisk Uppvigling* 1, mars 1989)

8. Johannes Bergmark & Bruno Jacobs: OFÖRUTSEDD HISTORIA

Världen har länge haft en dröm om något, och behöver bara äga medvetenheten om det för att verkligen äga det.

– Karl Marx

Några veckor före Maj 1968 genomfördes sociologiska undersökningar i Frankrike vars resultat var att medborgarna i det stora hela var nöjda med sin tillvaro (det var också “goda” tider ekonomiskt) (1). Kort därefter inleddes ett av den moderna epokens mest gåtfulla uppror som mycket snabbt ledde till den största generalstrejken dittills (omfattande 10 miljoner människor), vilken allvarligt kom att hota de Gaulles makt. Här hos oss har vi, för inte länge sedan, kunnat läsa om betydligt anspråkslösare men ändå lika “oförutsedda” ungdomsupplopp, t ex förra nyårsnatten i Helsingborg. Det är enligt oss berättigat att ställa den fråga som hittills inte kunnat besvaras på ett uttömmande sätt: Varför? och sedan: är dessa fenomen undantag i den kollektiva revoltens rörelselagar, eller snarare förbådande exempel?

Historien bekräftar sig själv och förblindar betraktaren då nuets utsiktspunkt bekräftas av den utveckling som varit. Därmed är det lätt att förbise de otaliga, ständiga olika utvecklings*möjligheter* som hela tiden funnits för att istället projicera ett slags determinism – idén om ödet – i framtiden som då föreställs som en mer eller mindre rak fortsättning på det nuvarande och det förgångna. Som om det nuvarande inte utgjordes av en summa av motsättningar vars utgång ständigt och oundvikligen påverkas av mänsklig aktivitet.

Historien kan visserligen ses som det givnas fakta som berättigar dagens psykosociala struktur och även vars och ens sociala identitet i förhållande till denna. Men detta förefaller vara rimligt bara så länge det oförväntade inte träder in på scenen för att skapa orosmoment, destabiliseringar eller kriser som blottlägger andra, dolda aspekter av verkligheten, och ställer historien och nuet i ett annat ljus. Om historien har egna rörelselagar och skapas av dialektiken av nödvändighet och tillfällighet, blir denna dialektik mer påtaglig på ett mycket intensivt sätt i perioder av ökad klasskamp och revolution (d v s steget från nödvändighetens rike till frihetens rike, som Engels sade, vilket

innebär en direkt aktivering av massorna). Sådana "oregelbundenheter" (2) som bryter med samhällsordningens vanliga funktionssätt (och därmed det manifest historiskt givna) har också visat sig mångfaldiga vad som *till synes* är oförväntade eller irrationella fenomen (det omöjliga som plötsligt blivit oundvikligt etc), och rentav slumpmässiga fenomen. Extraordinära sociala rörelser skapar extraordinära händelseförlopp och då "besynnerliga" sammanträffanden och vice versa. Parisarbetarnas berömda beskjutning av olika klockor samtidigt, men på olika platser oberoende av varandra under julirevolutionen 1830 förblir ett utmärkt exempel på detta. Den kollektiva upplevelsen av detta som en märklig slump – och som en mycket vacker poetisk handling – bidrog utan tvivel till att denna slump har fått sin plats i historien.

Om lugna perioder innebär en atomisering av sociala klasser och grupper och därför en upplevelse av slumpen som i allmänhet är mera individuell, "privat" och subjektiv, leder ökad social aktivitet även till en *objektivering* av upfattningen om slumpfenomen, eftersom denna sker parallellt med ett enande av samhällsgrupper och framstår som besynnerliga produkter av deras handlingar. På så sätt kan en revolutionering av medvetenheten och subjektiviteten bryta med den konservativa och förtryckande rutinismen – det är inte utan anledning att Parisarbetarna besköt just klockor – som är tömd på det oberäkneligas potential, d v s även bort från den sociala identitetens små utbyten.

Kedjor av till en början dunkla, men med en poetiskt kraftfull och sedan överraskande klarhet, den i surrealismen mycket centrala *objektiva slumpen* (3), visar på den del av verkligheten som inte på förhand kan omfattas av medvetandet, och som därför kan kallas dess "latenta" sida, skulle tveklöst få en mycket viktig roll i en sådan historisk situation.

Individuell såväl som kollektiv revolt öppnar dörren för det bortträngdas återkomst, en process som självklart tar märkliga och komplicerade – och därför "slumpmässiga" eller oförväntade uttryck. Detta är en aspekt av klasskampen och revolutionen som hittills inte alls ägnats uppmärksamhet.

Det individuella såväl som kollektiva uppfattningen om det oförväntade och slumpen kan således utgöra den felande länken mellan vardagen (det befintliga) och detta "frihetens rike" (det möjliga), eftersom den är så förankrad hos vars och ens person. Dessutom skulle slumpens plats återupprättas i dialektiken mellan humor och allvar som spelat en så avgörande, men nedtonad roll i historiens utveckling, i kunskapens skapande och i vår egna liv.

För femhundra år sedan var det högst farligt att uttrycka åsikten att det inte är jorden som står i universums centrum. Att gränsen för inte bara ideologiskt förtryck utan även för psykologiskt och kulturellt förtryck ställdes så högt ovanför människornas huvuden kontrasteras av omfattningen av "vildhet" som då fortfarande rådde som fria zoner i vardagen (de orgiastiska karnevalerna, de då ännu utbredda och djupa "hedniska" traditionerna etc). Att förtryckets (och det "historiska" förtryckets) upprätthållande idag förutsätter en våldsamt förlängning långt in i vårt psyke – de av Marcuse belysta elementen "lyckligt medvetande", "förtryckande avsublimering" eller "repressiv tolerans" – samtidigt som vi *formellt* tillåts göra i stort sett "vad vi vill" (folkorgier är inte nödvändiga längre), belyser bara den dramatiskt ökade betydelsen som det

subjektiva fått i den "moderna" civilisationen. Detta ger oss samtidigt indirekt en bekräftelse på att de objektiva villkoren för världens och den mänskliga existensens totala omvandling är mognare än någonsin. Huvudhindret för handlingen i denna riktning ligger sålunda i *medvetenhetens kris* som just nu åtföljs av en allt större värdekris, som uttrycker sig t ex i en *samtidig* oedipal cynism och nymoralism – och dessutom är ju alla, från höger till vänster, humanister...

Den mest revolutionerande kraften har idag sin grund i de omedvetna rörelserna, som går *förbi* den sociala identiteten. Kravaller, vandalism och brottslighet tycks vara bland de uttryck som idag i större grad skär fristående från de illusioner den sociala identiteten innebär. De som gör det kan ofta inte förklara det i rationella termer – och om de försöker, blir det både för deras eget medvetande och i förhållande till den officiella ideologin *formella* förevändningar. Det är *frihetens* och *ögonblickets tjusning* som *själv* är ansvarig. Revolt och revolution sker alltmer oförutsett och oförutseende. Samtidigt drabbas samhället alltmer av "fel", "meningslöst" våld och överraskningar.

Maktens paranoia mot detta kaos innebär en fara för den själv: paranoian mot den egna inneboende vildheten förstärker dennas gemensamma uttrycksformer, vilka är antisociala men i längden utgör ett större hot mot makten och den ekonomiska "personligheten" än för den "allmänna säkerheten".

Den förutvarande "arbetarpersonligheten" (som åtminstone i de nordeuropeiska staterna alltmer har tynat bort), kunde omvandlas till ett *klassmedvetande*. Den nuvarande "lyckligt medvetna" allom integrerande eller oedipalt cyniska psykosociala identiteten innehåller inget sådant frö. Den sociala identiteten har konformerats (genom massmedia och reklam vilka suger upp både uppmärksamhet och distraktion på såväl arbetstid som fritid) *samtidigt* som dess suggestionskraft minskat avsevärt. Behovet av psykosociala investeringar ökar samtidigt som deras avkastning minskar, och "personlighetens" historiska mönster följer i detta den övriga ekonomins allmänna trend. (4) Innebörden är att det inte krävs mycket för att släppa fördämningarna för den otyglade vrede och vildhet som alltmer framstår som enda motvikten mot den konformerade sociala identiteten, vilket inte minst visas symboliskt i absurdismens och äckellitteraturens popularitet. Den tycks bara vänta på en formell förevändning.

De som gör anpråk på de "vilda" rörelserna och känslorna och försöker organisera dem och styra dem mot ett syfte eller en form, är oftast den mest reaktionära delen av rörelsen. De sitter allt lösare, och deras ledarposition och resonemang accepteras som legitima och relevanta alltmer blott formellt. "Individualismen" och "spontanismen" riskerar i fascism, sägs det ofta, men denna myt (som fortfarande äger ett korn av sanning) tycks framstå som alltmer otidsenlig eftersom fascismen innebär *fixerade* psykosociala förebilder, liksom ju även den borgerliga demokratin, vilka är just de som blivit alltmer urholkade och kraftlösa. Att lita på medvetenheten tycks idag vara mer riskfyllt än att lita till impulsen. I början av seklet, då samhällets *objektiva* villkor för en socialistisk revolution var mindre mogna än nu, var det möjligen just tvärtom.

Om de revolutionära rörelsernas medvetna del i personell mening förr kunde fungera som ett *verkligt* ledarskap genom att påverka arbetarklassens behov av

en tillfredsställande psykosocial identitet, kan den idag bara fungera huvudsakligen som en medvetenhet "a posteriori" – som sammanfattar vad som görs mer än uppmanar till eller förutsäger det. Frågan om "arbetarklassens ledarskap" reduceras till frågan om arbetarklassens *frigörande* medvetenhet. (5)

Vänstern bygger gärna sin politik och framförallt sin moral, på vad man uppfattar som den objektiva, d v s vissa aspekter av den allmänna manifesta, situationen, såsom slentrianmässigt ekonomin, vilket leder till att den är efterbliven och i praktiken reaktionär i förhållande till de enskilda revolterande element som är genuina uttryck för den verkliga – men latenta – revolutionära nödvändigheten. Frågan är inte så mycket vem som ska leda revolutionen som hur den ska bli medveten. Revolutionär medvetenhet är något helt annat än vad de flesta vänstergruppernas schematiska läroböcker har att erbjuda. (6) Den måste inkorporera de erfarenheter och upptäckter som finns i den revolutionära rörelserna såväl som de latenta källor vi betonat här. Dess viktigaste beståndsdel är insikten om den *ofantliga frihet* som är möjlig och som sträcker sig långt utöver gränserna för alla accepterade sätt att tänka, känna, veta och skrida till handling.

Noter:

1. Det har å andra sidan visats att sociologiska undersökningar av denna typ får de resultat som eftersträvas, d v s de resultat som de förtjänar! Det minskar dock inte majupprorets oföväntade karaktär.

2. Den nya moderna sk "kaosforskningen" skulle kanske kunna bidra med intressanta synpunkter i detta avseende. Det har visat sig att även kaos har sin egen "ordning", bl a vissa tal som återkommer regelbundet. Kaosforskningens stora landvinning – att äntligen avskaffa scientismens egen mystiska tro på experimentets generella förutsägbarhet i dynamiska system – borde åtminstone ha det goda med sig att ge en snyting åt vänsterns kalkylerande socio-profeter. Gnistor kan verkligen tända världsbränder, och en "försumbar oregelbundenhet" har ofta avgörande resultat. Det *konstanta* elementet måste vara en "gnistrande", revolutionär anda. Så kunde t ex i Ryssland 1916 den vidskepliga tsarens nyck att skicka sina trupper till en av sina svagaste fronter (enligt budet från Rasputins dröm) påskynda revolutionens utbrott, som kanske annars hade tagit sig helt andra historiska uttryck som naturligtvis lett till en kanske *mycket annorlunda* serie påföljder. (Det är "ingen slump" att slump och *chans* är samma ord på engelska!) Den senaste utvecklingen på området "artificiell intelligens" har även börjat laborera med en "darwinistisk" mycket effektiv kombination av slump och enhet av "regler" för att kunna möta just "oförutsedda" situationer. Men vad har hänt med den *revolutionära* intelligensen?

3. "Slumpen skulle vara uttrycksformen för den yttre nödvändigheten som röjer en väg i det mänskliga undermedvetna (för att på ett djärvt sätt försöka tolka och förena Engels och Freud)" – André Breton, *L'Amour fou* (1937). Se även hans *Nadja* från 1928 som finns i svensk översättning.

4. Se "Brott och vildhet – Personlighetsmarknaden och det moderna upproret" i *Kristall – Surrealistisk upp-
vigling*, mars 1989.

5. En gammal kampmetod, som säkerligen kommer att få ojämförligt större aktualitet i framtida revolutionära

tilldragelser, är ryktesspridningen. Att vid strejker sprida ut rykten som t ex att företagets produkter består av något obehagligt (malda hundlik, daggmaskar eller radioaktivt avfall) har ibland varit mycket effektivt "trots" att det inte formats som uttrycklig politisk propaganda. Krissituationer vimlar naturligtvis av rykten som är omöjliga att spåra, och det handlar snarare om ryktets latenta riktning än om dess "sanningsvärde" huruvida den har en progressiv funktion. Dagens positivistiska vänster är naturligtvis en mager grogrund för en utarbetad metod av kritisk lögn. Den "revolutionära klassen" har däremot ett större sinne för *objektiv humor*.

6. Här eller någon annanstans är det på sin plats att referera till Freuds spekulationer om telepatins natur: "När jag drog mina tankar åt detta håll för mer än tio år sedan, kände även jag mig rädd för att vår vetenskapliga ton skulle vara i fara och ge plats åt spiritualism och mysticism i det fall ockulta fenomen skulle bevisas vara sanna. Jag tänker annorlunda nu; det tycks mig som om man inte har någon vidare stor tillit till vetenskapen om man inte kan lita på att den ska kunna acceptera och handha någon som helst ockult hypotes som skulle kunna visa sig vara korrekt. (...) Jag skulle vilja påpeka att psykoanalysen, genom att föra fram det omedvetna mellan det fysiska och vad som hitintills har betraktats som det mentala, har röjt vägen för accepterandet av sådana processer som telepati. (...) Man dras till slutsatsen att detta var den ursprungliga metod genom vilken individer förstod varandra, och vilken har skjutits i bakgrunden under den fylogenetiska utvecklingens gång av bättre kommunikationsmetoder genom tecken som uppfattas av sinnesorganen. Men sådana äldre metoder kan ha vidhållits i bakgrunden, och måhända de fortfarande manifesterar sig under speciella betingelser: exempelvis i folkmassor som grips av hängiven upphetsning. (...) Om telepati är en verklig process, kan man, trots svårigheten att bevisa den, förmoda att det är ett ganska vanligt fenomen. (...) Man kommer att tänka på den ofta förekommande rädslan hos barn, att deras föräldrar vet alla deras tankar utan att dessa har blivit uttalade till dem – en rädsla som är en fullkomlig parallell till, och måhända ursprunget till, vuxnas tro på den allvetande Guden" (Sigmund Freud, ur antologin *Psychoanalysis and the occult*)

(ur *Kvicksand/Surrealistisk upp-
vigling* 1, augusti 1989)

9. OFFENTLIGHET OCH NYFIKENHET

Den moderna offentligheten har ett *dubbelansikte*. Dess ena, "yttre" sida – förutom dess egenskap av *propagandaorgan* för det beständes ordning och förmedlare av borgerlig ideologi – är dess vidare anspråk på att *återge verkligheten överhuvudtaget*. Dess expansionistiska dynamik leder den också till att "belysa", det vill säga *omtolka, omforma*, eller rentav *ersätta* allt större delar av verkligheten med sin *egen* bild av den, och därmed reducerar den i enlighet med det beständes intressen, normer och realiteter. Därav dess alienerande men transcenderande karaktär – offentligheten tenderar

att "överträffa" livet, att ta dess plats eller konfiskera det.

Offentlighetens andra, "inre" ansikte, som är oskiljaktigt från det första, är dess "själsbild", den allt viktigare (och lönsammare) *avspeglingen av dess egna realiteter*, det vill säga *den egna självbetraktelsen* som blir alltmer narcissistisk och cyniskt eklekticistisk i och med de förödande effekterna som den borgerliga civilisationens kris och förfall tillfogar allt liv.

Ett av den moderna offentlighetens kännetecken (utvecklat ur dess *nedtoning av motsättningarna* mellan det givnas och samhällskravens tyngd och människans egentliga behov och begär, och mellan sig själv och den verkliga verkligheten) är dess *självreproducerande*, för undersåtarna mer eller mindre sofistikerade men *orodämpande förljugenhet* och underhållande manipulering av verkligheten och livet, dess *formalisering* och "estetisering" av allt den vidrör, och dess utnyttjande av godtyckligt utbytbargjorda kriterier i den impressionistiska, *tillfälligt passande* formens tjänst. Offentligheten bygger *kulisser* mellan oss och livet för att fånga våra liv i dessa, och kulturen spelar en central roll i detta.

Den överskottsalienation som resulterar därav mobiliserar, fås att delta och reproducera sålunda – till skillnad från den gamla borgerliga offentligheten och de forna s k kommunistländerna – som ett *normaltillstånd* i och av offentligheten på ett mycket aktivt om än för det mesta omedvetet sätt (men ibland också uttalat). Det offentliga är inte längre bara representativa institutioner och personer, utan även en "socialisering", ett medium, *ett språk i sig* med den egen, om än visserligen perverterad och torftig symbolik och logik som bygger på och tenderar att fungera som *surrogat* för den otillfredsställelse, den spänning och de djupa konflikter som annars upplevs finns i existensen, och *bedövar denna spänning* och tonar ner dess skrämmande konsekvenser genom att styra den i formaliserade, bekvämare värderingar, betraktelsesätt, beteenden och rentav kroppspråk. Detta marknadsmässiga språk är *allomfattande* ty det tacklar alla sinnen och förmår erbjuda en mängd olika, till och med motstridiga svar på livets frustrerade behov, sätt på vilka all äkthet och – om än relativ – frihet expropriaras, eller åtminstone neutraliseras i en ändlös reproduktion av de rådande relationsstrukturerna. *I offentligheten har skådespelaren och åskådaren blivit en.*

Offentligheten definieras annars av byteshandel av information, eller snarare av *prestationsmaximering* av information i den härskande ideologins tjänst och för kommersens skull, som genom sitt överflöd och fragmentarism bidrar till den *permanenta våldtäkten på sinnen* och därmed tänkandet. Även socialiteten blir bytesvärde (och personlig utbytbarhet blir en dygd); *bruksvärdena* av kommunikation och skapande alieneras därmot till offentlighetens marknadsanspråk.

Offentligheten uttrycker också och är *det beståendes utopi förtäckt som verklighetsbild i nuet*, där olika typer av myter utspelas och bekräftas som *undantag* som var och en kan hoppas fylla den avgrund som vi faktiskt bär inom oss, som är alienationens men också livets svårt urskiljbara avgrunder. Det är myter av ett nytt slag eftersom den offentliga sfären representeras

av materiella – sinnligt förnimbara – "gudar" som dessutom inger illusionen att de delar samma värld som vår egen *samtidigt* som berömmelsens "eviga". Funktionen är den samma, men måhända är suggestionen mer intensiv även om mer tillgänglig, åtminstone är den formella mångfalden och hastigheten det. Denna mångsidiga eller uppsplittrade "utopi" är olika upplevelser eller tillstånd (framgång, rikedom, lycka, kärlek, etc) av *konsumtionskaraktär* som är ständigt aktualiserade och återkommande möjligheter för alla de som inte lyckats uppnå dem. Det offentliga utopi är ett ekorrhjul där översta punkten visserligen ser ut som Livet, men där nedersta punkten *är* döden.

I egenskap av motpol är det moderna ungdomsupproret (efter dess uppkomst som utkristalliserat fenomen i 50-talets USA) nu integrerat i det moderna offentliga, och följaktligen tenderar också ungdomen att *försvinna* som separat socialt subjekt. Efter en effektiv *disciplinering av barndomen* och en snabb *expropriering av den pubertala sexualiteten*, befinner sig medborgarna i en permanent pubertet, eller pseudopubertet, ett *fryst uppror* parallellt med en *fryst ansvarskänsla*, vilka mycket väl kan samexistera i samma sociala grupp och ofta i samma individ. Aggressivitet och sexualitet stävjes i denna form till *icke-produktivitet* (i den mening att den gör all produktion av materiella och andliga värden till en reproduktion av marknaden själv), till en massage av den borgerliga ideologins blodomlopp mot dess kollaps inifrån. Offentligheten är total *averotisering* genom att *pseudoerotisera* allt.

Offentlighetens acceptering av det *oåtkomliga offentliga* som bilden av "evigt liv" genererar ett underförstått acceptering av något som ytligt sett liknar död, men som är alienerad icke-aktivitet, konsumtion av sinnenas permanenta distrahering, reproduktion av alienerat tänkande eller alienerad perception – parallellt med "konstruktiva" uttryck förstås – en sublimering som inte skapar utan accepterar och reproducera. Den *civiliserade vuxenheten* blir en fråga om skicklig men andligt suddig smidighet i flödet av givna sinnesintryck, åsikter och beteenden. En *initiation i döden*, som är livets förutsättning och kontrastgivare, skulle göra livskrafterna tydligare och därmed vara en kunskapskälla och en erotisk källa av ett allvar som inte den dödsorienterade offentligheten förmår intäcka. *Offentligheten är ett opium för folket.*

Även det omedvetna blir alltmer offentligt. Och i offentligheten finns framför allt *ingen natt*; dess rampljus tränger allt längre ned och *bländar* allt som kan tänkas lysa av egen kraft, livnärt av *överdos av repressiv avsublimering* i sin oupphörliga kamp att fylla all tystnad och överrösta livets alla ängsliga, desperata men också gåtfulla och underbara frågor. Offentligheten underbyggs av och främjar en i grunden *voyeuristisk*, det vill säga en för stunden mer eller mindre upphetsande men frustrerad och risklös, med andra ord en *kortsluten och impotent nyfikenhet*.

I de "värdelösa" områdena, i avgrunden och i natten finns den andra nyfikenheten som drivs av vad den omätliga törsten efter verklighet alltid lovat. Det är här den surrealistiska *närvaron* växer.

Den surrealistiska rörelsens grupp i Stockholm,

Aase BERG, Kajsa BERGH, Johannes BERGMARK, Carl-Michael EDENBORG, Bruno JACOBS, Jonas LUNDKVIST, Petra MANDAL, H Christian WERNER, Tomas WERNER.

(ur *Mannen på gatan* 1, 1991. Även översatt till norska i *Lønsslaven* 2, 1992 samt till engelska i Richardson & Fijalkowski (eds): *Surrealism against the current, Tracts and declarations*, London 2001)

10. Bruno Jacobs & Johannes Bergmark: ur KAMPENS VILLKOR

Kort före Andra Världskrigets utbrott, konstaterade Leo Trotskij korthugget att "Den internationella revolutionens utsträckta kris, som alltmer blivit en kris för hela den mänskliga kulturen, reduceras i sina grunddrag till det revolutionära ledarskapets kris (...)" (not: Kommunistiska manifestet 90 år, i *Övergångsprogrammet*, Sthlm 1977). Femtiotre år efteråt, och oavsett hur man väljer att värdera denne en av den Ryska Revolutionens främsta arkitekter, nödgas man ge honom rätt på åtminstone denna avgörande punkt. Hur man än väljer att ställa sig i förhållande till begreppet "ledarskap" i förhållande till den politisk/sociala utvecklingen, är det omöjligt att vifta bort denna det revolutionära tänkandets kris, vilken naturligtvis är relaterad till de mobiliserande revolutionärernas praktik (därav ordet "ledarskap") och till det subjektivas generella tillstånd och nivå, då liksom idag. Det är ingalunda en paradox att den dialektiska materialismens allra främsta representanter i så stor utsträckning kommit att alltmer behandla kärnproblem kring den subjektiva nivån och även betona sådant som behovet att se på saker "med kvinnors ögon".

Trotskij's arbete efter stalinismens uppkomst i Sovjet och i världens kommunistpartier kom att föra vidare den socialistiska revolutionära praxisen under förändrade förhållanden genom att formulera anpassade och förtydligade metoder att ur dagens erfarenheter och kamp utveckla en dynamik som länkar ihop dem med målet, det klasslösa samhället. Denna metod har dock sedan dess stött på allt större nya politiska problem (varav de viktigaste Trotskij själv förutsåg som "undantag") på olika nivåer som hittills inte på långa vägar lösts. Därav denna kris som förordat just den revolutionära medvetenheten, och gett den en slagsida åt knäfallande politik.

Före, och en bra bit efter kriget, dominerades arbetarrörelsen i de flesta avancerade länder av starka socialistiska och/eller kommunistpartier och fackföreningar vars politik i grunden blivit antirevolutionär, om än fortfarande frasaradikal och i skenbar överensstämmelse med de ursprungliga idealen. Arbetare var organiserade och aktiva i dessa, någorlunda skolade i någon form av socialistiskt tänkande, och de tog sina ledare för ärliga kämpar som skulle förverkliga denna socialism. En taktik kunde därför utvecklas som, grovt uttryckt, gjorde det möjligt för den konsekventa men redan marginella revolutionära minoriteten att ange handlingslinjer åt dessa arbetare i enlighet inte bara med deras behov, utan även med deras allmänna socialistiska förhoppningar, att röra på sig, trycka på sina konservativa organisationer, inse deras i grunden

samhällsbevarande karaktär och bryta med dem eller åtminstone tvinga dem att gå mycket längre än vad de ämnade. Så skulle denna kris kunna lösas, och det mesta talade också för denna lösning. Denna situation har dock urholkats alltmer, och den gäller knappast längre i ett land som Sverige.

Den "socialismens kris" som i dessa dagar utropats lite varstans är nog snarare bekräftelsen på den revolutionära medvetenhetens kris som rått åtminstone sedan 40-talet. Denna kris kanske rentav markerar slutet på en hel epok, eftersom den moderna revolutionära medvetenheten, under de gångna decennierna, faktiskt inte kunnat dra fördel av den sociala och politiska dynamik som annars kunnat ingjuta nytt liv i den, och få den att uppnå påtagliga resultat.

Om en revolution bör betecknas som ett regimbyte i riktning mot socialismen, förutsätter den också "massornas våldsamma inträde i den sfär där deras öde avgörs" (Not: Leo Trotskij: *Den ryska revolutionens historia*). Den revolutionära medvetenheten är då den som skapas ur kunskapen om vägen till det möjliga, eftersträvansvärda, klasslösa samhället och människans frigörelse baserad på gångna erfarenheter och den vetenskapliga iakttagelsen av olika centrala fenomen (klassernas utveckling och förhållande till varandra, statens klasskaraktär etc), d v s en övergripande kritisk inställning inriktad på förändring.

Det är en av nutidens största paradoxer att denna revolutionära medvetenhet sedan andra världskriget befunnit sig i en så utdragen och djup kris medan de objektiva förhållandena för dess mål och tillämpning är mognare än någonsin. Samme Trotskij skulle också förklara att om den internationella borgarklassen skulle överleva andra världskriget utan att trängas tillbaka av framgångsrika revolutioner, skulle alla revolutionära rörelser lida degenerering.

Den nuvarande krisen för den revolutionära medvetenheten har sedan dess mycket riktigt också kännetecknats av stora svårigheter i att möta nya fakta – som t ex världsbefolkningens katastrofala tillväxt – den politiska utvecklingen, i synnerhet i samband med revolutionära situationer, av svårigheter att homogenisera och inkorporera nya erfarenheter och inte minst nya, andra relevanta aspekter på det teoretiska planet (t ex Herbert Marcuses bidrag) hämta stödjepunkter och dra praktiska slutsatser av dem. Detta är en allvarlig brist som beror på att vänstern valt att betrakta sådana bidrag utifrån ett socialt eller ett klasperspektiv enbart, istället för att se dessa bidrags plats i den sfär som de i första hand måste refereras till (se t ex vänsterns totalt förvirrade och inte så sällan reaktionära attityd vad gäller "kulturen"). Den "moderna" vänstern har oftast varit synnerligen pretentiös och sett sig själv som enhetligt överordnad på idéernas nivå – som om just den var närmast sanningen – och helt enkelt saknat en elementär respekt för idéströmningar som kanske inte är direkt relaterade till radikal samhällsförändring, men som inte behöver sakna relevans för det. Ty det är just denna skillnad på nivå och syfte som ibland erbjuder berikande element och perspektiv.

/.../

Om marxismen, fr a efter Lenin, men med starka tendenser även innan, specialiserat sig på att förhålla sig vetenskapligt till kampens villkor, har anarkismen utgett sig för att vara specialister på att "överträda" dessa. Båda har däremot låtit sig drabbas av hårdheten i kampens villkor, den förstnämnda genom att göra

vetenskapligheten till en scientism och fientlig till begäret och inbillningskraften, och den andra, kanske än mer!, genom sin ultimativa idealism som gör att den står förvirrad, splittrad och handfallen inför varje maktinstitution och varje maktcentrerad rörelse.

Då vetenskapligheten övergick i scientism, slutade vänstern se begären som skapare av livsbetingelserna, tid och materia. Istället sågs samhället som en organism av ekonomiska maktstrukturer, där behov gavs en isolerat självständig plats, medan begären sås "tillkommer". Men den revolutionära dynamiken av relationen mellan behov och begär i revolutionen ligger i var medvetenheten om begärens övergång i en intersubjektiv förståelse, oavsett vilken sorts formuleringar som där må uppträda – oftast är den helt utan ord, i ett "tyst samförstånd". Vänsterns kris kan ses i ljuset av att den inte, gentemot de borgerliga och byråkratiska apparaterna, haft mod att förena dess "revolutionära medvetande" med dessa av begäret skapade medvetna önsningar. Exempelvis ignorerar Charles Fouriers "ompassionerade av människan", och inget större försök har gjorts att integrera det mänskliga begärets uttryck med de historiska erfarenheterna. Dessa erfarenheter både förfälskas och bortträngs av de socialistiska rörelserna, som infiltrerats av borgerlig ideologi, som stalinismen och socialdemokratien, vilka gör uppdelningen strikt och förkastar en uppmärksamhet som individualistiskt.

/.../

Den ekologiska rörelsen får nu en avgörande betydelse. Emedan vänsterns hållning fortfarande är förknippad med partidisciplin och samhälleligt ansvar, innebär ekologin nödvändigheten av en samlad global hållning som innefattar naturens behov. Man söker dock ofta förvirrat efter den gemensamma basen i denna moral; i vissa fall upprepas vänsterns oedipala förhållande till "radikala" regimer, tillämpat på naturen som en abstrakt och främmande, överordnad princip. Det finns dock starka tendenser till förståelse för en dialektik mellan naturen och människans egen "natur" eller ursprunglighet, "vildhet".

Det ekologiska medvetandet är ett språng i sättet att definiera mänsklighetens nuvarande kris. Den utgör dessutom en naturlig länk för att överbrygga den avgrund som finns mellan dagens civilisation och frustrerade behov, och en kvalitativt annorlunda framtid; en länk som påminner om begärets likadana funktion, och som är konkret och åskådlig, och dom belyser tydliga möjligheter och långtgående perspektiv och lösningar som rör även andra förhållanden än bara de ekologiska. Om Friedrich Engels påpekade att i om att människan blev medveten, även naturen själv blev medveten, befinner sig den ekologiska rörelsen, knappt utan föregångare, mitt i den medvetenhetens kris, som rent materiellt tagit sig uttryck i naturens förintelse – och därmed självförintelse. För då människan är naturens medvetna del, består hennes självkritik av hela naturens självkritik. Hon tvingas inse att hon, naturen, som medveten handlar utifrån dödsdriften och inte från sexualdriften. Naturen underkastas sin egen psykoanalys – för att förhindra självmord måste hon befrias från sitt samhälleliga överjag, från samlarmanin och från den oedipala tävlan. Omöjligheten av "realistiska" alternativ måste leda till en insikt om det "omöjligas" nödvändighet. En total hopplöshet framtvingar ett totalt hopp.

En ny, högre och aktualiserad form av "utopism" – eller varför inte kalla det realism – framstår alltså som ett tydligt krav från naturen själv. I denna tycks de utopiska respektive vetenskapliga attityderna finna gemensam grund. Det ekologiska medvetandet tycks dessutom utgöra den "mänskliga kärnans" motsvarighet i civilisationen. Medvetenheten om aggressiviteten och livskrafterna skulle därigenom kunna återfå sina politiska implikationer. Tänkandet ställs inför en ny situation då inte längre bara samhället, utan framförallt naturen står som grund. Ekologiska rörelser ställs inte bara inför uppgiften att "stoppa miljöförstörelsen" (så som frågan först ställdes av 70-talets "miljöförrelse") utan att inse motsättningen mellan naturens intressen och samhällets. Ty det är inte bara det kapitalistiska industrisamhället som i praktiken ifrågasätts, utan även ett tänkande som är äldre än detta, som kodifierats av den borgerliga filosofin (såsom av Hegel, enligt vilken den mänskliga "andens krig mot naturen" kunde vara "världens lag"). Den revolutionära medvetenheten sätts på ännu större prov då uppgiften för den är att omfatta och besvara hela denna problematik. Dess kris under de senaste 50 åren är kanske också avhängig detta problems vidd, även om det är bara under de senaste 15 åren som detta blivit alltmer uppenbart. Vad händer under sådana villkor med den "historiska materialismen"? Engels uttalande föregriper slutsatsen: klassamhället är inte bara människans utan också naturens förhistoria. Den nuvarande akuta naturens kris ställer kravet på ett medvetande som träder utöver samhällsramarna, som kunde kallas för själva naturkrafternas medvetande. Därav det synnerligen trängande behovet att återknyta kontakten med medvetandets relation till dessa naturkrafter i den andra änden av "förhistorien" – de sk primitiva folken och ursprungsbefolkningarna –, och av andra, bortträngda sidor av den mänskliga kulturens historia, möjliga förspel och uttryck i linje med vad de nuvarande behoven innebär och som direkt förmår återknyta människan till dessa naturkrafter.

Den mänskliga kärnan möter naturen på ett själsligt-andligt-kroppsligt sätt och inte som råmaterial för varor – "naturvaror" eller andra. Exakt vem som kommer att bli den mest drivande delen av den socialt förändrade kraften – det historiska subjektet – spelar inte så stor roll; djupet hos det ekologiska medvetandet blir hur som helst ett avgörande kriterium för denna: vildheten och det medvetna erkännandet och införlivandet av vildheten. Den personliga andliga-poetiska erfarenheten skulle följaktligen bli ett av villkoren för en social förändring! Detta är måhända den historiska paradox som kan förmå länka samman det revolutionära medvetandets rävsax mellan verklighetens oupphörliga vrål och det abstrakta begärets ständiga frustration, med den utopiska visionens materialisering gentemot det rådandes pockande monopol på frågeställningar.

"För det är i den överordnat sensibla zonen, där det fanatiska begäret efter frihet kolliderar med nödvändigheten av en viss ordning, som historien skapas som livskrafternas permanenta, irrationella och rationella dialektik."

– Vratislav Effenberger (Not: Le Sérieux des jeux, i *Bulletin de Liaison Surréaliste* no 4, (Paris dec 1971))

(ur *Mannen på gatan* 1, 1991)

Tredje avdelningen: Poesins testamente (sammanfattningar och upphöjdheter i en viss öken) 1995–2000

11. STEN, SAX ELLER PÅSE

I. Surrealismen är en socialism.

II. Med revolution avser vi ett paradigmskifte hos de mänskliga relationssystemen som helhet. Revolutionen uppfattad som maktskifte med oförändrat (om inte rentav ökat) tvångstryck avvisar vi. Då ett praktiskt-politiskt revolutionsprojekt som går fri från denna kritik för närvarande saknas, föredrar vi revolten – både termen och dess innehåll.

III. Surrealismens politiska perspektiv kan hursomhelst inte primärt näras av några filosofiska principer utan utgår från *den surrealistiska erfarenheten* som i hela sin vidd är en bipolär erfarenhet: å ena sidan *erfarenheten av misären*, dvs av lönearbetet, personlighetsmarknaden, frustrationens hemsökelse, hela den andliga och köttliga nöden, och å andra sidan *erfarenheten av poesin*, förälskelsen, verklighetens återförelse och tingens medbrotslingenskap.

IV. Surrealismen är en del av den romantiska antikapitalismen.

V. Det moderna är både det bästa och det sämsta som hänt människan – så måste vi kunna se det i egenskap av dialektiker. Hur ska vi finna samtidens specifika (och ofta subtila) öppningar och samtidigt förneka den i dess helhet?

VI. Andra teman som dykt upp i diskussionen, som vi misstänker är relevanta i relation till det politiska men inte kunnat komma överens om – eller komma fram till några hanterliga formuleringar om – inkluderar konsumismen, urbanismen, pornografin, pragmatismen, plikten, personligheten, bilismen, överbefolkningen, offerviljan, rättvisan, demokratin, religionen, historien.

VII. Vi bor i Sverige. Sverige har länge varit ett paradigm exempel på en välfärdsstat, där en stark socialdemokratisk byråkrati sett till att kombinera de svenska företagens rovdraft i tredje världen med den förförisk social trygghet hemma, att upprätta en nästan obruten fred mellan arbetsköparna och de mäktiga fackföreningarna, att skapa ett brett och lamt politiskt och kulturellt utbud av folkligt deltagande, som så träffande beskrivits med uttrycket “repressiv tolerans” och som utgör ett utmärkt exempel på *skådespel*. På senare år har vi dock befunnit oss i ett “Systemskifte”. Den relativa sociala tryggheten tas bort och klasskillnaderna ökar. Den nyliberala retoriken är i hög grad den officiella även inom arbetarrörelsen när välfärdssystemet privatiseras, bevakningen ökar, arbetslösheten är den högsta på årtionden och politikerna skänker bort den eventuella makt de haft till kapitalister som kallas “marknaden” och numera också till den Europeiska Unionens byråkrati. Den socialdemokratiska byråkratin, som förvaltade vissa demokratiska inslag och fragment av socialistiska värderingar, ersätts helt enkelt med den

marknadsbyråkrati. Och det civiliserade livets misär går lugnt vidare. Om vi förut upplevde en speciell poäng för oss att genomskåda och skandalisera samförståndet, så ter sig kanske det allra viktigaste nu vara att inte kompromissa i förkastandet av kapitalismen.

VIII. Ibland glömmet vi att vi vill förändra samhället.

IX. Och hur långt har egentligen civilisationens förfall gått? Vilka avgörande konsekvenser har det för förklaringsvärdet respektive verkningskraften hos resonemang och åtgärder ur den politiska sfären överhuvudtaget? Och i vilken utsträckning spelar dessa någon större roll för surrealisters motstånd och initiativ?

X. Vi tror hursomhelst inte på någon revolutions oundviklighet – angående samhällets öde är vi inte optimister.

XI. Vi hyllar utopiskt tänkande endast som poesi och som förankring för en annan mentalitet där begäret och det önskvärda står i centrum. Men det är inte otänkbart att vi alla skulle kunna bosätta oss i en fouriersk falangstär.

XII. Surrealismen har nog politiska konsekvenser. Den verkar implicera en avgörande kritik av politikens nuvarande gestaltning, och den borde också kunna lämna förödande originella bidrag till politiken. Den hittillsvarande socialistiska politikens misslyckande beror i hög grad på dess underskattning och åsidosättande av det *subjektiva* och av livets *helhet*. Det kan höra till surrealismens specifika bidrag att återinföra detta.

XIII. Vi blundar inte inför begärets destruktiva aspekt, utan vilken den konstruktiva ej kan tänkas. De samtids-trender som gör så – delar av den ekologiska, den feministiska samt av new age-rörelsen som därmed också förräder sin ekologiska, feministiska och andliga potential – avvisar vi. Vi tar inte avstånd från den erotism som med en känd definition “hyllar livet till och med i döden”. Vad vi villkorslöst bekämpar är vad Marcuse kallat den repressiva avsublimeringen, den nivellering – ideologisk eller kommersiell – som berövar begäret och erotikens deras potentiella dimension av helighet.

XIV. Samtidigt som vänsterns nedgång och fall redan föregått civilisationens, ser vi ingen anledning att inte vidhålla elementära socialistiska värderingar och giltigheten av en dialektisk-materialistisk analys, samt försöka rädda några specifika attityder och medel. Det gäller inte minst den tidiga socialismens själva anda av friskt obändigt trots och kompromisslöshet. Hur skall denna återupplivas idag?

XV. Vi påminner gärna om socialismens ambitioner att avskaffa religionen, kärnfamiljen, privategendomen, penningssystemet, könsförtrycket och staten.

XVI. Till dagordningen vill vi också föra t ex den revolutionära generalstrejken, självorganisering i alla dess former, och det globala utarbetandet av en ekologiskt planerad självförvaltning.

XVII. Man bör även påminna om att en kampsituation inte kan likställas med eller identifieras med dess ledar-

skap; det ska inte ges politiskt stöd. Surrealismen förbehåller sig rätten att hålla en oberoende ställning inför alla politiska rörelser.

Surrealistgruppen i Stockholm, januari 1995

Aase Berg, Kajsa Bergh, Johannes Bergmark, Carl-Michael Edenborg, Mattias Forshage, Bruno Jacobs, Ilmar Laaban, H Christian Werner

(svar på internationell surrealistenkät om politik 1994, ur *Stora Saltet/Surrealistiska sammanträffanden 1*, Juni 1995)

12. Carl-Michael Edenborg: MATERIA

Från tingets materia till kärlekens materia, från andens materia till språkets materia; ämnet för vår tidskrifts första nummer är svårt att specificera, i likhet med surrealismen själv. Vi som är tänkande materia har ofta svårt att tänka materien. När vi försöker, finner vi oss genast dömda till denna gamla uppspaltning som skär genom den västerländska subjektet: materien är icke-ande, mörker, död, ondska, det kvinnliga, den absoluta smutsen. Har vi likväl upptäckt att vi själva är tänkande materia, materiens ande, kan vi också upptäcka andens materia, som är analogin; så blir dialektiken medbrottsling till korrespondensen, kritiken till poesin.

Samtidigt värjer vi oss för associationer till ett annat mörker, vars större utbredande bådar illa: den påstått irrationella fascismen, med sin ideologi av ljus, renhet, hälsa, naturlighet, makt. Den fascistiska kroppen, om än antiandlig, är dock en immateriell, köttlös kropp, och *det främmande*, vilket materien vittnar om, är det yttersta objektet för dess aggression. Tvärtemot att peka mot fascism är materien i sin politiska funktion en kritik av den borgerliga idealismens förtryck i dess nuvarande form: konsumismen, tecknets mångfaldigande på bekostnad av det betecknade (den objektiva andens herravälde) och det socialas upplösning i en individualistisk likriktning.

Mot allt detta står materien som det absolut avvikande. De tabun som omgärdar den stärker dess kraft. Att den aldrig är oberoende utgör en provokation mot den liberala possessiva individualismen, som förväxlar kvantitet med kvalitet, stat med samhälle, frihet med pengar. Att materien genom sin negativitet talar till oss om döden och livets slösande sår sticker håll på vår humanistiska bubbla och den meningslösa nyttans och välfärdens tyranni.

När bristen på verklighet gör sig allt mer kännbar växer också behovet av myt och begäret till det underbara. All längtan kan exploateras. Den "nyandliga" reaktionen tar över kapitalismens produktions- och konsumtionsformer (mystiken blir varufetischism, den andliga marknaden koloniserar anden, personlighetsutveckling blir utilism och löneslaveri). *Poesin*, som allt sedan romantiken är ett ojämförligt rikare och mer revolutionerande svar på bristen-på-verklighet än ockultismen, och som inte strävar efter att neutralisera eller avleda begären, nöjer sig varken med anden eller materien. Ännu mindre vill den gå en medelväg.

Genom ett språk som satts i kokning av inbillningskraften förkroppsligar poesin åtrån till sann kommunikation, en åtrå som förnedras i masskommunikationens homogena samhälle. Den Digitala Andens cyberspace struktureras enligt det västerländska förnuftet: lagen om det uteslutna tredje generaliserad och undantagslös när tanken upplöses i en oändlig serie ettor och nollor – det kristna himmelriket "förverkligat" i en jättelik massageapparat för köttlösa kroppar, där änglarna sjunger halleluja för teknikens gud.

Å andra sidan kan vi inte lita på "kroppen" – en sentida uppfinning. Det är inte fråga om att försöka hitta en trygg utgångspunkt i till exempel sexualiteten, vilken, såsom ett stress- och alienationsbeteende bland andra i de självutnämnt postmoderna tiderna, reducerats till en form av tröstättning. Det kan tyckas som om surrealismens svar på nöden är otillräckligt, att dess betoning av människans avgrunds djupa bristfällighet och gigantiska begär och imaginationskrafter rimmar illa i den generaliserade narcissismens epok, där individen kan koppla in sitt nervsystem i ett världsomspännande datanät och inbilla sig vara en absolut digital ande. Surrealismen håller likväl fast vid sina principer och föreslår andra uppenbarelser, så som *leken – den objektiva slumpen – kärleken bortom allt förnuft – det absoluta avvikandet*. Till det surrealistiska uppenbarandet läggs här *också myten om materien*. Bortom gott och ont mumlar materien trots allt med oss i vår ynkedom och i vår förtvivlan över "skärmlivet" och den miserabla värld det döljer. Hellre förruttnelsen är baby-boomens friska leende, hellre sorgkanterna under naglarna än ja till livet.

Surrealismen föreslår andra uppenbarelser och därigenom ett annat samhälle, ett annat liv, en annan vardag. I varje genuint poetisk frukt finns fröet till förnedringens avskaffande. Genom att aldrig upphöra att genom kollektiv kreativitet och kritik skapa embryon till samfund tror vi oss bete oss enligt de krav som ställs på dem som önskar leva ansikte mot ansikte med vår tids katastrof.

(ledartext ur *Stora Saltet/Surrealistiska sammanträffanden 1*, juni 1995)

13. RÖKEN AV MÄNNISKANS VÄRDIGHET

Vi har sett Anders Carlbergs nationalismstöd, föräldramobilisering, militärtjänstiver, nazilogi, manlighetstjafs – alla vet vilket svin han är.

Vi har sett en film som hette *Gott om pojkar ont om män*, gjord av postvänstertanten Marianne Ahrne och rigida jungianen Rigmor Robert (för övrigt ledare för Carlbergs manlighetsterapi). I filmen konstrueras en jungiansk typologi över riktiga och oriktiga mans typer. De lyckade männen (så som kustjägare och poliser) har lämnat den kvinnliga sfären bakom sig och lärt sig positivt våld. Annars blir pojkar antingen fiolspelare eller filosofer, eller desperata nervvrak som mördar folk i krogköer.

Vi har sett der första spåren av kampanjen "Man 2000" som går ut på att skapa en mansrörelse lika stor som kvinnorörelsen. Drivande här är t ex Ian Wacht-

meister och ex-VD för ABB Lars Bern, vilket säger tillräckligt.

Man har kommit fram till orsaken till gatuvåldet och det mesta som känns besvärligt i dagens samhälle är bristen på överföring av gamla goda svenska normer män emellan (p g a kärnfamiljens upplösning, militärens bantning, invandring och därmed kulturblandning, och vad man ser som en femininisering och psykologisering inom skolan, socialväsendet och andra institutioner). En viktig del av det recept man förordar heter *det goda våldet*, våldet som är grundat på självövervinnelse och ställs i samhällets tjänst.

Allt detta är endast det nykonservativa värnandet om klassisk borgerlig ideologi; den vanliga antifeminismen, nationalismen, skräcken för oordning och uppror. Man har bara försett det med kittlande kosmetika, i form av opportunistiskt jungianskt flum och virrpannan Robert Blys pinsamma manliga omnipotensdrömmar, och iklätt alltihop en postmodernt medieanpassad form.

Det är bara en hopper bittra föredettingars nostalgiska tankeoreda, och vi ger naturligtvis inte ett vittne för deras enfaldiga normer och värden, deras ömkliga "identiteter" och perversa karriärer. Vi spottar på den unknå konstruktion som de kallar manlighet, som inte kan annat än krakelera och rämna i skakningarna från köttets och andens grundliga äventyr: det att bli *mänsklig*. Det krävs en hel del *brobränning*, en hel del *våld mot personligheten* (denna maktfullkomliga maknadsanpassade sprattelgubbe), en mäktig åtrå till *revolten* (det totala ansvarstagandets gamla och ständigt nya värde), för att öga mot öga möta den mänskliga bristfällighetens och passionens våldighet och bli kapabel till en genuin kommunikation och samhällighet, grundade på verkliga sociala behov och inte på underordning och prestige. Förräderiets väg ligger framför oss.

Redaktionen, november 1995

[Aase Berg, Carl-Michael Edenberg, Mattias Forshage, Bruno Jacobs]

(ur *Stora Saltet/Surrealistiska sammanträffanden 3*, december 1995)

14. Aase Berg & Mattias Forshage: SURREALISMEN I DEN YTTERSTA TIDEN

Efter en genomgången första årgång av *Stora Saltet* med abstrakta teman ska vi nu vända ut och in på oss själva i en tematisering av *surrealismen*. Och det är inte fråga om att försvara en tradition. Självförsvaret är bara ett sätt att fly utmaningar. Som om inte vi skulle vilja slitas sönder! Vi letar bara efter sättet att spåra upp och öppna sprickorna av det ännu verkligt okända, att tränga in i glipan mellan alla jävla åsikters enväldiga åsikt, att föröka oss som ett slags oförutsedda kön, uppfinna talet tre – och det är till surrealismen vi valt att ställa dessa frågor. Vi vill upptäcka hur problematisk, uppriparande och kanske skandalös surrealismen är i denna sorgliga tid, där undergångens tröskel hela tiden tycks skjutas precis framför oss

och vi fylls av daglig förtvivlan inför hur världen administreras.

I Sverige används fortfarande ordet *kris* för att få folk att acceptera att allt som rätteligen tillkommer dem tas ifrån dem, trots att den ekonomiska lågkonjunkturen är över och storföretagen gör rekordvinster. Men den svenska socialdemokratiens klassiska högerpolitik är bara en liten fasett av att kapitalets numera ohämmade barbari globalt tar sig mer och mer 1800-talsmässiga och brutala former. Vare sig man ser denna desperata cynism som blott den ärkepragmatiska gamla kapitalismens senaste utvecklingsform och landvinning, eller som ett sätt att krampaktigt krama de sista slantarna ur en sönderfallande ordning, så är det iallafall en kris i helt andra termer och på en helt annan nivå än den billiga krispropagandan gör gällande.

Men även om vi lever i en värld som till allt större del består av *sken*, så tar historien inte slut. Det ligger väl helt enkelt i de inhåvandes intresse att vi – i alla avseenden *utpungande* – ska tro att det bara kan finnas ett ekonomiskt system, att ideologierna är döda, att ingen avgörande förändring längre kan ske.

Det är en tid där handeln med *människor* brett ut sig mer än någonsin: så gott som alla mänskliga uttryck är kompromisser, försök att hantera sitt värde på den sociala och ekonomiska marknaden. Det man tidigare – med ett delvis bildligt uttryck – kallat *personlighetsmarknaden* har blivit alltmer bokstavligt. Den som inte är en "dynamisk person" som aktivt marknadsför sig på själva arbetsmarknaden, bedriver sin personlighet som ett affärskoncept, är alltså inte värd ett jota, och har frånsagt sig rätten till delaktighet i samhället; rätten till materiellt stöd, rätten till samhörighet etc, just det man trodde samhället var till för att erbjuda. Den som inte är en sådan "dynamisk person" med ett värde som kan räknas i reda pengar, heter med den gängse terminologin "loser". Det torde vara här man kan efterspana spår av mänsklighet. Här kokar såren och här råder en tystnad; här får giftet tala.

Och det är tydligare än någonsin i vår tid: surrealismen bör man snarare söka i containers, i de skitiga parkerna, på drägghaken, på den blåsiga sjön eller i den leriga skogen, än i böcker, utställningar och tidskrifter.

Missförstå oss inte. Det är sant att vi ger ut en tidning, att vissa av oss t o m får ge ut böcker på "riktiga" förlag. Vi balanserar därmed på randen av en avgrund, och det finns ingen anledning att underskatta risken att någon eller alla av oss kommer att snubbla och falla in i kulturmarknadens fadda kommers- och prestige-cirkus. Med den här tidskriften vill vi hålla distansen – äcklade snarare än ilska – till den sfären. Ta det som ett hot: med nöje kommer vi att hjälpa det glupska livet på traven i sina förödande avsikter. Hellre vrålet från horder av desperata zombies än rimmad vers eller politisk retorik.

Men vad är surrealismen i den yttersta tiden? Då och då blir vi besvikna och vill förkasta dess begrepp; automatismen, den objektiva slumpen, det absoluta avvikandet, kärleken bortom allt förnuft, osv; antagligen för att vi en gång tagit dem till oss som om de vore *lösningar*. Och visst kan man tillåta sig att vara så naiv ibland, men när åren går visar det sig att existensen och civilisationen är problem som består. De surrealistiska begreppen löser ingenting, men de fortsätter att utgöra zoner där något intressant kan uppstå.

Inför det här numret begrundade vi tillsammans, i form av en studiecirkel, surrealismens grundteman. Det

tycktes som åtskilliga av dem stelnat till orörliga sanningstecken/ platta myter i en viss version av surrealismen som vi själva till stor del både lärt oss i och odlat. Dock verkade i dessa fall intentionerna för de tidiga surrealisterna ha varit helt andra. På den tiden framstod surrealismens landvinningar som i sig hot mot den borgerliga ordningen, inte minst med en polemisk kraft att omedelbart kunna ersätta hela den estetiska och ideologiska sfären, konsten, litteraturen, livsåskådningarna. Tyvärr visade sig detta alltför optimistiskt, och dessa sfärer levde kvar, till den grad att vi idag har kompromissat väldeliga med dem. Vi tror inte längre att surrealismen kan ersätta och upplösa dem; vi kan rentav själva fördjupa oss i försurrealistiska och postsurrealistiska frågeställningar och verksamheter. Vi accepterar individuella konstnär- och författarskap, vi accepterar personliga reservationer, vi accepterar inomtextliga frågor, semantiskt jidder, semiotiskt pysel, relativiseringar utifrån historiematerialistiska, psykoanalytiska, feministiska osv perspektiv. Och likafullt är vår eländighet ett viktigt framsteg. Vi betonar vikten av att slakta prestigen, befläcka våra namn och sabotera hela systemet av försvarsmekanismer; vältra sten mot personligheten för att möjliggöra mänskligheten. Men det innebär inte några garantier: i vår tid kan vägran vara en framgångsrik pose, självdestruktivitet ett lyckat skådespel, total oregerlighet ett vinnande affärskoncept. Lita inte på oss – vi gör det allra minst själva. Men vi tänker iallafall inte låta oss luras av *Stora Saltets* växande prenumerantskara och goda vitsord: vi är inte briljanta. Det enda vi har att komma med, förutom ett teoretiskt och politiskt gnäll som kan vara ett gott snäpp brutalare än andras, är en anspråkslös påminnelse om det som kan vara glimtar av ett mänskligt sätt att leva; leken, kreativiteten; världens återförtrollning i leken och den objektiva slumpen; det outsinliga tjetet från drömmarna och automatismen. Och kanske kan vi med denna tidskrift sätta myror i huvudet på en eller annan halvdöd marsvinshjärna (oss själva inte uteslutna), plantera en eller annan rubbning eller kortslutning.

Den yttersta tiden: rasande och obegriplig men ändå märkvärdigt banal och förutsägbar. *Surrealismen i den yttersta tiden:* oresonlig, kompromissande, konspiratorisk, förvirrad, enfaldig, blodtörstig. Möt den hos lemurererna, på de blodfläckade bakgatorna eller i de parker som ännu är fula!

Stockholm, augusti 1996

(ur *Stora Saltet/Surrealistiska sammanfallanden 5*, september 1996)

15. Eva Kristina Olsson: ur LIVETS UPPLÖSNING AV FNASKEN SOM SVÄLJER MAKTEN GENOM SIN KULTUR

Jag och dom, att meningen jag och dom kanske är mer ett vi, en förtvivlan-längtan, än den rådande vi-känslan som saknar identitet och med det är helt egoistisk.

Att den demokrati vi befinner oss i är en maktens kastrerade pervertering av vars och ens subjekt lika stympande som vilken konservativ diktatur eller

konservativt radikal diktatur eller socialistiskt radikal diktatur som helst. Men med den skillnaden att vi idag är grundlurade. Lurade i vårt hela vara att vi skulle befinna oss i den största frihet till liv. Möjligheten till uppror har därmed blivit en förblindad fjärl som stöter sina vingar mot den skenbara demokratin. Den oföränderliga demokratin bortom världen. Den idealiserade demokratin. Estetismen i Sverige idag.

/.../

Jag försvarar naturligtvis inte den mänskoförödande konsekvensen av narkotika i vårt samhälle, eller ekonomiska brott, eller våldsbrott. Det är bara det att äcklet av denna pseudokamp fastnar i magen och att det andra genomflödet – möjligheten av ett annat vara – inte längre tycks finnas i medvetandet. Eller att det ändå finns i utomparlamentariskt medvetande. Eller möjligtvis i medborgarparlamentarism. Bortom makten och estetiken. Det verkliga medvetandet i den verkliga demokratin. Alltså tillbaka i den tänkande mänskan igen, hon som inte ges någon plats, som inte hittar något gömställe när jorden nu är genomletad. Alltså står kampen nu i den egna kroppen de stunder smärtans hela vidd står öppen i klarhet. Smärtan är inget man kan hänvisa till ett privat plan vilket görs i vårt samhälle. Smärtan är bärare av en allmänmänsklig tragedi och står för ett bortträngt levande vars botelse bara kan nås genom en helt annan samhällsstruktur. Det är en annan slags smärta än den som framspringer ur dialektiken i spänningen att vara levande hud-subjekt. Det är inte heller den lekande mänskan på TV, där det bara avspeglade samhället ges ett fåtal stereotypa lekmönster. En mänska inordnad i värde i sin offentliga privatism (observera parallellen till maktens estetiska paradigm), aldrig risk för något oväntat, andandes, eget hotat håll i strukturers samtals kropp. Aldrig det helt obegripliga. Denna totala likhet med maktens struktur blir än mer total, eller helt synlig, när dessa maktens män och kvinnor, speciellt de så kallat intellektuella (mej ger de så gott som aldrig intrycket att de i egentlig mening tänker eller är en kännande kropp) visar sej på TV uppbärande dessa spelets mönster i ett program som t ex Röda rummet.

Det är detta, du får kritisera, påvisa gärna! = den totala toleransen, men på så sätt att det saknar egentlig mening, att det blir estetiskt begränsat.

/.../

Om dessa uttryck kvävs finns inget hopp om en värld med mänskligt liv. Endast den totala dödsspiralen. Demokratins förtryck. Undergången.

Jag menar det. Inte på det sätt som de som sitter med överstinna magar och i rapningar utsäger att det är livets ordning. De svaga går under, de starka segrar. Men den här gången åker också de segrande med, men först dör naturligtvis de kännande. Att vi befinner oss i en dold perversion reflekterar de stinna inte över. Eller för dessa är perversioner det naturliga. Makt är det naturliga för dem. Det är det inte för mej.

Den estetiska makten är bärare av en ideologi insnärjd i mutor av välstånd och välfärd (som den alltid varit), men som idag i en förlängning bär den totala utarmningen. Och detta pris ska vi tvingas betala för deras övertäckta död. Deras övertäckta liv.

Egentligen tror jag att det i grunden bottnar i en snedvriden ideal individualism. Däri ligger ju också möjligheten att i så hög grad utsuga varje individ. Män-

skan stående vid brantens rand. Kampen om att vara någon själv. Att till varje pris bevisa sitt värde.

Det sorgliga är – ingen ser den som dansar, men där ligger också möjligheten i vår tid.

(ur *Stora Saltet/Surrealistiska sammanfallen* 5, september 1996)

16. SKRIKET I SÄCKEN

I.

Vi förkastar kapitalismen. Kapitalismen är ett system av utslagning och förtryck som förgiftar de sociala förhållandena i varje mening. Den borgerliga ideologin förpestar det andliga klimatet med sin fördummande och lögnaktiga verklighetsbild och sitt förakt mot det mänskliga tänkandet och uppfinningsförmågan.

II.

Vi avvisar allt som hindrar människolivets hela förverkligande. Detta liv stjäls ifrån oss innan vi lärt känna det. Vi anar det bara genom spår och rester av frihet, skönhet och spänning.

Surrealismen är splittrad, eftersom den inspireras av dessa splittrade erfarenheter. Vi vill utvidga och ge dessa fragment ett sammanhang, *mer verklighet*. Det är också en kamp mot ett trångsynt tänkande som bara ser till det kortsiktigt nyttiga och välbekanta ytliga. Detta tänkande skiljer oss från varandra och från fantasin. Glimtar som inspirerar till handling finner vi t ex hos det onda, obegripliga, utopiska, vansinniga, rasande, motsägelsefulla, osv, men också i det goda, det banala och det värdelösa.

Det är inte fråga om en rangordning, utan om att öppna blicken för *helheten* av alla tänkbara önskningar.

III.

Surrealister har ägnat sig åt filosofiska, politiska, konstnärliga, moraliska eller vetenskapliga sysslor, men surrealismen kan inte reduceras till någotdera.

Surrealismen är en tradition som förmedlas av människor organiserade i en rörelse. Den har en särskild anda och erfarenhet. Genom sin historia har den alltid ägnat sig åt det poetiska fenomenet och dess problematik, och den har strävat efter att göra poesin till något som finns överallt.

Surrealismens målsättningar framträder i dess rörelseriktning. Den tänker på ett utopiskt sätt; den försöker föreställa sig allt som är åtråvärt. I denna besvärjande och poetiska verksamhet finns en frigörande funktion: när man kritiserar den rådande ordningen får tanken liv och ingrodda tankemönster kastas över ända. Det åtråvärda kräver revolt.

Surrealismen börjar alltid med själva livserfarenheten. Det är i spänningen mitt emellan att känna eländets hela smärta och att uppleva det underbara, som surrealismen består i sin värk. Det är en ständig angelägenhet för rörelsen att med alla medel utforska människan med hennes kreativitet, elände och frihet, hennes sociala och antisociala böjelser.

Surrealismen uppviglar och planterar nya andliga rubbningar.

IV.

Surrealismen är kanske inte originell i sin radikalism, sin upplysning eller sin romantik. Men den har fyra särdrag som skulle kunna vara unika: dess kollektivitet, dess traditionsmedvetenhet, dess moralism och dess kunskapssyn.

Kollektiviteten, traditionsmedvetenheten och moralismen angriper det individualistiska jaget. Genom att sätta in sig själv i ett visst sammanhang skall man störa och åsidosätta jagets herravälde. På det sättet är surrealismen rena motsatsen till en individualistisk kultur där man slår sig samman enbart för att tjäna individernas personliga intressen.

Den surrealistiska gemenskapen vill utgöra ett embryo till samfund. Denna samhällighet bygger på att de sammanlagda individuella energierna kan överträffas och dessutom ta helt andra, genuint oväntade och onyttiga vägar. Kritiken mot det individualistiska jaget handlar alltså om att släppa lös den revolutionära kreativiteten och poesin som upptår mellan människor, inte om disciplin och schematisk solidaritet.

Den surrealistiska kulturen präglas av en uppmärksamhet på linjerna bakåt, både begärsfylld och konfliktfylld. Det rör sig om att tillgodogöra sig erfarenheter från ett trettiotal länder och åtta decennier av skapande, forskning och aktivism inom den surrealistiska rörelsen. Och vidare att ständigt upptäcka en urgammal tradition av den mest djuplodande frigörelseanda: den försurrealistiska traditionen av fantasibesatta och radikalromantiska konstnärer, tänkare, profeter, poeter och rörelser. Inte minst gäller det att spåra upp en sådan tradition inom det egna språkliga och geografiska området.

Olika ställningstaganden som gjorts under surrealismens historia och dagliga liv gör kollektivet till en moralisk instans. Det handlar inte om att gruppen dikterar individernas agerande. Men gruppen kan ge möjlighet till ett grundläggande avståndstagande i relation till den rådande ordningen, till större radikalism och skärpa genom stöd och kritik, och ge en chans att bevara anständigheten och värdigheten.

Särskilt svårt och intressant är det när det handlar om den i snäv mening kulturella sfären. Konst, litteratur, musik eller kritik är blott uttryck bland andra som vissa av oss ägnar sig åt, och som vi sätter en hel del av det specifikt surrealistiska hoppet till. Som marknad och struktur sprider den bara en mer prestigefylld variant av samma liknöjdhet, illusoriska alternativ och reklam för den rådande ordningen som massmedia. I fråga om detta väljer enskilda surrealister givetvis olika handlingsalternativ. Men surrealismen själv står i total motsats till den borgerliga kulturen med dess jippon och kampanjer, dess institutioner, dess prestige, kollegialitet och pajkastningar.

På det moralisk-politiska planet handlar surrealismen mycket om att göra motstånd mot att realpolitiken blir den enda politiken. Den revolutionära kampen är mycket mer än bara de mest kortsiktiga brännande frågorna som gärna leder till propagandism, censur och socialrealism.

Genom sin tonvikt på moral utgör surrealismen också en motståndsficka mot den moraliska reaktionen: mot familjen, mot nationen, mot religionen, mot puritanismen.

Surrealismens kunskapssyn fäster stor vikt vid att behålla det ambivalenta – gentemot det sunda förnuftet och den vetenskapliga logiken som strävar efter att göra världen entydig. I kombinationen av dialektiskt och analogiskt tänkande ser surrealismen den mänskligaste, lekfullaste och livligaste vägen till kunskap.

Analogiskt tänkande: *att tolka världen och existensen genom jämförelser* enligt gammalt mystiskt mönster. Dock att göra det *utan metafysiska försväranden*; att upplåta sig åt erfarenheter, undersöka systematiskt, bara inte tro (på gud, transcendentia verkligheter, själen osv).

Dialektiskt tänkande: *att odla ett historiserande konfliktperspektiv*. Vi förespråkar även en *kritisk vetenskaplighet* (eller snarare pseudovetenskaplighet eftersom det rör sig om att anamma vetenskapens särdrag utan att delta i dess kultur), det vill säga experiment, analytiskt sinnelag, noggrannhet i observation och tolkning, saklig dokumentation, självkritik. Men allt detta parat med antiakademism, moralism, poetisk känsla, aktivism och respekt för perifera, outgrundliga eller slumpmässiga kunskapsvägar.

V.

(Konsten har aldrig varit en huvudsak för surrealismen, och är det allraminist idag, när konsten som sfär är uppenbart degenererande och tömd på poetiskt sinne och dessutom exploaterar mänsklig frihet och kreativitet. Vi vänder oss emot att det mänskliga skapandet institutionaliseras till förmån för de få, och vill istället hävda konstens möjlighet att utgöra oberoende kollektiva forskningsprojekt. Inför den upplåsta konstnärnsrollen reagerar vi som gemene man: det dumma, det sterila och det pretentiösa blir inte bättre bara någon kallar det konst. Känslan av att världen är rikare än vad vi ser är allas angelägenhet, och konstens. Vi skulle vilja kunna beskriva vår ståndpunkt i förhållande till den nutida konsten, men lyckas dock inte uppåta nog intresse för det.)

VI.

Man kan betrakta den surrealistiska traditionen som vidmakthållandet av en anda som förenar en uppsättning teman: kärleken bortom allt förnuft, drömmens märkvärdiga innehåll, vardagslivets glimtar av poesi, slumphenomen (såväl torftiga som nådiga). Andra viktiga områden är automatismen, lekarna och experimenten, erotik, drivandet.

Kan vi hoppas något idag från dessa klassiska surrealistiska teman och tekniker? De har för många av oss förut framstått som magiska maskiner med kraft att ersätta de ekonomiska, filosofiska och estetiska sfärerna. Men vi aktar oss idag för att se dem som lösningar, även om de fortsätter att frammana oförutsägbara och underbara saker.

VII.

Vi finner det också självklart att surrealistisk aktivitet idag och i Sverige inte kan vara vad som helst som traditionen erbjuder. Samtidigt som vi försöker problematisera våra förutsättningar har det vi gör spontant en viss riktning, som i jämförelse med andra surrealistiska grupperingar kan tyckas bitvis originell. Det handlar likafullt mest om olika betoningar och nya slutsatser av traditionen än om brott mot den.

Framförallt har vi en stark dragning till det konkreta och materiella, det sinnliga och dokumentära.

Inte minst vår iver att skylla all religiositet och esteticism har fått oss att fokusera på det materiellt givna. *Mer verklighet*; att upptäcka det som verkligen finns på gatan. Att leta upp detaljer och sammanhang, än notoriskt systematiskt, än berusat inspirerat, än klumpigt slumpmässigt, som understryker verklighetens outömlighet och frigörande potential.

Samma hopp sätter vi till de imaginära bilderna; just eftersom även de är konkreta, sinnliga och hemsökande. Men vi vill också understryka att dessa bilder inte behöver vara visuella, som de vanligen är i den surrealistiska konsten och diktingen, utan lika gärna audiella, taktila, eller i form av delaktighet i föremålets materia och än mer språkets materia/fysik.

Vår strävan att alltid understryka materialiteten och immanensen hos det poetiska har fått oss att lägga tonvikt på den hörnsten i den surrealistiska traditionen som är lekar och drivande, och på intresset för föremålen och för staden. Dessutom vänder vi oss nyfiket till naturen och till en låg materialism, som betonar det onyttiga och värdelösa. Medan den traditionella surrealistiska fantasins och bildskapandets landvinningar lätt låtit sig utnyttjas av den officiella konsten och litteraturen, och än mer av reklamindustrin, fäster vi nu blicken vid det överblivna, totalt främmande och oanvändbara.

Mest konkret har detta tagit sig uttryck i en utforskning av stadens *värdelösa platser*. Men det är också kopplat till betoningen på mer verklighet i understrykandet av *det mänskliga*. Som ett svar på personlighetsmarknadens utbredning, där vi idag uppmuntras att designa vår personlighet och styra vårt liv som ett affärskoncept, finner vi större anledning än någonsin att hota, lura och trakassera jaget, blotta oss i vår mänskliga motsägelsefullhet, ohanterlighet och varför inte löjlighet, utsätta oss för tillfälligheternas spel, lättjans tomhet, avvikandets ångest, kollektivitetens imperativ, kreativitetens tvångstankar och verklighetens förvillelser.

Formeln är, först som sist, *mer verklighet*.

Januari 1999

[osignerad – antagligen skriven främst av Bergmark, Edenborg, Forshage, Kasamatsu, Jacobs, Nenzén & Osorio, men sannolikt även av Berg & Lundgren (som sedermera reserverade sig) och eventuellt andra]

(ur *Lucifer/Objektiv paranoia*, Stockholm 2000)

17. Mattias Forshage: BROTTSTYCKEN OM VANDALISMEN – DET ASOCIALAS SOCIALA RELEVANS

*På Nova Semblas fjäll, i Ceylons brända dalar,
varhelst en usling finnes, han är min vän, min bror*
Bengt Lidner

Bara den som skänker helheten av sin människa åt samhället deltar verkligen i det: bara den som inte håller tillbaka sin småaktighet, sin barnsliga vägran, sin ilska, sina idiotiska infall och oresonliga önsningar. Den som understryker detta så kallade asociala, eller förbehåller det en snäv social sfär, för att fungera mer

frikionsfritt i sällskap, är inte mer social än andra, utan bara mer förljugen: en dålig reklamfilm för sin person. Och som sådan mindre social. Det som förmedlas är inte deltagande, öppenhet och nyfikenhet utan bara ett eller annat förutbestämt budskap, ett eller annat funktionssätt. Propaganda för något givet, eller för det givna som helhet.

Varje akt av vandalism är inte nödvändigtvis vacker, god eller rekommendabel, men dock alltid motiverad och socialt relevant. Den uttrycker lika mycket den generella nivån av bortträngningen – och bristen på allmänt delade kulturella former för överträdelse – i den aktuella samhällsformationen, som elementära individuella behov av avvikelse. Med det sagt tänkte jag försöka hålla tillbaka det mer eller mindre banala sociologiserandet och psykologiserandet som man så lätt hamnar i inför dessa ämnen. Jag vill hellre utforska vandalismens politik och fenomenologi.

Avvikelse: handlingskraft som inte ställs i nyttans tjänst: muskelglädje: förtvivlan, tröstens omöjlighet.

Ofta citeras Bakunins kända maxim om att lusten att förstöra också är en skapande lust. Många av hans godhjärtade anarkistiska efterföljare ser dock detta bara polemiskt och villkorligt: i relation till just det här repressiva samhället är förstörelselustan god för att sopa rent så vi kan bygga upp något helt nytt och bättre på dess ruiner. Man måste dock se längre än så.

Intet är så medryckande och gripande som spåren av en våldsam reaktion på genuint mänskligt lidande. Även de ohyggligaste brott bleknar i jämförelse med de känslor av bottenlös desperation som man föreställer sig som nödvändiga för att möjliggöra demsamma. Allt är möjligt. Bottenlöst, bottenlöst. Men om man kan stå maktlös inför att föreställa sig de väldiga känslor som utlöst vissa terrordåd, lemlästningar, självstymplingar, så på mer vardaglig basis kan man värmas i hjärtat av den mänsklighet som röjs i de småaktigaste nidingsdåd. Att måla över och riva sönder information, ställa vidriga saker i vägen, försätta serviceapparater ur funktion, avreagera sig på inredningen, det är ofta så förbannat långsökt, påhittigt, nedrigt.

Urbaniteten understryker alienationen, är ekologiskt ohållbar och på alla plan parasitisk till sin natur. Samtidigt är den mer social än andra levnadsformer då den minskar den sociala kontrollen – fjättrarna vid de traditioner och normer som man föds in i – och underlättar verkligt avvikande. Den som förkastar både familj och skrä är sant urban och kan ta socialt ansvar: avvika, gå vilse och upptäcka tillräckligt mycket för att ha något att bidra med till den sociala gemenskapen.

Givetvis finns det mycket destruktiv utlevelse som i själva verket bara är ett sätt att bevara eller upprätta en hotad kontroll, att injaga skräck för att få tillgång till status och makt. En stor del av manligheten hos oss är just detta. En stor del av beteendet hos dem som samlas för att slå vakt om denna manlighet: nazister, MC-gäng, mafiosos, poliser. Egentligen är detta inte alls frågan om destruktivitet, utlevelse, frihet, lust utan bara om rationalitet, våld, makt, kontroll.

Jag såg en sorgsen människa som var så full att han knappt kunde gå, men till varje pris skulle trakassera den muskelbyggde och salongsberusade grabben som var hans kärleks nya kavaljer, outtröttligt trotsande oändliga rader av fredliga avhysningsförsök. Till sist, efter plågsamt lång tid, fick han så sitt kok strykt så blodet stänkte. Vilken fruktansvärd passion! Fördummad av alkohol och vägledd enbart av sin bottenlösa sorg hade han ingen annan utväg: det enda sättet att alls fortsätta leva var att driva saken till sin pets, så att yttre ting stod för slutet. Utan blod var ingenting verkligt.

Han hade förstås kunna dricka sig medvetlös i tysthet. Det skulle ha varit mindre socialt, mindre romantiskt, mindre uttrycksfullt; han skulle ha varit mindre samhällsmedborgare.

De odrägliga kommer att förbli odrägliga. Frågan är bara om de har något att lära ut eller ej.

Å andra sidan, de som bryter samförstånden för att de är så måna om sin person och om att allt ska gå riktigt och rationellt till kommer sannolikt att missa det väsentliga. Rationella konstruktioner av situationer är bara till för att de självgoda ska få utöva kontroll. De framhäver sin person genom en olidligt banal typ av nonkonformism. När det bjuds kaffe vill de ha te. När de ogillar ett ord så vägrar de förstå tills det bytts ut mot en synonym de föredrar.

Det värdefulla i det sociala kommer inte att äga rum genom beräknande besvärlighet, utan genom att man skapar förutsättningar för det oförutsedda.

Antagligen är inget våld legitimt. Men den psykologiska och sociala desperation som väcker och ibland kanske t o m nödvändiggör våld är ändå ingen rationell process som inväntar legitimering. Många lägger sig vinn om att rationalisera och legitimera sitt eget våld men förkasta våld i allmänhet. Det ser vi å ena sidan hos bolsjeviker, antifascister och dylikt, å andra sidan hos stater med deras polis och militär. Uppenbarligen hamnar man då lätt i godtycke, självbedrägeri eller rena svepskäl. Men det finns också några få som gör tvärtom: de kan inte tänka sig att acceptera några andra bevekelsegrunder än rationella, om våld då inte låter sig legitimeras på något hållbart sätt är det alltid absolut förkastligt. En sådan oresonlig radikalpacifism har åtminstone fördelen att vara kontraintuitiv, provocerande och hyperradikal. Risker är givetvis att den lämnar den samhälleliga våldsutövningen intakt när den drar allt våld över en kam.

Själv är jag också en notorisk pacifist. Men det är viktigt, ja livsviktigt, att göra misstag, att inte inskränka sina handlingar till det man vet låter sig legitimeras. Ta risker, stå till svars för dem efteråt. Det kommer att visa sig att vårt samhälleliga liv kommer att frigöra sig enbart genom radikala handlingar som tedde sig omåttligt förhastade, överdrivna eller som rena villfarelser. Eller, för att bli övertydlig, rent destruktiva och kanske till och med blodtörstiga.

Vem med hunger efter liv är inte blodtörstig?

Olika grupper av avvikare presenterar olika grader av utmaningar. Mest slående är de som håller sig för sig själva: etniskt sammanhållna klickar, punkare och skinheads, allehanda ungdomsgäng; som finns mitt ibland

oss men vägrar kommunicera på de gängse villkoren. Den liberala verbaliteten med sin notoriskt förhastade ytliga konsensus biter inte på dem. Illistigare är de som ser ut som vem som helst men i själva verket är lojala med en annan kultur, vilket de inte behöver avslöja med en gång och ibland rentav kan hålla hemligt så länge det går. Jag tänker på många homosexuella, religiösa, kommunister, fascister och diskreta dårar. De kan ofta på ett hisnande sätt avslöja det illusoriska i ytliga samförstånd, sprida insikten om att allt inte är vad det tycks vara, och i bästa fall rentav få liknöjda medborgare att skräckslaget ifrågasätta sin egen personlighet.

Men de som utgör de kanske mest suveräna avvikarna eftersom deras alienation tycks oändlig är alkoholisterna, knarkarna, dårarna, tiggarna. Mindre än andra grupper har de någon intern gemenskap. På ett påträngande, outtröttligt, ofta lika utmattande som svårbegripligt, sätt tar de sig an att kommunicera med även de mest ovilliga medmänniskor, både vara drastiska sanningssägare och praktisera ett avslappnat oändligt kallprat. De utmanar var och en, och väcker känslor hos alla de ansätter. Det är antingen klassolidaritet eller klasshat uppifrån (det senare ofta som en notorisk irritation över smutsen och förnedringen), det är ömkan, munterhet eller obehag, det är den ständiga konflikten mellan driften att vara social och längtan efter att få vara ifred. Alkoholisterna, knarkarna, dårarna, tiggarna är stendumma eller geniala, sympatiska eller otäcka, de är glada, utleda, ledsna eller arga; och vilket av detta de än är är de påträngande; de är genuina samhällsmedborgare.

Vore inte sådana grupper av notoriska avvikare därför helt enkelt mer välförtjänta av medborgarlön än de ogina kverulerande horder av anonyma löntagare som ondgör sig över deras bettlarvärv?

Avvikelse: det kreativa, kommunikativa behovet av självskapande och självförnekande, av att verkligen kommunicera genom att antingen vägra kommunicera eller kommunicera på en helt annan nivå än den givna. Behovet av att ta avstånd, och samtidigt närma sig genom att kommunicera sitt avståndstagande, och ta risken att utsätta sig för reaktionerna på det.

Bräckligheten är en dygd. Vi kommer alltid att ha fel. Det vi kan göra är att blotta vår meningsslöshet och oändliga felbarhet, jämte våra innerliga fantasier och önskningsar, våra outtröttliga försök att förstå och genomskåda. Om vi verkligen inlåter oss med andra människor, vilket inbegriper att lämna blottor, att avvika och att utmana, är vi verkligen människor själva. Och det kan vara förutsättningen för resten.

[sommaren 1999]
(ur *Lucifer/Objektiv paranoia*, Stockholm 2000)

Fjärde avdelningen: Det revolutionära projektets pånyttfödelse (konvergenser och interventioner i den nyvaknade politiska sfären) 1999-

18. (ur URBS NOCTURNA 2)

Krossa monarkin!
Ägg på polisen!
För en rationell kritik av kapitalismen!

[November 1999]
(ur *Urbs nocturna 2*, december 1999)

19. (ledartext till LÖSDRIVAREN 1)

I ljuset av nolltoleransens och privatiseringarnas utestängningspolitik, den långt gångna moraliska reaktionen och de ännu mer långt gångna fanatiska kompromisserna;

försvara just det som fortfarande ter sig som eviga värden:

Revolt	kärlek
nonkonformism	poesi

och svära evig fiendskap och vaksamhet mot dessas oföränderliga fiender:

- * **familj**
- * **pengar**
- * **nation**
- * **religion.**

Återvända till den hemsökande fantasins skrämmande löften.

(Det är faktiskt inte lätt att svara på frågan vilket medel som valts av flest för att oåterkalleligt manifesteras sitt behov av att vara mänsklig: genom dikter eller genom desperata politiska aktioner. På många sätt är de varandras motsvarigheter. Men medan de desperata politiska aktionerna mest tjänar som rörande påminnelser om att något måste göras till varje pris, har dikterna mer att förmedla av vad som behöver göras, varför, vad det kan leda till. Därför att poesin är att stå rasande och naken inför dessa frågor utan någon som helst kompromiss med vad som verkar realistiskt eller fördelaktigt för en själv. Inga enkla svar, annat än dessa enkla påminnelser som anständigheten bjuder i en sönderfallande civilisation, kärlekens råa styrka, och därav makten att formulera de svåraste och mest engagerade frågorna som kan ta form.)

(ur *Lösdrivaren 1*, 29 juli 2000)

20. (ledartext till LÖSDRIVAREN 2–3)

Att vara surrealist är brottsligt bara i en djupare bemärkelse. Det är en brytning med en groteskt snäv verklighetsbild, en uppgivet pragmatisk *common sense* och med den förbannade lojaliteten i alla dess former med det här samhället: inte minst den jävla omsorgen om sin egen bekvämlighet och lättja, sin plikt känsla och sina prestationskrav, sitt marknadsvärde på både arbetsmarknad och personlighetsmarknad.

I ett land som Sverige blir man inte fängslad bara för att man är surrealist. Å andra sidan är det just i ett land som Sverige självklart att det är mycket av den konspiratoriska brottsligheten lika väl som den mest småaktiga vandalismen som man som surrealist är solidarisk med, ibland också delaktig i.

Att en av denna tidnings redaktörer nu sitter fängslad – dömd av tingsrätten till 2 1/2 års fängelse för uppvigling [obs egentligen ”anförande av våldsamt upplopp”] i samband med EU-toppmötet i Göteborg, men sedan två månader i häkte och fortfarande där i väntan på ny rättegång i hovrätten – beror inte på det faktum att han är surrealist, annat än det allmänna förhållandet att surrealisten med nödvändighet står på det mänskligas sida mot kapitalet, och därför lätt hamnar i sådant sällskap, ger uttryck för sådana åsikter, begår sådana handlingar, som polismakten har som sin verkliga (men långt ifrån alltid juridiskt formella) uppgift att slå ner med alla medel.

Genuint surrealistisk verksamhet kan alltså förknippas med såväl kravaller som vilka som helst strategier för störandet av varseblivningsvanorna. Det det kommer an på är poesin, som vi länge nog känt oss ensamma om att snoka efter, efterlysa, tilltvinga oss av reaktionerna på misärens misär. *Lösdrivaren* delas ut på gatan och vill blotta den poetiska undervegetationen i de geografiska strukturer som makten sniket putsar på som vore de salongsfärdiga skrytmöbler. För att göra detta har de satt ut pissnöduiga hemmafruar bakom fönster, poliser, väktare och andra huliganer. I dessas händer har man satt mobiltelefoner, shoppingväskor, batonger, daimstrutar och hundar. Är alla dessa människor, är alla dessa föremål inte kusliga tecken för en och samma sak. Att den mänskliga kreativiteten tillbakavisas och försmås. Att man till och med ibland finner sig vara en pissnödig osv och alltså vaktar hela systemet mot sin vilja av ren fantasilöshet. Polariseringsringen är global. Överallt växer inhägnaderna, dit endast de privilegierade är välkomna, minorna kan vara synliga, men också osynliga. Överallt sätts gränser för fantasins möjligheter. Innom oss liknar detta en väldig tvestjärt inuti en blommas kalk. En labyrint en astronomisk cementkalender.

Lösdrivaren rider inte mot solnedgången, den är en sadlad sol med länderna rispade av den dialektiska sporen. I sina sprickor lämnar den efter sig en doft av kanelpudrad spökdimm. Vi låter oss fogligt överskyfflas med gödsel igen då utbrytningsförsöket misslyckas.

Är då förälskelse och vandalism det enda som återstår? “Det finns inga lösningar utanför kärleken” vågade surrealisterna bruka upprepa. Å andra sidan är kärleken själv oändligt problematisk. Det är kanske det som gör den värd något. Förvisso är den inte heller en lösning. Vad är en lösning? Är kärleken själv bara den mest dynamiska trovärdiga skenlösningen? Eftersom alla andra skenlösningar bara är skenbara sken-

lösningar. Ideologi. Man står inte ut i längden. Man kan inte stå ut.

Stockholm 2001 08 07

(ur *Lösdrivaren/ Oförsonlighet Lösdriveri Poesi 2–3*, augusti 2001)

21. (...Denna sommar är det en skam att vara journalist...)

Den globala eliten, societeten och statsöverhuvudena har blottlagt sin politiska och sexuella neuros som är den svarta (läs anarkistiska) bölden på den vita oskulden (läs demokratin). Låt oss inte gå in på denna hotbild. Den som skjuter skarpt mot stenkastare ska betecknas som våldsverkare. Denna logik är internationell, och gäller både i Palestina och i Sverige. Surrealismen ställer sig på de sociala upprorens sida gentemot dem som förespråkar lugn på hemmaplan. Men upproret kräver inte bara gatstenar utan också vapen, t ex underbara instrument mot miserabla handelsvaror. Poesin är ett sådant vapen – rebellens vägar är outgrundliga.

Denna sommar är det en skam att vara journalist, d v s att iakttä verkligheten istället för att delta i den. Det aktiva borgerliga subjektet utgörs av polisen och eu-topparna. Det passiva av pressfotografen, åskådaren och analytikern. Vi dyrkar inte handlingen och förkastar inte eftertanken, men om den betraktande människan inte engageras av världen och reagerar på den är hon just ingen människa utan en evig journalist oberoende av orättvisor, önsknings och kärlek.

KE SO

[Kalle Eklund, Sebastian Osorio, Stockholm 2001 08 11]

(ur *Lösdrivaren/ Oförsonlighet Lösdriveri Poesi 2–3*, augusti 2001)

22. M Forshage: OM MODERNT STADSLIV I ALLMÄNHET OCH GÖTEBORG I SYNNERHET

FINNS DET FORTFARANDE LIV I STÄDERNA?

Den kamp som försiggår i allt som händer i vårt samhälle är flerdimensionell. På ett visst sätt handlar det alltid ytterst om en kamp om kontrollen över mervärdet, men den är ömsesidigt beroende av andra integrerande fronter: kampen över kontrollen över vars och ens tid, över produktionen, över livsmedlen, över tänkandet och fantasin, över kroppen etc.

En front som blivit alltmer akut på senare år är kampen om det sociala rummet. Medan det förut varit självklart att olika samhällsklasser, och olika samhällsklassers olika kulturer, präglade olika platser, så strävar

kapitalet nu efter att låta sin rent kommersiella kultur undantränga allt annat.

På 80-talet hade vi den sk yppifieringen som med stadsplaneringen som medel drev ut folk och folkliga aktiviteter från stadskärnorna, genom att liksom äta upp städerna inifrån och ersätta torg och brokiga stadskvarter med inglasade köpcenter, kontorskomplex, övervakningskameror och väktare. Under den följande perioden var det sedan inga problem att låta lågkonjunkturen motivera alla slags försämringar och inskränkningar i människors rättigheter. När så konjunkturen nu vänt skall verket fullbordas. Och eftersom det numera råder så gott som konsensus över hela det etablerade politiska spektrat om brutal nyliberal ekonomi så går det geschwindt.

Idag finner folk det djupt rimligt att alla detaljer i gatubilden som kan störa turister och andra investerare måste rensas bort, att olönande verksamheter som föreningsliv, lekplatser etc inte kan få rum, att människor som inte är ute efter att konsumera inte kan tillåtas röra sig fritt. Särskilt inte som de sistnämnda ofta ser osnygga ut och därmed även i det avseendet hör till kategorin investeringsstörningar. Till råga på allt finns det flera grupper inom denna kategori som har en stark benägenhet till vandalism, protester eller bådadera.

Stadsbilden är reducerad till en marknadsplats och till en levande reklamfilm för samma marknadsplats. Alla är och föreställer nöjda konsumenter. När situationisterna under 50- och 60-talen utvecklade sina ideer om skådespelssamhället så var det en ansträngning för att förstå hur hela det sociala livet kommit att invaderas av de kapitalistiska marknadsrelationernas inautenticitet. Det är hårdare tider nu och såpass avancerade teoretiska resonemang verkar ofta rentav skjuta över målet: det är vanligen inte längre så subtilt att människor strävar efter ett meningsfullt liv men mäter detta och agerar enligt sakernas sken i en helt inautentisk vardagslivssfär som är autonom men uppbyggd enligt marknadens principer. Vardagslivets autonomi och strävandena efter ett meningsfullt liv är förlegade, nu mäts allt sådant åter i ren oförställd varukonsumtion, rena och oförställda marknadsvärden.

Jag menar då att en av dagens allra mest avgörande kampfronter, åtminstone i urbana områden, är den mellan ordning och heterogenitet.

Ordningen är kapitalets vision om ohämmat konsumerande, upprätthållen genom hårdhänt social utslutning, nolltolerans och jippokultur; heterogeniteten är en ohelig allians av allt/ alla som därmed trängs undan: ungdomsgång som hänger istället för att köpa kläder, skivor, öl och vara glada; dårar, knarkare, gammaldags alkisar och allehanda uteliggare; fattiga, förbannade, aktivister, kufar, ligister.

Visserligen förutsätter ohämmat konsumerande en viss ordning, så kapitalets vision saknar inte mot-sägelser. Tokreor och vattenfestivaler försöker organisera ett utsvävande moment i den ordnade konsumtionen. Men för att inte utsvävningarna ska bära för långt behövs förstås alltid butikskontrollanter, patrullerande poliser och företagarföreningar som slänger ut alla som inte hör hemma, alla som inte har råd eller lust att shoppa, alla som inte platsar i reklamfilmen, alla som tar sig friheter. Den till synes godartade vision om karnevalisk, folklig kultur som ryska litteraturvetare, brittiska historiker och allehanda efterföljare till dessa har närt är inte harmlös; det segerrysiga kapitalet kan ingalunda hantera en folkmassas passioner utan måste

alltid sätta in övervakning och repression. Seriosa utsvävningar ställer varje människa inför sina verkliga önskningar och existentiella villkor, att uppfinna kollektiva former av utsvävning hotar alltid den illegitima makten.

HEJA VANDALISMEN MEN LEVE KRAVALLERNA

Som strategier mot denna massiva homogenisering/ utestängning tycker jag att det finns anledning att uppvärdera och uppmuntra all slags vandalism och även det mest korkade eller sorgliga av brokigt gatuliv. Det finns alltid en nyttig utopism i att leva som om man fick leva. Det finns ingen anledning att låta något enskilt moment i förverkligandet av den stora globala köpfesten att genomföras friktionsfritt. Det finns småsegrar i klasskampen i alla former av bredare spontant folkligt umgänge och alla minskade vinster.

Därför är det också i mina ögon en nödvändighet att försvara och uppmuntra kravaller.

En kravall är alltid

1. en radikal urladdning som drastiskt ökar fältet av möjligheter.
  2. utsvävande förstörelse av privategendom och kapital överhuvudtaget
  3. (lokalt och momentant) totalt upphävande av den allmänt rådande ordningen (i rättsligt/ polisiärt avseende liksom socialt/arbets- och konsumtionsmässigt).
  4. nästan alltid är det också en samtidigt direkt och symbolisk attack på både själva kommersens och själva ordningens främsta emblem: skyltfönster och poliser.
- därtill bör man vänta sig
5. radikal uppfinningsrikeedom och humor
  6. någorlunda brett deltagande och uppkomsten av spontana demokratiska former

Ur detta perspektiv står det klart att kravallerna under toppmötet i Göteborg var djupt otillräckliga och kanske delvis missriktade. Men att i detalj sälla, moralisera och taktiskt värdera handlingar födda ur legitimt raseri hos maktlösa människor med drömmar om en ny och annorlunda samhällsordning är knappast den angelägnaste poängen att göra.

Men när ett anslutande raseri utlöser en unik våldsutövning hos statens representanter som har alla resurser de önskade sig och är utbildade för att med lugn och förnuft hantera oanade krissituationer, då finns förstås ingen anledning att tuga. Man undrar bara om denna terror mest sannolikt var individuella överilningar eller om det var ett välplanerat led i den imponerande polisinsatsen för att helt krossa planering, infrastruktur, mötesplatser, legitimitet, styrka och hopp hos de flera tiotusentals demonstranterna. I det förra fallet innebär det att man kan bli nyckfullt skjuten för vad som helst, i det andra att den motståndsvåg man skönjer i västvärlden nu nått fram till att väcka en klart mer massiv repression än tidigare. I båda fallen innebär det ytterligare håll i den västerländska demokratin som redan tidigare till stora delar var ett föga övertygande skådespel.

Vår främsta poäng måste dock vara att brännmärka den blodtörstiga konformistiska mobb som därefter rasat på gator, arbetsplatser och givetvis allra mest i massmedia.

DET FULASTE KADAVRET

Givetvis fanns flera av oss, liksom majoriteten av våra vänner, i demonstranternas skara. Men ur ett övergripande perspektiv har kollektivet av demonstranter inte gjort annat än vad som väntades, liksom de opålitliga journalisterna, de cyniska politikerna och de brutala poliserna. De som verkligen betett sig uppseendeväckande illa är den förbannade allmänheten.

Med allmänheten menas givetvis inte folk generellt. För att tillhöra allmänheten ska man inte bara hamna utanför varje skara av aktörer, utan man måste också fränkänna sig sin individualitet och göra anspråk på att vara blott en representant för denna allmänhet. Ens tankar och känslor anses då för objektiva. Massmedia tillhandahåller inte bara all nödvändig bakgrundsinformation för att bilda detta förment objektiva omdöme utan passar vanligen också på för säkerhets skull att rakt ut skriva hur folk ska reagera och tänka. Så fort man ifrågasätter massmediebilden (utifrån analytiskt tänkande eller rena misstankar likaväl som utifrån specialkällor, förstahandserfarenheter eller rykten) distanserar man sig från denna konsensusobjektivitet och etablerar sig som ett särintresse. Därmed förklaras man också osaklig, subjektiv, egoistisk och notoriskt opålitlig. Är verkligen svensk konsensus så mycket mindre effektiv än de storskaliga censursystemen i östeuropa var?

Gängse politisk konsensus i Sverige brukar annars vara den hårdföra meshumanismen. Den karakteriseras enklast som den tillsynes bakvända övertygelsen att medlen helgar ändamålen. Bara man håller sig till vad som kallas de "demokratiska spelreglerna" (dvs koncentrerar sig på lobbying, sätter sin tilltro till parlamentet och partierna, argumenterar sansat och vänligt och erkänner de etablerades auktoritet, betar sig ihärdigt fredligt och lyder polisens minsta vink om man någon gång i undantagsfall skulle hamna någonstans där de inte vill ha en), då är man god oberoende av vad man har för politiska mål. Om man däremot använder någon form av direkt aktion, särskilt om man bryter mot lagen men egentligen också så fort man visar någon som helst aggression, då är man en extremist och ligist som ska lära sig veta hut, en antidemokrat och varför inte en fascist, helt oberoende av vem man är och vad man eftersträvar.

Men denna mycket enkla åskådning får problem i samband med sådana här konfrontationer.

När det helt öppet visar sig att statens representanter är långt mer aggressiva, våldsamma och t o m olagliga än någon annan lyckats bli, så håller inte längre det förenklade fokus på de använda metoderna. Istället måste man ge dem obegränsade befogenheter i själva upprätthållanden av ordningen, därför att själva ifrågasättandet av ordningen i sig likställs med det kaos och våld, den radikala omfördelning av makt och egendom som det skulle kunna möjliggöra. I varje liten krissituation är var och en som inte solidariskt försvara den rådande ordningen (och dess representanter) en extremist, en antidemokrat och varför inte en fascist.

FLER STRATEGISKA SLUTSATSER ATT DRA

I ljuset av ett sådant undantagstillstånd är det väl antligen dags att sluta bekymra sig så förbannat om hur allt man gör ska te sig i allmänhetens ögon.

Allmänheten har inget resonerande omdöme och inget minne. Den hämtar lika listigt som välvilligt hela

sitt perspektiv från de dagliga nyheterna. Många av de som vänder sig till allmänheten känner förvisso till detta och vet att allmänheten inte nås på gator, torg, arbetsplatser, skolor och allmänna kommunikationer, utan via journalister. Därför lägger de ner största delen av sin möda på att informera, smicka och vädja till journalisterna.

Massmedia är som vanligt ute efter att med vilka medel som helst försvara vilka ståndpunkter som helst som väcker starka känslor och ger dem legitimitet som folkets röst. Massmedia är därför fundamentalt obekrämliga och oresonliga. Väldigt få journalister har alls en position att publicera ett eget omdöme, för att inte riskera något försöker de snarare göra sig till neutrala tolkar för det som från början tycks dem vara den åsikt som väcker allmänhetens konformistiska engagemang. Ibland är den bilden dock inte ett raskt okontrollerat hopkok utan en medveten produkt. Har man ett propagandamaskineri som polisens visar sig vara de få gånger de satsar hårt på det är det ingen match att få massmedia att påstå vad som helst. Har man mer begränsade resurser som vi så kan man aldrig utnyttja massmedia utan bara utnyttjas. Alla dessa mödor för att hålla journalister informerade och dessutom på gott humör är bortkastade jävla mödor. Och allmänheten är förstås inget att arbeta långsiktigare med. Ena veckan filantroper och polis-kritiker, andra veckan fascistoida polisälskare; ena veckan välvilliga jämställdshetsivrare, andra veckan dreglande machos; ena veckan arbetarklasssolidariska, andra veckan högermoralistiskt rasande över varje klasskampsytring.

Så länge det finns egna kanaler så borde vi inte ge någonting åt massmedia. De svälter förmodligen inte ihjäl av det men vi kan lägga arbete på fruktbarare ting. Och monstret allmänheten kommer att rasa mot oss när vi visar vårt rätta ansikte i åtta eller nio fall av tio, men i det tionde kommer man gå man ur huse för att delta i kravallerna.

(ur *Yelah* # ? & ?, även spridd på hemsidor och avtryckt i *Sjukjournalen* # 4, 2002)

23. 23 SITUATIONISTISKA VARNINGAR TILL EN AKTIVISTMILJÖ

av Sven Situation

SITUATIONER

och hur de uppmuntras eller avvärjs inom politiken

1.

Erkänn situationer! En situation är ett ögonblick när omständigheterna är så ovanliga och så förtätade med möjligheter att inga vanemässiga sätt att agera är riktigt relevanta. Vad som helst kan hända. Poängen är att motstå de psykologiska försvarsmekanismer som med ytlig cynism, bristande vakenhet, eller ren förnekelse, försöker reducera allt till något redan välbekant, istället för att upplåta sig åt det okända, kliva in i flödet och tvingas improvisera.

2.

Skapa situationer! Alla verkligt ovanliga händelser kan rucka folk ur deras givna dagliga bana i skådespels-arbets-konsumtions-livet. Ofta är det inte de största gesterna som bär längst. Var och en vet hur många högljudda gester runtom en som man spontant uppfattar som kommersiella jippon, tröttsamma konst/teaterhappeningar eller ointressant fyllekaos. Kravaller har numera också en given plats i skådespelet (fast dem ska man akta sig för att ge upp hoppet om...) Istället kan det vara mer givande att experimentera med små rubbningar: t ex att leka, stoppa in fel i masskommunikationen, detournera reklam och andra budskap uppifrån, att prata med främlingar fast man inte är full eller kristen, att göra godtyckliga fel i normalt dagliga färdigheter som shopping, dialog med tjänstemän o dyl. Vilda fackliga åtgärder på arbetet kan vara ett annat sådant fält: om man kan ifrågasätta order och rutiner, kräva millimeterrättvisa och bokstavslenligt följande av instruktionen istället för att vara lydiga och/eller pragmatisk, så skapar man i bästa fall ett läge där ingen vet vad man får eller måste göra. Vanlig kriminalitet, spektakulära aktioner och diverse ordningsstörningar kan också ha sådana funktioner, men är ännu lättare att vifta bort och brukar sluta förutsägbart med att polisen återställer ordningen.

3.

Utvidga situationer! Möjligheterna i en situation kan fortsätta divergera och bilda nya konstellationer som fraktaler om man lyckas obstruera återställandet av ordningen och istället bredda situationen till allt fler människor. Att delta i en situation är att delta i en vild strejk, från ens medverkan i skådespelet/den sociala fabriken, och beroende på omständigheterna gärna även från lönearbetet, och som varje vild strejk måste man sträva efter att utvidga den till en generalstrejk.

4.

Nog med den **kortsiktiga målinriktadhet som vill etablera disciplin** i kampen och vifta bort alla påhitt, ifrågasättanden, känslor, allt diffust och allt kaotiskt som ovidkommande nonsens. De kortsiktiga mål man därigenom vill forcera fram är ju för övrigt sällan annat än byråkratiska eller propagandistiska mål! Som anarkister brukar vi ju påstå att medlen och målen måste stå i överensstämmelse med varandra. Då måste vi en gång sluta lägga upp våra projekt som ackord, försäljningskampanjer eller straffarbeten. Experimentera, undersök och ifrågasätt så mycket mer. Släpp in och utgå ifrån vars och ens reella kreativitet, vars och ens udda påhitt, vars och ens otillfredsställda behov, nyfikenhet etc. Politisk verksamhet kan rymma och uppmuntra verkligt liv i så långt högre grad. En kamp som inte alienerar sina deltagare skapar långt fler möjligheter till situationer. Det som kan komma ur dem är ofta långt intressantare än de mål man först hade utsett. Att sträva efter effektivitet är i de flesta lägen (men ej alla) framförallt en träning i byråkrati, disciplin, i att lägga band på sig själv och varandra.

5.

Att fylla dagarna med politiska möten och plikter torde vara **en lika sträng och effektiv inrutning** som att gå till ett arbete fem dagar i veckan. Flexibiliteten är något större, men också stressen, och hopplösheten eftersom det rör sig om ett "fritt val". Den minimala fritiden blir

lika föga fri, lika inriktad på återhämtning av arbetskraften genom pliktskyldig vila, pliktskyldiga sociala plikter, evigt likadant öl-drickande och kanske någon pittoresk hobby. Att försöka leva på allvar, att ta sina önskingar och idéer seriöst, att vara vaksam för att upptäcka och utvidga möjliga situationer, kräver att man åsidosätter den överordnade princip som ens tid struktureras efter, vilken den än är.

6.

Sitt inte still och upprätthåll en position. **Driv, promenera**. Utan konsumistiska ursäkter, utan praktiska mål att förflytta sig från A till B. Flödet av människor och stämningar i den urbana miljön bär på oöverskådliga fält av erfarenheter att göra och potentiella situationer. Den som planlöst vandrar ser den geografi och de möjligheter som finns bortom stadsplaneringens, arbetskraftstransporternas och köpfestens disciplinerande och strängt utilitistiska skådespelsstad.

AKTIVISM SOM SKÅDESPEL OCH IDEOLOGI

7.

Gör inte aktivismen till plikt och arbete. Fortfarande är det många som ser politisk aktivitet som ett slags nödvändigt ont som de med stolt plikt-känsla och själv-uppoffring tar på sig och vill ha respekt och beundran för, medan de i själva verket bara gjort det till ett arbete bland andra. Politisk aktivitet måste vara en böjelse, den desperata begäret att ända friheten och orättvisorna och återupptäcka det mänskliga, det samhällseliga, det kreativa. Inlärdd pliktmoral och arbetsmoral förvandlar hos alltför många denna impuls till bara ett nytt arbete och en ny pseudoreligiös ideologi (helig sak) att förvalta sin egen underordning under, att åsidosätta sina önskingar och behov i tjänst hos. Att åstadkomma samhällsförändring ska vi göra för att allt kommer bli så jävla mycket roligare sen, inte för att någon ska minnas oss med beundran – och särskilt inte om vi aldrig åstadkom någon! Kom ihåg att utträkning är kontrarevolutionärt.

8.

Gör inte aktivismen till stil och personlighet. En politisk subkultur är föga mer än en konsumistisk livsstil bland andra, skådespelets variant av att vara radikal, ett fartigt hörn på personlighetsmarknadens massa. Det degraderade vardagslivet handlar för unga människor framförallt om att göra en serie konsumistiska val vad gäller stil. Så tar man sig an ett knippe åsikter och kan utan tvivel utträta åtskilligt i det politiska arbetet. Men så fort man tröttnar (ofta ganska snabbt) är det bara att haka på en annan stil som verkar roligare, verkar stämma bättre överens med ens kära personlighet, eller verkar mer exotisk och personligen utvecklande. Eller också kan man inte ens komma på någonting som verkar roligare eller mer spännande utan håller sig kvar av brist på fantasi, av krass omsorg om uppnådda sociala positioner. I båda fallen handlar det bara om att hitta sin plats i tillvaron, sin lilla nisch i utbudet av degraderade vardagsliv. Att uppfinna en ständigt radikalare kritik, skapa oförutsedda situationer och äventyra det rådande överallt, är givetvis knappast intressant om man har sin aktivistidentitet med alla dess attribut att slå vakt om.

Även de senaste och till synes bångstyrigaste tendenserna blir på så sätt trygghetsfunktioner: vardagskriminalitet, maskning, arbetsvägran och allmän olydighet anammas nu som identitetsbärare och uppmontrar en fragmentiserad politisk praktik som billigt ger den hängivne aktivisten en smickrande självbild. Hur mycket torftiga begär efter små individuella latheter, nycker, unnanden och önskeuppfyllelser har vi inte internaliserat rakt av från reklamens och uppfostrans svinaktigt anspråkslösa föreställningar om ett gott liv. Antagligen behövs det långt mer strategiskt risktagande och risktagande strategier: genom att föra samman de bästa elementen av vardagsrevolt till en strategi för att underminera både sin egen och det socialas matris för reproduktion av kapitalets relationer, genom att utmana varje social trygghet – både ens egen, ens kompisars och de konsensusartade bland andra människor – så öppnas dörrarna mot det okända och mot oväntade samhällskonfigurationer.

9.

Sociala center, som är så populära i de moderna teorierna, måste mer få karaktären av högkvarter, bandithålor, utgångspunkter för drivande, experiment, konfrontationer och aktioner, istället för att bli trygga andrahem där subkulturella och aktivister enas i radikal sysslöshet som i princip skiljer sig från vanligt livlöst vardagsliv bara genom reformer (i och för sig viktiga men patetiskt anspråkslösa) som att man slipper snuten, föräldrarna och grannarna.

10.

Röstning genom plånboken, så kallad konsumentmakt, är helt enkelt den liberala marknadsekonomins alternativ till den kanske otidsenliga parlamentariska röstningen. Denna liberala röstningsmetod må vara faktiskt något verkningsfullare än den parlamentariska, men därtill helt utan demokratiska inslag. Det reella innehållet, att förvalta sin egen förnedring, bjuda ut sina medel inte ens till den som bjuder högst, lämna in vapnen på polisstationen, är detsamma. Aktivister fäster ofta märkvärdigt stor vikt vid löjeväckande lågintensiva bojkotter av ett urval mer eller mindre godtyckligt valda företag och produkter. Som om det inte vore samma kapital som vinner på dem i slutändan, samma kapitalistiska ekonomi och samma varuskådespel de representerar och smakar av. Somliga gör identitetspolitik och ideologi av att bojkotta vissa varukategorier (t ex veganismen) och införlivar alltså denna ärkeliberala kampmetod djupt i sitt eget kött och psyke. Men för de flesta torde den här strategin spela sin viktigaste roll som enkel subkulturell markör, genom att hålla reda på vilka märken man skyr manifesterar man att man är invigd i den sociala koden. Glöm aldrig att de märken som inte väljs bort är emblem för exakt samma kapitalism, och att den enda radikala strategin på en marknad är att inte betala.

11.

En modern kravall är för många intet annat än en fotbollsmatch – mellan de sittande mästarna (snuten) och de eviga käckä utmanarna som aldrig har en reell chans. Ren underhållning. Den attityden torde inte bara stå att finna bland åskådare utan också bland åtskilliga deltagare, som alltså bara spelar en självpåtagen roll och inte är några deltagare. (Här talar vi inte ens om den oändliga vidden av fega, torftiga och/eller

självgod kommentatorer, som drar slutsatser från ett tryggt bås för att främja sin egen offentliga image.) Poängen är att förvandla deltagarna till deltagare, att se kravallens potential som ögonblick av koncentrerat liv och förtätade möjligheter. Och givetvis att gå vidare, genom att å ena sidan följa alla infall som kan vidga situationen till oanade fält och nya element i verkligheten, å andra sidan bredda basen, skapa dominoeffekter och fördjupningar genom att hitta sätt att engagera potentiella deltagare eller stödgrupper bland förbipasserande, dels bland dem för vilka det ligger nära till hands att flamma upp när det hettar till; ungdomsgång, kriminella, lösdrivare och mångsysslare, vidare bland alla horder av konsumenter som skulle kunna ruttna på cirkusen när som helst bara för att de är plågade, uttråkade, har för lite stålar, för trista jobb och för torftiga liv, och givetvis bland det viktigaste bland de yrkesgrupper som arbetar i anslutning till platsen och inte har någon anledning att försvara den bestående ordningen med nåbar och klor utan också vill antingen bara släppa loss lite eller länka den nya situationen till sina fackliga krav eller sin uttrötthet över sitt arbete.

Och vad är kravallturism? På ett plan intet annat än spatial denivellering fullbordad inom gränserna för en subkultur. Turismen är som bekant ett av de mest effektiva ideologiska systemen inom kapitalets globalisering: skenbar lustorientering, skenbar rörelse, som förutsätter att alla platser på jorden redan är likartade och inlemmade i samma konsumism. Kravallturismen är bullrigare än många andra sorters turism men förutsätter liksom de att kapitalets globalisering är fullbordad och man kan umgås med sina kompisar, festa och kravalla var som helst på precis samma sätt som man skulle göra hemma. Förvisso kan sådana kravaller bära långt, och framförallt är de globala kontakter som trots allt knyts, de unika situationer och de generella lärdomar som trots allt förmedlas någonting mycket väsentligt, men det finns all anledning att skaka om de aspekter som gör internationaliseringen av motståndet till så stor del en fråga om att dagens ungdomars obligatoriska interrailår får en politiskt subkulturell inramning eller att kapitalets internationella organisering pålitligt åtföljs av en pliktskyldig skådespelsprotest.

DE NYA BYRÅKRATERNAS STÄNDIGA UPPMARSCH

och de ständigt nödvändiga barrikaderna för att stoppa dem

12.

Värva inte själar. Den som blir värvad är en anhängare, en efterföljare, en konsument och en åskådare. Den som vill värva vill etablera sig själv bland de övre i en hierarki, få vara erfaren och expert. Kom ihåg att var och en som är beredd att lämna seriösa bidrag till kapen för en annan värld, och inte bara vill bli underhållen eller anamma en stil, är själv kapabel att söka upp sitt forum. Och varje seriöst forum måste vara ute efter att samla folk som själv dragit slutsatser och känt behov av att engagera sig istället för att organisera efterföljare och därmed resa upp hierarkier.

13

Saken är att **propaganda måste ersättas med uppvingling!** Med propaganda avses då reklam för en viss

åsikt eller en viss organisation. Sådan propaganda är, hur mycket revolution den än tjarar om, ingenting annat än vanlig reklam och som sådan antirevolutionär, en integrerad del i skådespelets ikonografi, ideologiska lockrop, maning till konsumtion. En helt annan sak är uppvigling; dvs budskap och störningar som ifrågasätter eller åsidosätter det rådande skådespelet, förmedlar avslöjande, väcker eget tänkande, egen kritik, och uppmuntrar folk att ta sin egen ilska och frustration, sina egna otillfredsställda behov och outvecklade böjelser på allvar, för att agera självständigt. Propaganda är till för att samla eftersägare och styrka sin egen organisation och sin egen hierarkiska maktposition i den; uppvigling är till för att skapa situationer och sätta revolutionära processer i rullning.

14.

Det är dags att **kasta av sig ideologin**. En ideologi är ett system av analyser, kritik och utopier som i princip upprättar ett individuellt kontrakt i ens huvud för att försvara en med det rådande. Situationisterna kämpade hårt mot situationismen, Marx uttalade entydigt att han inte var marxist. Låt oss nu äntligen avstå från att försvara den simpelhetens ideologi som heter anarkism. Teoretiskt är denna ännu torftigare än de andra klassiska ideologierna, och har egentligen nästan aldrig kommit med någonting annat än elementära påminnelser om att till varje pris sträva efter frihet och rättvisa, och därav dragit några få väsentliga men enkla slutsatser om maktkritik och radikal demokrati, och försökt hålla sig lite uppdaterad med att anamma varierande grader av feminism, marxism och blandade akademiska eller modernistiska ideer på modet. Inte konstigt att den där tunna soppan tycks behöva så mycket försvar, inte konstigt att det är så lätt att försvara den – allt det där kan ju vem som helst lista ut! Nu vore ju det intressanta att vidareutveckla teorin genom att deducera dess allra radikalaste slutsatser, och införliva så mycket som möjligt av alla tjugotals senare mer avancerade teorier på ett koherent sätt. Utan att för den skull börja försvara dem som ideologier. Vad ska vi med t ex autonomism, kommunalism, empire-ism, marcosism, situationism, surrealism, poststrukturalism, postmodernism, etc, till? Jo, införliva deras radikalaste kritik i en helhet och omsätta den i praktiken. Så fort vi börjar försvara dem istället blir de objekt för filateli, sentimentalitet, försoning och byråkrati istället för för frigörelse.

15.

Våra **nuvarande organisationer kommer att bli mer och mer irrelevanta** ju mer det hettar till. En sak är basgrupper, en spontan primärgrupp med dem vars ömdöme, kritiska förmåga och praktiska solidaritet man litar på, en annan är alla politiska eller propagandistiska organisationer, som helt enkelt är potentiella byråkratier. Alla arbetarråd, kvarterskommittéer etc måste ha karaktären av lokal generalförsamling eller svara direkt inför en sådan; och sekter som driver propaganda och program och håller sig med hemliga möten där man lägger upp taktiska agendor kommer där alltid att vara oacceptabla byråkrater och provokatörer.

Och glöm förvisso aldrig bort de gamla men ändå ganska sällan upprepade sanningarna om att fackföreningarna objektivt står i kapitalets tjänst genom att organisera en smärtfriare och protestfattigare utsugning

och, även i de oberoendes och kämpandes fall, sprider idéer om möjlig rättvisa och stolthet inom lönearbetet och därmed blir tribuner för den gamla stapplande lutheranska arbetsmoralen och för illusionen om att det alierade arbetet är nödvändigt och t o m naturligt.

16.

Tro aldrig på förhandskonstruerade lösningar. Det enda syftet med att ha ett **program** är att de som förvaltar det ska få vara experter, värva själar och omsider bli nya makthavare. Alla reella revolutionära möjligheter återuppträffas i situationer. Alla nya åtgärder där måste beslutas om demokratiskt (och vore ofta inte möjliga att komma på dessförinnan) istället för att trumfas igenom från den ena eller den andra ideologens konkurrerande program.

17.

Undvik koalitioner, där man bara ingår taktiskt för att skapa forum att utlägga sin ideologi och värva själar, och inte att verkligen förändra något. I varje sammanhang där man har anledning att seriöst samarbeta har man också anledning att samarbeta ärligt, som individuell deltagare i en generalförsamling, istället för att vara representant (=kombinerad byråkrat och gatuförsäljare) för sin ideologi, organisation och futtiga relativa maktställning. Ett myller är inget myller utan en marknadsplats; ett myller som är en generalförsamling förkroppsligar både anarkisternas vision om radikal egalitär demokrati och postmodernisternas om en multitud bestående av skillnader.

18.

Vi vet att **enfrågeskampanjer** ofta mest är forum för inbördes tävlan om inflytande och nya medlemmar för en välbekant skara vänstersektorer, att dagordningen sätts upp enbart som reaktion på kapitalets senaste offensiver, att den snäva men samtidigt mer eller mindre öppet självbedrägliga målinriktningen vanligen bara skapar en stor tomhet när det hela snart blir inaktuellt, vare sig man misslyckats eller någon gång lyckats med att uppnå sitt lilla konkreta mål. Istället måste man hitta kampformer som genom att uppmuntra situationer kan ge oförutsägbara resultat, kampformer som är givande i sig, som genom undersökande och experimentering nödvändigtvis förmedlar nya erfarenheter och kunskaper. Man måste låta bli att tona ner, taktiskt förtiga och glömma bort vidden av sin kritik, skapa forum för dess totaliserande tendens och dess koherens, kunna demonstrera hur de enskilda frågorna sätter allt på spel; och detta ingalunda för att prångla ut ett program eller en ideologi, utan för att sätta igång ett tänkande som leder till ett genomsådande av allt och ett handlande som svarar mot det. Kapitalet organiserar hela vardagslivet med en blandning av ekonomiska, repressiva och ideologiska medel, och man kan i princip börja nysta var som helst för att avslöja helheten. Varje kritik måste tendera mot denna totalitet, med största möjliga radikalitet och koherens. Varje praktik måste tendera att ifrågasätta den rådande ordningen i dess helhet, inte med några pliktskyldiga paroller eller hänvisning till något program, utan genom sin egen lössläppta dynamik.

19.

Som politiskt aktiv **bidrar man (generellt) till profiten** för massmediernas ägare, för vaktbolag och försäkringsbolag. Detta genom den politiska verksamheten själv och alltså bortsett från det pinsamma faktum att subkulturella moden bland radikaler ger levebröd åt kapitalister inom t ex konfektions- och musikindustrin. Men man bidrar också till den personliga karriären hos en falang med radikal image bland akademiker, parlamentariker, journalister och kändisar, och därmed bidrar man också till dessas rekuperation/ ideologisering/ banalisering av den radikala kritiken. Detta är kanske oundvikligt, men man kan ju åtminstone ha anständigheten att inte gulla med dem så, släppa in dem överallt och tro att det är något fint med att sola sig i deras glans, deras högst reella glans som är skådespelets spotlights.

20.

Se upp med de ”radikala akademikerna”. Med det avses här inte alla radikaler som studerar eller arbetar på universitet, utan i första hand dem som ser sin samhällsvetenskapliga och filosofiska forskning och debatt som en sorts radikal politisk aktivitet. I bästa fall levererar en sådan forskning impulser och vissa faktaunderlag till en radikal politisk verksamhet, men den radikala akademikern själv är likafullt en småbyråkrat och ideologiproducent som får sin lön och prestige av att rekuperera radikala strömningar. I det perspektivet måste man till exempel se poststrukturalismen/ postmodernismen, som är en rent inomakademisk rörelse som bara i några få undantagsfall haft en direkt relation till pågående kamp eller till livet utanför universitetet överhuvudtaget (förvisso högintressanta undantagsfall).

Sluta dalta med de ”radikala parlamentarikerna”. De önskar inget annat av en radikal rörelse än att legitimera sin egen futtiga maktställning, genom att utnyttja rörelsens kampanjer för sina egna små reformförslag, och genom den pittoreska prestige i att hänvisa till en hemmahörighet utanför parlamentet. Därmed inte sagt att de reformer de eventuellt kan genomdriva alltid saknar värde; men en revolutionär bör lämna byråkraterna till deras sandlåda istället för att späda ut, avradikalisera och självrekuperera sin kritik och sina metoder för att kunna ha meningslösa dialoger och koalitioner med sådana torftiga småfiffelare och kändisar.

Ge upp de ”radikala journalisterna”. Den enskilda journalisten må vara antingen naiv eller lömsk, men poängen är att kommersiella massmedia givetvis låter radikala tankegångar komma till tals enbart på sina egna villkor: banaliserat och fragmenterat, ofta förlöjligande eller sentimentaliserande, sensationellt; för att ge dem deras underhållningsvärde i skådespelsutbudet, och som sensation som å ena sidan säljer lösnummer eller lockar tittare och därvidlag gläder aktieägare och annonsörer, å andra sidan solidifierar den massmediala representationen av verkligheten som ersättning för varje självupplevd och självmedskapad verklighet.

Isolera och demaskera de ”radikala kändisarna”. De är ingenting annat än desertörer från politiken som tagit värvning i det rena skådespelets marknad; eller i några fall andra vägen, dvs redan livlösa pr-koncept som vill skaffa sig en mer kittlande image genom kontakt med aktivister. För somliga är aktivismen på så sätt ett verkningsfullt pittoreskt inslag

i deras personlighetskoncept i sina musikerkarriärer, författarkarriärer, konstnärskarriärer, skådespelarkarriärer, journalistkarriärer, akademikerkarriärer etc. Andra lockas att bli rena kändisar, som ser att vägen ligger spikrak från att trivas som presstalesman för en aktion till att ta plats i TVs soffpaneler och dagstidningarnas krönikespalter, som åsiktsproducenter och livsstilsmarknadsförare som representerar en politisk rörelse och/eller den radikala ungdomen i dess helhet; de är byråkrater, aktiva rekuperatörer, pampar, föredettingar som aldrig kommer att delta mer i något seriöst arbete annat än för att gynna sin image.

21.

Det gäller att **vara extremist utan att vara sekterist**. Inte tvärtom! (Stackars Attac! Stackars trottnarna! Stackars Demokratiskt Alternativ!) Det är uppenbart att ju mer man sätter den egna organisationen, dess ideologi och dess inflytande, i första rummet, desto mer benägen blir man att kompromissa bort – eller på obestämd framtid skjuta upp – alla radikala metoder och mål eller kanske allt handlande utom i organisatoriska och byråkratiska frågor överhuvudtaget. (Några är rentav så dumma att de sätter sin metod i första rummet – ickevåld, våld, konsensus etc – och blir då därtill tvingade av omständigheterna att förbrödras och gulla med vem som helst som använder samma metoder för t ex röstfiskande och andra samhällsbevarande eller högerextrema syften.) Dessa kompromisser och uppskjutanden av målen permanentas i praktiken så fort de medför en relativ maktställning.

22.

Lägg av med småkäbbel, partistrider, formalia, personfrågor, och särskilt med **vältaligt självförsvar**. En radikal kritik kan alltid falsifieras och överträffas av en ännu radikalare kritik och en radikal praktik. Vem som har rätt är egentligen inte det intressanta. Det intressanta är att till varje pris demaskera eländet och peka ut de omständigheter och de resurser som pekar mot något annat, mot det okända och begärliga som låter sig realiseras. Avslöja och uppvigla.

23.

Gör nu inte fetischer av situationer. Begreppet situationer är inte till för att tämja det okända och kvotera in dess andel i den vanliga repertoaren av politiska taktiker och fraser. Situationen kan aldrig bli en taktik eller en lösning. Poängen med dem är att åsidosätta eller ifrågasätta alla bekanta personer, metoder, händelseförlopp, inklusive en själv och det man själv eftersträvar, trivs i och använder, och därmed öppna just de oanade möjligheterna och inga andra.

Att avfärda och ta avstånd från alla som någonsin låter sig beskrivas i termer av byråkrater, ideologer och rekuperatörer, och allt som kan ses som emblem för skådespelet, gör en inte bara ensam och stel, utan innebär i hög grad att reducera allt till något välbekant och avvisa det oväntade.

Glöm för det första inte att rekuperationsprocessen är en ständig kamp, att rekupererade element slår tillbaka. Även banaliserade versioner av budskap kan väcka starka känsloutlösningar som sätter gång sociala processer, även radikala tecken som utnyttjas som reklam kan missuppfattas till något autentiskt och uppvigla.

Besserwisseri och olyckskorperi har otvivelaktigt en immobiliserande effekt. Att reducera sin insats till upphöjd klarsyn är givetvis ohållbart, och viljan att ta avstånd från allt möjligt missuppfattas lätt som en odräglig renhetssträvan. Och renhet är naturligtvis det första man måste väja sig mot. Påfallande ofta ligger nyckeln till det oförutsedda i misstagen. Så fort man avviker från den lilla repertoaren av handlingar och omdömen man tryggt behärskar kan man vingla till och fyra av ode oförutsedda möjligheterna. Misstagen har lättare att frigöra sig från kortsiktig rationalitet, och eftersom de är utom ens kontroll och till ingens nytta kan de ge upphov till vad som helst. Och det är inte minst i vidden av oförmodade möten och udda allianser som många möjligheter dväljs, de som man inte kunde föreställa sig och som vanligen slänger bort med badvattnet när man på förhand skyr alla idioter, renegater, lakejer och småpåvar.

(i *Sjukjournalen* #5, 2002 och på hemsidor och mailinglistor)

24. Johannes Bergmark: SURREALISTGRUPPEN ETT ÅR EFTER GÖTEBORGSKRAVALLERNA

Till skillnad från den nästan förenade vänstern skäms vi inte för att säga att stenkastningen mot förtryckarapparatusens företrädare och den s.k. vandaliseringen av kommersialismens uttryck på Avenyen var berättigade ur en poetisk och känslomässig synpunkt.

Vem som helst säger att den inte var politiskt motiverad, och denna uppenbara banalitet behöver vi inte upprepa – att säga så missar poängen: ilskan som några unga demonstranter uppvisade – oavsett om den sattes igång av polisinfiltratörer eller inte – var motiverad av det ständiga våld och övermakt som den göteborgska ungdomen och den radikala vänstern länge utsatts för.

Polisens beteende genom att trakassera, registrera och misshandla – ja även försöka döda - motståndare mot det passiviserade medlöperiet hos parlamentarister och EU-anhängare, det kommersiella medias hetsjakt och sensationslystnad, det s.k. rättssystemets farsartade politiska rättegångar med överdrivna avskräckande jättestraff på ytterst vaga och delvis förfalskade grunder, polisen som utreder sig själv, slarvar bort bevis och betar sig som nassesvin. Allt detta visar vilket fult och farligt tryne den borgerliga "demokratin" visar när den är skraj för sina kritiker, de som inte bekräftar att den behövs. Vem som helst kan bli registrerad, vem som helst kan bli gripen, dömd och trakasserad, skjuten – bara man är i närheten av kritiska yttringar mot den allsmäktige "demokratins" företrädare och deras handlingar. I demokratins namn kan alla dessa kallas terrorister och "mänskliga rättigheter" spolas ut, ackompanjerat av de varsta oförskamdheter och lögner.

Surrealistgruppen kräver:

Slapp alla politiska fångar!

Sätt hela polisledningen i fängelse!

Vådaskjut Håkan Jaldung!

Tvinga Göran Persson ligga på våt asfalt med batongslag och sparkar i timmar!

Stena Björn Ericsson!

Bussa polishundarna på Sten Heckscher!

Avskaffa polisen och militären!

Vi har en värld att vinna - Reclaim the World!

(utkast till flygblad Juni 2002)

25 . OM LIVETS OBJEKTIVA SITUATION JUNI 2002

Spektrat av möjliga levnadsval reduceras drastiskt: för bara tio år sen var det möjligt att leva som arbetslös, ointresserad student, socialfall, konstnär, småkriminell, sällskapsmänniska, fuskare, idealist eller aktivist utan större mödor än de inneboende – idag har det i princip blivit ekonomiskt omöjligt att göra det om man inte driver sin linje som ett effektivt affärskoncept, och trakasserier från myndigheterna (och käcka representanter för allmänheten) när oanade höjder. Att ge efter för den järnhårda sociala konformismen ger oss möjlig (inte säker) materiell och social trygghet: utan kommunikation, utan möjligheter, utan skönhet, utan det okända, utan nyfikenhet, kort sagt utan liv. De som hamnar utanför bildar en skarpt avgränsad klass av offer, fråntagna sina medel att handla, som utsätts för ständigt nya förnedrande nycker av den skenbara välviljans godtycke. Och den som försöker hålla näsan över vattnet måste komma på allt smartare lösningar för att få in pengar och bli accepterad trots att man håller med en egen verksamhet; dessa verksamheter färgas av säljbarhet, konkurrenskraft, reklam och sponsring och blir en experimentell sektor av den fria företagsamheten – påhittiga individer tycker sig lura systemet, men vem är det som skrattar?

Men repressionen som med ständigt nya medel och ständigt nya befogenheter möter dem som av olika skäl sprattlar emot gör likväl inte det tomma liv som erbjuds mer lockande. Fängelse – än sen: är det inte ungefär samma arbetstvång, förnedring, godtycke och kontroll som kantar våra liv härute också, men i lite andra doser? Visst: att kamrater rycks ifrån oss kan göra oss rasande, att rättsprocesserna drivs utan elementära krav på objektivitet och vederhäftighet kan göra oss rasande, men de är likväl bara de klumpigaste åtgärderna för att skydda den brist på liv som vi alla står inför, som är det värsta.

Surrealisternas verksamhet går egentligen bara ut på att utforska medlen att exaltera livet bortom privat lycka, karriär, pengar, lönearbete, familj och sunt förnuft. Därför månar vi om de gamla vanliga och aldrig inaktuella vägarna: ilskan, fantasin, drömmen, förälskelsen, leken, poesin, slumpen, den experimentella ordningen i sinnena, ägandet åt det okända. Därför är vi särskilt fientliga mot alla dessa försök att kolonisera kreativiteten och revolten med marknads- och karriärskompromisser: t ex kultursvängen och den parlamentariska reformismen. Alla desperata initiativ för att öppna nya möjligheter att verkligen leva har i oss en värdelös allierad. Riv upp!

Surrealistgruppen

(Flygblad till årsdagen av göteborgskravallerna, juni 2002, även spridd på hemsidor)

26. M Forshage: OM ATT RÖRA SIG

Äntligen rör sig motståndsrörelserna. Det finns en påfallande tendens hos de grupper och strategier som kommit upp på senare år att hålla sig med en fysisk, strategisk och intellektuell rörlighet som länge varit sällsynt. Och det kan vara så att enbart bejakande av kommunikation, subjektivitet och oordning kan få något radikalt att hända alls. Vänstern har en lysande chans att möta den situationen och ge upp alla urgamla fördummande stelbenta drömmar om enhetlig massorganisering, om inflytande och makt, om den inte ska bli bara en nostalgisk dödvikt som försöker hämma det senkapitalistiska kaosets storslagna sammanbrott.

Situationister och surrealisterna har länge ägnat sig åt **drivande**: att promenera planlöst och låta sig ledas av rigorös vaksamhet mot stämningar och tillfälligheter. Detta har något väsentligt gemensamt med zapatisternas kommunikationskaravaner under parollen "**vandra frågande**" och med de "postautonoma" (vita overaller etc) sätten att omsätta "**exodus**"-begreppet (utvandring) i praktiken. Nu finns också ett stort projekt att kombinera zapatisternas **consultas** (stormöten med civilsamhället, ungefär) med de italienska autonomisternas **militanta undersökningar** för att utforska verkliga behov, klassammansättning och specifika möjligheter till motstånd och allianser varhelst man finner sig. Inte för att en upplyst analys visat att detta är den enda vägen utan för att man måste prova vad man kan få att hända på det sättet.

Dessutom vill jag sätta alla dessa promenader i samband med **gatufesterna**, där man visserligen rör sig över ett väldigt litet område (dansande och flanerande runt) men där man på samma sätt öppnar upp ett fält där något kan hända som man inte planlagt själv, där man kommunicerar, frågar, undersöker, rätt förutsättningslöst. Och samtidigt som anarkisternas och feministernas klassiska betoning på basdemokrati och maktkritik blivit rena självklarheter för många så finns det också en utbredd lust att **förkovra sig** i mer avancerade analyser, utveckla skarpare kritik, och inte minst att bryta varje indefinierande konsensus genom **oordning och vandalism**, liksom specifikt att bryta skådespelets illusion av ärlighet och kommunikation i offentligheten genom å ena sidan **utklädnings och maskering**, och å andra sidan spridandet av desinformation, lögn i egen sak, nya myter och ren förvirring i olika **kommunikationsgerilla**-strategier.

Ur sådana aktionsformer kan man nog destillera fram alla de aktuella linjer som pekar mot en reell förändring av samhället.

1. Dynamiska former för motstånd istället för de traditionella, hierarkiska, auktoritära, envägskommunicerande. Alltså: egen verksamhet, diskussion, experimentering, odlade av självständighet, bred diskussion och uppvigling genom överraskning, rubbande av cirklar, frågande, ifrågasättande, förvirring och provokation istället för den vanliga jakten på positioner, brett stöd, god PR och lärjungar – genom mediala utspel, lobbying, intrigant karriärism, sträng skolning, simplificerande paroller återuppstammade i högljutt tjat, värvandet av lärjungar att underordna sina gamla fixa organisationer och sina gamla fixa program – som alltid bara kommer att producera nya kullar av byråkrater och/ eller kändisar. Att äntligen fullfölja den anarkistiska strävan att varken representera eller bli representerad; konsekvent vända ryggen åt alla jour-

nalister, parlamentariker och kändisar som vill exploatera motståndet för sina egna karriärer, och organisera alla egna forum utefter demokratisk heterogenitet istället för hierarkier.

2. Att vända ryggen åt "lutheranismen", dvs disciplinen, självuppoftningen och plikten. En politisk verksamhet som rutar in tillvaron, håller det okända och det oförutsedda på avstånd, exploaterar och alie nerar energin och kreativiteten ungefär som vilket lönearbete som helst, kan knappast leda till ett nytt och frihetligt samhälle. Det handlar ju faktiskt om livet. Att odla individuella och kollektiva former för att uttrycka, odla, möta och bejaka nyfikenheten, lusten, fantasin, leken och kroppen måste vara en del av varje omfattande motståndsstrategi. Vi har en helt ny värld av umgänges- och upplevelseformer att skapa i processen när det borgerliga samhällets avskalade utilistiska levnadsformer äntligen ska lämnas bakom oss.

3. Att äntligen överge alla dessa stela idéer, inte minst anarkismens stolta torftighet i sitt självtillräckliga tjatande om några få sunda och elementära grundprinciper; och istället hänge sig åt förutsättningslöst tänkande och teoretiska experiment. Studera, vidareutveckla och prova i praktiken de mest långtgående, kontraintuitiva och radikala uppslagen hos de olika situationistiska, ultravänsteristiska, feministiska, ekologiska, modernistiska, poststrukturalistiska/ postmodernistiska, psykedeliska riktningarna. Må skolning och programmatiskt medvetandehöjande dra åt helvete, det är inte folks åsikter som förändrar världen; läser och tänker gör man av lust och längtan efter mest långtgående kommunikation och insikt, och av sitt eget djupt kända behov av vässa sina medel. Inga texter, inga åsikter, är nödvändiga förutsättningar för deltagande i skapandet av situationer eller för vidaredrivandet av revolutionära konfrontationer.

4. Basdemokrati blir aldrig inaktuell. Föreningsliv, lokalt engagemang, diskussionsmöten i alla former är det bara att ösa på med. Om man är seriös, så att man ständigt utmanar sina forum istället för att anpassa sig till minsta gemensamma nämnar-konsensus, och driver på de konfrontationer som alla dessa demokratiska forum ställs inför, så hamnar man inte i samhällsbevarande småskalig mysreformism utan i en process av ökad självständighet och radikaliserings som har potential att föda fram verkliga situationer. Att kommunicera och skapa nya demokratiska forum med de människor man står inför på gator och torg, arbetsplatser och allmänna kommunikationer förblir långt viktigare än att sprida sina idéer i den allerstädes närvarande offentligheten där allt blir reklam och propaganda och legitimering av skådespelet och regimen.

5. Att alltid odla konfliktperspektiv. Överallt står en linje klass mot klass, som tar sig uttryck i en dragkamp mellan de ägandes profitintressen och de arbetandes självständighet; det är ett maskande, fuskan, småsaboterande, krävande av mesta möjliga ersättning och bekvämlighet, som är helt oberoende av åsikter och ideologi utan ligger i den kapitalistiska arbetsorganiseringens natur. Och i förlängningen av denna generaliserande syn på klasskampen ser vi att det står en konfrontationslinje mellan profitackumulering/ konsumtionslycka å ena sidan och liv/ frihet/ självständighet å andra sidan i precis vardanda sammanhang; skådespel mot verkligt deltagande, polisiär ordning mot brokigt gatuliv. Samtidigt som man måste fortsätta uppmuntra och anstifta de dagliga formerna av

arbetsplatskamp är det viktigt att se hur alla dagliga former av motstånd, vägran och spontan kreativitet i och med detta länkas till klasskamp. Man kan nog inte överskatta vikten av urbanitetens eldhärdar; i staden står folklighet, subkulturer, kriminalitet och misär överallt öga mot öga rent fysiskt med dem som försöker profitera eller bara deltar helhjärtat i skådespelet. I de styrandes ögon är staden bara ett konsumtionstempel och en reklamfilm för samma tempel för att locka investerare; och överallt tränger den sociala verkligheten sig på med scener som för dem ter sig obscena, skräckfilmsartade; åtgärderna för att rensa upp med stadsplanering och kravallpolis blir allt desperatare.

Allt detta innebär att äntligen substantiellt överge den gamla vänsteristiska tanken om att den revolutionära kampen ständigt kommer att stå någon annan dag, någon annan stans, så det enda man kan göra här och nu är att värva lärjungar till sin egen lilla organisation och vinna spridning åt ens egna små propagandaparoller, och likadeles överge den idealistiska livsstilismens hopp att om man bara lever så rättvist och fritt man kan för sin egen del så kommer världen nog bli bättre av sig själv på sikt för att man är ett så bra exempel eller nåt. Båda dessa alternativ torde vara lika dödfödda men också kapabla att sig själva till trots väcka idéer och konfrontationer (ungefär som nazism eller total imbecillitet eller dekadent-korrupt excess). Men ur mänsklig synvinkel är likväl den förra (vänsterismen), som avvecklar alla löftesrika mänskliga egenskaper till förmån för reducerandet av människan till arbetsmyra/ pliktsubjekt/ karriärist/ maktadministratör, långt mer ödesdiger än den andra (livsstilismen) som bara innebär att tills vidare ge efter för sin feighet eller dumhet.

Gentemot dessa båda varianter av skenaktivitet ställs den konfrontativa ordningen i skapandet av situationer. En situation är ett ögonblick när omständigheterna är så ovanliga och så förtätade med möjligheter att inga vanemässiga sätt att agera är riktigt relevanta. Med list och/ eller spontanitet kan de flesta ögonblick förvandlas till en instans av det okända, när fältet av möjligheter radikalt breddas, utgången plötsligt blir fundamentalt oviss, de invanda sätten att tänka och agera blir irrelevanta och de inblandade tvingas ta sina verkliga önskningar på allvar. De flesta sådana situationer kommer bara att glimma till som efemära möjligheter, men om man medvetet försöker utvidga dem och hindra att ordningen återställs kan man aldrig på förhand veta vilken av dem som kommer att fyra av de väsentliga revolutionära tillfälligheterna. Allt hopp till påhittigheten och tillfälligheterna i konstruktionen av situationer.

2002

(utkast/ försök till en käck version av 23 varningar, skriven för *Yelah* men tycks ännu ospridd)